

JULLI
WIBORG

NÅR GJØKEN GALER

J·W·CAPPELENS FORLAG · OSLO

547
—
21—

Fuglejung

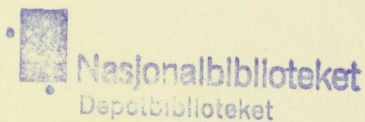
Når gjøken galer

Julli Wiborg

Når gjøken galer

Tredje oplag

J. W. CAPPELENS FORLAG . OSLO

Copyright 1935
by J. W. Cappelens Forlag
Oslo, Norway

Centraltrykkeriet Oslo 1935

Innhold.

Ebbe i kassen	7
Big Ben	19
Gentlemanstyven	28
Moro for pengene	38
Til Stiftelsen	51
Den første hatten	58
Det svake punkt	66
Slåttekaren	73
Når gjøken galer	93
Familiens skrekk	98
Mitt og ditt	109
Velsignelsen	118
Bilkjøperne	127
Gammel kjærlighet	137
Over de høie fjell	148
Blond eller mørk?	160
Hvit slavehandel	175
I gledenes by	184

Ebbe i kassen.

«Se så! Nu kverket jeg den skalken — endelig!»
«Jeg har ikke sett noen skalk, ellers hadde jeg kverket den for lenge siden,» blev det svart borte fra en av sengene, hvor en rødlig skalp stakk op over dynekanten.

«Ne—i. Jeg hadde bestemt skalken for den hesten som drar av gårde med avfallet nede i bakgården. Men plutselig stakk det mig at det var en ødselhet som kanskje kunde bli straffet — engang. Så pakket jeg den ut av avispapiret, hvor den hadde ligget og koset sig to, tre dager, og skrapte av den lysegrå muggen, og nu er den altså blitt ett med mitt legeme. Ganske interessant i grunnen! Hadde hesten fått den — —»

«Uff, nei, hold op, Jens! Min egen fantasi klarer resten, takk. — Men her er svinaktig koldt!»

Det røde hodet var blitt helt synlig over dynekanten nu. Ånden fortettet sig til damp mens han snakket:

«Hør, skal vi ikke heller ha igjen vinduet i natt, Jens — og se hvordan det virker?»

Jens blåste foraktelig.

«Virker? Det blir snue og hodepine og annen elendighet, det. Eksperimenter er helt overflødige. Behøver vi være friskere kanskje?»

«Det er bare det at jeg har fått vannskrekk. Det er så liddelig kaldt å vaske sig i denne temperaturen.»

Den annen gryntet foraktelig. «Jeg tror sannelig du har fått stormannsnykker! Tar du ikke et dampbad hver lørdag? Da behøver du vel ikke mer enn en skvett kaldt vann i øinene for å bli våken — og jo kaldere, jo bedre.»

«Men du må da innrømme at det er svinaktig vondt å få smøret til å ligge på maten — det er så hardt som bein.»

«Gjør som jeg — tygg først brødet og ta smørklumpen etterpå. På den måten opnår du tre fordeler: 1) Stivelsen oppløses hurtig til sukker. 2) Du opnår en mer effektiv kjevegymnastikk. 3) Du sparer den tiden det tar å gni smøret ut over brødkivene — — skalkene. Vil du ha flere beviser?»

«Hold kjeft!» sang Jørgen ut og forsvant helt under dynen.

«Gjerne det,» lo Jens og tygget videre. «Nå går jeg. Jeg skal og vil og må ha mig en plass på UB idag. Hadde du litt omløp i hodet, bad du mig sitte der til du kom og løste av.»

«Jeg er der klokken 2,» sa Jørgen med en lang snork. Han var sovnet igjen; men kameratens avskjedshilsen sammen med en skvett vaskevann i hårluggen hadde trukket ham ut av Morphei armer.

— — Jens gikk småplystrende opover Drammensveien. Det var egentlig for kaldt til den slags musikalske prestasjoner, men gleden over å leve og føle sig frisk, måtte ha et utslag. Bare det hadde vært noen råd med å gi disse grådige tarmene et lite

bedøvelsesmiddel så de kunde ta sig en lur på 4—5 dager. For nu var det totalt slutt med pengene — minus et trikkemerke og to enslige ører. Den mugne skalken var den siste rest han hadde eid av sine natura herligheter. Om tre timer vilde den være nådd langt nedover i den sinnrike matsmeltnings-labyrinten.

Altså, når brødsalken var nådd et visst punkt i undergrunnsbanen, begynte den sugende fornemmelsen i mellemgulvet igjen.

Middag for ett trikkemerke og to enører?

— Et glass melk i Aulakjelleren og en hvetebolle, — nichts mer.

Jørgen var like blank; men han hadde den utveien at han kunde avlegge sin mors fetter en visitt sånn ved tre-tiden og hilse hjemmefra — og bli buden til middag. NB. hvis fetterens frue var i det rette humøret.

Spiste han sig uforskammet mett idag, klarte han sig til imorgen.

Jørgen var en forvent overklasse-fyr og hadde ingen trening i å faste — tosken.

Middag, tenkte Jens og holdt op å plystre. Isteden dvelte hans tanker ved et dekket bord med hvit duk, sølvtøi og kanskje blomster — — en ovn som utstrålte varme, og kniver og gafler som var lagt der for å sønderrive den mat som hans undergrunn brølte efter å sluke.

Mat, mumlet han, og øinene strålte med et selvsomt lys.

Kjøtt, kanskje stekt kjøtt, for ikke å si stek, skinkestek med en krans av flesk, brun, fet, skjelvende

saus i en stor bolle med en lokkende skje oppi, og poteter, mange, store, gule, dampende, som var til å spise, til å stille den nagende smerte i mellemgulvet. — Kålstuing eller kanskje grønne erter — nei, surkål naturligvis, med et skjær av gulbrunt, sånn som han engang hadde spist hos prosten hjemme den første søndagen han møtte i kirken med duskeluen. — Og stikkelsbærgrøt med fløtemelk —

«Vik fra mig!» sa han høit og strengt og fant sig stående sist i køen foran Universitetsbiblioteket.

Et brøl av latter vekket ham av den kulinariske drømmen. Men Jens bare smilte og mumlet noe uforståelig om at han ikke var helt våken enda.

— — — Idag var han heldig. Han fikk en god og rolig plass og glemte både skinkestek og surkål for de videnskapelige problemer som la beslag på alle hans interesser. Helt til klokken 11. Da stakk sulten plutselig sitt grimme ansikt frem og forlangte å bli mett.

Sytten øre, tenkte Jens. Når Jørgen kommer, går jeg ned og kjøper den bollen. Han så den for sig: Stor og bløt med et søkk på den ene siden og et par korinter som smilte fristende til ham nede i det hvite. Melkeglasset var breddfullt. Det var bare så vidt han ikke spilte på gulvet da han bar det bort fra disken.

Jens reiste sig med et rykk. Han orket ikke vente lenger nu. De sytten ørene lå og brente i portemonéen, men enda verre brente det under mellemgulvet. Der svidde det som efter et sår, et langt, blødende sår fra buken og helt bort til galleblæren. Den digre bollen og den fete melken skulde slukke

denne fortærende ild. — Altså, far vel I lærde bøker, som bare gir tanker, men ingen mat.

Jens lukket boken igjen med et utilbørlig smell. Et par av de gode, mette, velfødde studentene med portemonéén full av penger så foraktelig op.

Å, det var denne overlegne, begavede bondeslampen, han som aldri stod fast når det gjaldt et svar. Nå så han mer enn almindelig selvsikker ut.

Den krøllete luggen danset formelig tango da han gikk bortover gulvet mot døren. Luvslitt og shabby var han, men overlegen og stolt som en ung gud.

Jens så ikke de ironisk-beundrende blikk som fulgte ham. Han tenkte bare på Jørgen som altså fremdeles lå og sov. Ja, ja, hver sin lyst.

Nei, nu var klokken kvart over elleve. Han klarte ikke lenger å undvære «lunsjen».

Han smilte ved sig selv. Det var snarere et humoristisk enn et bittert smil. For egentlig var det spennende å være så absolutt blank for penger og så totalt blottet for en utvei til å få fatt i noen. De få av kameratene som kunde og vilde låne ham, og som han våget å be om et lån, var selv i knipe nu, det visste han.

Heldigvis var all klattgjelden ute av verden. Men i overmorgen forfalt husleien, og denne gangen kunde ikke Jørgen legge ut som sist.

Noe må jeg finne på, sa han til sig selv, da han stod på nederste trin av den mektige stentrappen og vocket på en anledning til å slippe over til den andre siden.

Frakken var shabby nok til å møtes av kritiske, hånlige blikk, hvis han bestemte sig til å gå rundt

og ringe på dørene. Men den utveien hadde han enda ikke tenkt sig muligheten av å forsøke.

Det var hele fem dager til pengene kom hjemmefra. Søren også at han kunde være så lettsindig å gå på konsert i slutten av måneden! Selv om det var Beethovens 9de symfoni som var fristeren, og det bare hadde vært ståplass. — Den annen lettsindighet var mer uundgåelig. Han hadde kjøpt sig det første par kalosjer i sitt liv. Før i tiden tålte han å gå våt på benene så det skvulpet og sang ved hvert skritt. Men nu var han blitt en elendig drivhusplante, snue og vondt i halsen var de sikre følger av våte ben. Skulde det bli alvor av Jørgens trusel om å ligge med lukkede vinduer, vilde det bli enda verre fatt. De hadde jo både Deichman og dette herlige palass til dagligstue. De behøvde neimen ikke en pinne i ovnen hjemme på hybelen. Når de la sig straks de hadde slukt kveldsmaten og trakk dynen helt op til ørene, var det jo det rene sanatorium å bo der oppe på Tøyen i et bakværelse til 30 kroner måneden. Rent var der og nok av sengklær. De hadde det som grever når de var mette.

Søren også at det skulde virke slik på hjernen når maven var tom. Han følte sig svimmel og kvalm og måtte ta sig sammen for ikke å kaste op, da han stod utenfor et konditori på Drammensveien — og nød synet av de delikate kaker i vinduet.

Uff, alle disse irriterende vinduer! Lenger nede lå bananer og druer og pærer og høie berg med sjokolade.

Sulten gnaget som en orm under brystet. Ta

det med ro, sa han til sig selv og gikk langsomt over til den andre siden mot Slottsparken, hvor der ikke var noe som fristet og ertet gane og øine.

En seidel melk og en diger bolle, hvisket han nedover til de skrikende tarmer. Men de hørte ham ikke; de var begynt å slåss. De brølte og knurret som ville dyr, og Jens var glad fordi han var ute og ikke inne nu. Dette livet kunde lett misforstås av utenforstående som ikke visste hvilke midler en sulten mave kunde gripe til for å kreve sin rett.

Ved foten av Abelhaugen stanset han igjen. Han følte sig aldeles utmattet av det innvendige rabalder og den økende svimmelhet.

— Stram dig op, gutt!

Bollen og melkeglasset hadde nu antatt veldige dimensjoner. Men sulten skulde jo stilles, kvalme og tretthet forsvinne ved første bit og slurk. Over nu — jo da, her var klart farvann. Den fredelige ø lå og vinket midt i gaten og bød ham et foreløbig hvilested — — —

— — «Han er visst våken,» sa en lys, mild stemme.

«Nå,» sa en dyp, morsk bass. «Jeg sa jo at det stod til liv med ham.»

Jens lukket øinene igjen. Han vilde drømme videre. Han hadde følt silke under den hånden som ikke hadde bandasje, og de øvrige sanseorganer hadde rapportert andre merkelige ting.

Nesen fortalte om en svak duft av fiol, øinene om en engel som satt ved siden av sengen i en kjole,

himmelblå. Han hadde sett det i det korte sekund han åpnet øinene. Men den merkeligste rapport kom fra tungen: Du har drukket fin konjakk, sa den. — Rent ufattelig. — Hodets følenerver fortalte at puten var den bløtteste i verden. Hodet sank dypt ned i den, og når han beveget det ganske lett, følte han en knipling mot kinnet. Men det forunderligste av alt var allikevel at han kjente ikke den kolde luften fra det åpne vinduet mot gården. Det var altså lukket, og fru Sørensen måtte ha fått penger av Jørgen til ved og koks. Hendene var ikke kolde enda de lå oppå teppet.

«Er det noe De ønsker?» sa englestemmen.

Jens smilte svakt. Bollen og melken stod plutselig for hans indre blikk som den eneste mangel i denne nye paradistilværelse.

«En hvetebolle og et glass melk, takk! Der ligger sytten øre i portemonéen!»

«Å, så vidunderlig, far!» ropte engelen jublende. «Han er sulten! Da er der vel ingen fare lenger?»

Og så fulgte en lydelig hiksten av lykkelig gråt, avbrutt av snufsing og små glade utrop.

«Visselig ikke,» sa den dype bassen.

Da åpnet Jens øinene.

«Hvor er jeg?»

Han hadde ventet å få se fru Sørensen med øringer og blåforklæ og Jørgens røde lugg over det fregnede fjeset. Isteden satt der en virkelig engel i himmelblå kjole, og bak henne stod en eldre, gråhåret herre uten spor av likhet med hverken Jørgen eller Vårherre.

«De er hos venner, unge mann. Mitt navn er

Müller. Og dette er min datter Evy, som kjørte den ulykksalige bilen som slynget Dem over ende på det slemme hjørnet av Karl Johan og Drammensveien. — Men si mig: Er De nærsynt? De gikk rett mot bilen, sier min datter. »

«Nei, nei. Ikke rett mot, men han gikk så rolig og langsomt, og jeg tutet og tutet. De kunde ha rukket over, hvis — —»

Jens' øine lukket sig uvilkårlig. Han tålte ikke lyset fra de skinnende blå øine, sa han til sig selv.

«Jeg husker det nu,» sa han. «Jeg var visst svimmel, jeg så ingen ting, jeg vilde bare over, jeg var på vei for — — for å spise — — lunsj,» sa han med et matt smil.

«Å, De er visst sulten!» ropte Evy.

«Ja takk, jeg hadde bestemt mig for en stor bolle og et glass melk,» hvisket Jens.

Øinene var fremdeles lukket. Nu kjente han en plutselig smerte i venstre arm. Høire kne gjorde vondt ved den minste bevegelse, og over pannen følte han et bind.

«Jeg falt altså?»

«Bilen min puffet Dem over ende,» sa Evy med små hikst i stemmen. «De har ikke smerter i hodet eller ryggen, har De vel?» sa hun engstelig.

«Nei da, jeg kjenner bare bitte lite grand i armen og kneet, men — — det var den hvetebollen, frøken!»

Jens så på henne nu. Det var en inntrengende bønn i det blikket.

Evy spratt op.

«Å, De skal få så mange De vil ha!» ropte hun

glad. «Men hør, vil De ikke heller ha sjokolade?»

«Det er meget dyrere,» mumlet Jens.

Da lo Evy trillende og sprang sin vei.

Den gråhårete herre tok nu plass i stolen.

«Jeg vil gjerne vite Deres navn, unge mann. Vi bør jo underrette Deres foreldre eller andre. De hadde ingen papirer på Dem som kunde fortelle oss hvem De er.»

«Jens Sogn, stud med., fire og tyve år, sønn av avdøde gårdbruker Matias Sogn i Ryfylke. Jeg bor i Tøyengaten 69 sammen med stud. med. Jørgen Holm. Han er den eneste som vil savne mig, hvis jeg er nødt til å bli her noen dager.»

«Det blir De nødt til, ja. Om et øieblikk kommer lægen som har forbundet Dem. De skal få den beste pleie her, like bra som på sykehus.»

«Men jeg er fattig som en — ja, som en Lasarus,» sa Jens.

«Vel, så er jeg den rike mann,» smilte den andre. «Vi tar ingen betaling for de patienter min datters bil skaffer oss.»

«Hender det ofte?» spurte Jens.

«Nei, De er den første, men så var det jo også hennes første tur på egen hånd. Det var derfor hun var så ulykkelig og insisterte på å ha Dem her til De blir frisk.»

Jens mumlet noe om bryderi og utgifter, men den rike mann slo ut med hånden og smilte elskverdig.

«Ja, ja. Tusen takk, da,» sa Jens, «men egentlig var det nå min egen skyld. Jeg var svimmel — —»

«Av hvad?»

Den andre så skarpt på ham, og Jens blev rød under det ransakende blikk.

«Sult!» sa Jens kort og fast og så ham inn i øinene.

«Nå — det må jeg si!»

I det samme kom Evelyn inn med et brett. Det første Jens' øine så, var en vase full av boller.

«Her er melk foreløbig,» sa hun. «Piken kommer snart med sjokoladen. Jeg tenkte De kunde være sulten.»

Jens smilte og så bort på faren.

«Jeg hadde bestemt mig for én, jeg!»

«Men det vilde De ikke blitt mett av!»

«Nei, og derfor var det vel så laget at du skulde kollidere med stud. med. Jens Sogn — min datter Evy,» presenterte faren og reiste sig. «Jeg vil telefonere efter doktoren og sende noen ord til Deres venn,» sa han til Jens. — «Imens må du sørge for at vår gjest blir god og mett.» — —

Da de to unge blev alene, sa Evy med et skjelsk smil:

«Er boller Deres yndlingsmat?»

Fire boller var allerede satt til livs og den femte blev grepet med begjærighet.

«For øieblikket, ja. Men neste gang De kjører mig over ende, har jeg kanskje penger nok til en porsjon skinkestek med surkål.»

«Eier De ikke mer enn de sytten ørene De snakket om — eller fantaserte De kanskje?»

Jens Sogn så på henne med et skøieraktig glimt i øinene.

«Frøken Evy, jeg sa dessverre sant. Men jeg hå-

per at min fattigdom ikke vil gjøre noe avbrekk i Deres elskverdighet overfor patienten. Husk at jeg er en vordende læge. Den dag kommer da det kanskje blir min tur til å ta imot de fredelige spaserende som De kjører over ende. Vil De inntil da debitere mig for bollene og melken minus de sytten ørene?»

«Portemonéén Deres ligger der,» sa Evy rødmende og pekte på nattbordet.

Jens tok den med den frie hånd og fikk den omsider åpnet. Et trikkemerke og to en-øringer blev lagt i Evys fremrakte hånd.

«Dette er alt hvad jeg eier,» sa han sakte. «Og det gir jeg Dem som tegn på min dype takknemlighet og — —»

«Jeg takker,» avbrøt Evy rødmende og reiste sig raskt. «Resten kan stå til De blir doktor!»

Big Ben.

Karen Pålsens hane var et pålitelig vekkeur for hele nabolaget, noen til glede, andre til forargelse, og atter andre til den sorteste fortvilelse. Blandt de siste hørte frøken Knoff, pensjonert departementssekretær. Hun var nettop flyktet til den lille kystbyen fra hovedstadens larm og uhumskheter og gledet sig til å nyte sommeren i fred og ro i denne bedårende avkrok av verden, hvor hver mann eide sitt lille hus med have.

Frøken Knoff hadde i begeistringens rus for den lille idyll fullstendig oversett de små tilbygg ved uthusene her og der, hvorfra der førte en smal trapp ned til et fengselslignende område med høit ståltrådgjerde om. Hadde hun vært mer klartseende og lydhør den dagen hun vandret om i den lille byen for å leie hus, vilde hun ha opdaget at hennes nærmeste nabo hadde en slik inngjerdet hønsegård, og at en hane med vaiende rød kam og strålende halefjær spankulerte stolt omkring mellom alle haremsdamene.

Men alt var bare idyll for frøken Knoff den dagen. Syrinene blomstret nettop da, bjerketrærne som ikke manglet i noen have, stod iført sin nyutsprungne, friske bladprakt. De velstelte rabatter

med aurikler og tulipaner, klytra og stemorsblomster sendte ut en søt berusende duft, solen skinte glad og villig på himmelen. Det var i slutten av juni, og sommeren vinket lokkende om neste hjørne.

Det var forståelig at frøken Knoff overså og overhørte Karen Pålsens årvåkne og høist musikalske hane den dagen hun leide sig inn hos lærer Jensen, hvor hun skulde ha full kost og to møblerte værelser med fri adgang til den lille verandaen med en benk på hver side av inngangsdøren.

Da hun den første morgen våknet og fant ut at klokken bare var fem, smilte hun vennlig til solstrålen som tittet inn bak rullegardinene.

«Kykkeliky—y!» gol hanen. Det var dens tredje og siste hilsen til de dovne mennesker den morgen; men frøken Knoff hadde bare hørt de to første i drømme, og visste ikke da at de var skyld i hennes tidlige opvåkningen.

«Hvor idyllisk!» mumlet hun og gjespet så godt, så godt. «Den slags hører vi ikke i hovedstaden!»

Det var vidunderlig å bo så landlig. Dette minnet så levende om prestegården i Solør, hvor hun hadde levd sine lykkelige barneår. Der var det også en hane som passet tiden, så folkene ikke forsov sig. Gårdsgutten kalte den for Sions vekter; men presten likte ikke at noen misbrukte Skriftens ord og foreslo et par andre navn på fredsforstyrrelsen. Men det hjalp ikke. Navnet var gitt, og det blev sittende så lenge vekteren levde.

Frøken Knoff smilte der hun lå og mintes de mange små skjærmysler i den anledning. Hun var på nippet til å sovne inn igjen, da et nytt kykkeliky

skar gjennom luften, iltert og uforskammet, sterkt og påtrengende. All søvn og tyngsel i kroppen var plutselig som strøket av henne. Hun kunde likeså godt stå op og kike på været. Ikke en sky og blikk stille. Å, for et deilig sted! Da hun slo op vinduet, strømmet en balsamisk vellukt inn fra haven.

En lang morgentur før frokost op til den kollen læreren hadde snakket om — herlig! Hun vilde bli et nytt menneske her, ti år yngre, slank og smidig.

«Det er den latheten på morgensiden som gir dig det tillegget,» hadde en av hennes forhenværende kolleger sagt.

Hm. Nu skulde det fjernes, litt efter litt.

Dette var første morgen.

Læreren fortalte henne at Karen Pålsens hane blev kalt «Big Ben» i nabolaget. «Noen sier navnet med et smil, andre surmuler og vil nok helst vri hodet av den,» fortalte han og så på sin nye losjerende med et spent ransakende blikk.

«Kjære, det er da bare så idyllisk,» sa frøken Knoff, og læreren gratulerte sig selv med at endelig hadde han vært heldig med leieboer. Han hadde ikke tall på alle de sommergjester som var flyttet for den avskyelige hanes skyld.

Neste morgen gjorde Big Ben sin plikt på selv-samme klokkeslett.

«Huff da,» gryntet frøken Knoff. Men gryntingen var enda temmelig spak. Hun mintes fremdeles Sions vektor i prestegården, og dette minne la et skjær av forsoning over den uvelkomne vekkingen.

«Galer den slik hver eneste morgen?» spurte hun den fjerde dagen.

«Tja—a.» Læreren var ikke helt sikker. Selv våknet han nemlig aldri av Big Bens morgenarier. «En venner sig nemlig til slike utendørs lyder,» sa han i en lett tone.

«Vi får håpe det,» sa sommergjesten og snakket ikke lenger om idyllen.

— — —

Da en uke var gått, følte frøken Knoff sig utslitt på legeme og sjel. Den hvile og rekreasjon hun hadde gledet sig til, klarte den avskyelige, ufor-skammete hanen å ødelegge totalt.

Et par besøk hos Big Bens eierinne — også kalt Pålsa — gjorde bare galt verre.

«Hvad? Skal jeg låkke dyret inne, sier Di? Dyra er skaft te å være ute de, vet Dere vel. Jeg er med i Dyrenes beskyttelse, jeg, skal jeg si Dere. Og jeg trur nå det jeg da, atte det er døden for en hane hvissom atte jeg stenger den inne nå det er sommers dag.»

Frøken Knoff forsøkte å forklare Pålsa at hennes søvnn blev ødelagt og dermed hele det kostbare sommeropholdet.

«Men så kan Dere jo bare legge Dere i skikkelig tid, sånn som jeg gjør,» var svaret. «Jeg er i seng presis klokken ni, jeg, og det har jeg bare godt av. Dere ser da så frisk og tjukk ut atte... Jeg mener nå det, jeg, at Dere skulde takke og prise hanen fordi den er så snild å vekke Dere, så Dere kan komme op or dyna og lee litt på Dere!»

Dermed snudde Karen Pålsen ryggen til damen fra hovedstaden og gikk inn i hønsegården for å mate sine kjære dyr.

Frøken Knoff stod igjen og blusset av sinne. Det var en varm dag, og de to slags ophetninger gjorde kinnene helt glødende, mens hun uavlatelig tørket pannen med lommetørklæ. Da hun dreiet om hjørnet, hørte hun Pålsa godsnakke med hanen.

«Å nei, sann. Dovne byfolk skal ikke få mig til å sette kongen vår i fengsel, nei. Åssen skulde det gå alle tuppene våre da, tru?»

«Kykkeliky!» svarte Big Ben, og hønene kaklet med for å vise hvor enige de var.

— — —

En ukes tid efter fikk Pålsa besøk av en brorsønn fra Hvitsten, Petter Napperud. Han var ekspert i hønseri og leverte kassevis av egg til hovedstaden. Petter fant meget å kritisere i tante Karens hønsegård.

«Såpass mange høner og ikke mer egg er det rene sløseri med naturen,» sa han. «Hønene er mer opptatt med å tekkes den svære rusken av en hane enn å gjøre dig til lags, der ligger feilen. Her er det for mye både av elskov og dovenskap. Det klarer sig langt og lenge med den pjuskete grønnskollingen som enda er i stemmeskiftingen. Han glemmer å være kavalér så lenge den flottenheimeren går der og kurtiserer damene. Lag en festmiddag på Big Ben, så blir her nok andre boller,» sluttet han med et lystig glimt i de brune, gløgge øinene.

«Hm. Jeg får tenke på det,» sa Pålsa og var mutt en hel time. Hun likte ikke at noen snakket så bent frem om naturens mysterier. Men Petter var gift og sjømann og en stor skøier atpå. Slike karer hadde lissom fripass til å la munnen løpe løpsk.

«Nå, hvad blir det til? Skal du eller jeg sette punktum for morgentrillene?» spurte Petter ved frokostbordet dagen etter.

Pålsa så hvast på ham.

«Kanskje den ikke galer bra nok heller?»

«Bevares, den er en ren Caruso,» lo Petter. «Ja, for jeg hørte den karen en gang vi var innom Genua, skal jeg si dig. Han var også så svær til å holde pusten, og han strakte sig på tå når han tok de høie tonene, akkurat som din Big Ben. Du skal sannelig kalle neste mann for Caruso!» ropte Petter og knipset fornøid med fingrene over sitt geniale påhit.

«Jeg setter aldri navn på dyra, det er de dumme naboene som bryr sig med slikt tøis,» sa tanten med en foraktelig gjep.

«Hm. Ja, de er vel temmelig brydd av den morgenkonserten?» sa Petter.

«Har noen beklaget sig til dig?»

«Pøh — jeg har da ikke snakket med en kjeft siden jeg kom.»

Nei, Pålsa kunde heller ikke tro at noen av naboene hadde rukket å slå av en prat med ham siden igår kveld.

Hun visste ikke at Petter hadde hatt følge med læreren på båten igår, og at han var dypt ulykkelig ved tanken på å miste sånn førsteklasses leieboer, «bare fordi den hanen til Karen Pålsen ikke kan holde kjeft om morgenen. «Make til galing fins ikke i hele Oslofjorden,» hadde læreren sagt. «De andre hanene er ikke på langt nær så musikalske. De roper et lite tamt æ-æ-æ-æ--æ! og holder sig innenfor en eneste skala. Men denne hanen til tanten Deres

han optrer for et stort publikum, han, og slynger ut sånne praktfulle triller at det er uråd å sove videre når den først er begynt med sitt kykkeliky. Og så er det det da at den galer tre ganger med en liten pause imellem, akkurat som de fine Big Ben-urene. Urmaker Pedersen påstår at han ikke har solgt et eneste vekkeur på de tre årene hanen har vekket byen.»

Petter lo høit og lenge og hadde straks lovt å sette en stopper for de malplaserte konsertene. En blå femmer vandret fra lærerens pung over i Petters barkete neve. — — —

Ut på eftermiddagen hadde Pålsa et ærend ut på landet. Hun måtte benytte anledningen når det var folk i huset.

«Så ser du efter dyra mine så lenge du da, Petter,» sa hun mens hun knyttet hodetørklæet foran speilet.

«Skal det være hanestek imorra?» spurte Petter og blunket polisk med det ene øiet.

«Ikke for min munn iallfall,» var det korte svar. Men Petter tydet det som han vilde.

Da tanten kom tilbake et par timer senere og kiket inn gjennom ståltrådgjerdet, blev hun hilst velkommen av et skjelvende, hest lite hanegal: Æ-æ-æ--æ!

«Det blir nok flottere med tiden,» trøstet Petter henne. «Caruso var heller ikke verdensberømt første gangen han optrådte.»

«Jeg kommer til å forsove mig,» mumlet Pålsa og strøk sig over øinene med håndbaken.

«Her er fire kroner til nytt vekkeur,» sa Petter. «Jeg har solgt den til læreren. Han betalte gjerne

dobbelt pris av hensyn til kvaliteten. Det er ikke hver dag vi spiser berømtheter,» sa han.

Pålsa slengte kronestykkene op på hjørnehyllen i kjøkkenet og sa ikke engang takk for pengene.

«Men hvis det nå allikevel ikke blir flere egg, hvad så, Petter?» Hun satte et par mistroiske øine i brorsønnen mens hun ventet på svaret.

«Så kan du bare sende bud efter mig, tante. Jeg skal nok sørge for at du ikke taper på den handelen.»

— — Inne hos læreren duftet det deilig neste middag.

«Sannelig tror jeg det er kyllingstek,» sa frøken Knoff og la et stort stykke på tallerkenen.

Lærerfruen smilte så hemmelighetsfullt.

«Nu må De spise med andakt, frøken Knoff,» spøkte hun. «Det er Big Ben som har måttet ofre livet sitt. Jeg håper han må smake riktig godt.

Ja, nu er det da endelig slutt med å bli vekket så tidlig om morgenen. Den hanen har jo vært en plage for hele byen.»

Frøken Knoff blev dødblek og la øieblikkelig kniv og gaffel fra sig.

«Nei, nei — det — det orker jeg ikke,» stammet hun og reiste sig fra bordet. «Vet De at — at nu var jeg virkelig begynt å venne mig til den galingen. Jeg pleide få en atpålur når den var ferdig — de to-tre siste morgenene. Det var derfor jeg kom så sent til frokosten. Jeg savnet den virkelig idag. Jeg trodde den var blitt forkjølet da jeg hørte de hese, uskjønne lyder imorges. Nei, nei, jeg orker ikke å spise det — det praktfulle dyr. Jeg går heller bort

på hotellet og får mig litt mat. De må ha mig undskyldt, fru Jensen. Men jeg synes det er så, ja, så — så vemodig og forferdelig trist at den ikke er i live lenger.»

I døren snudde hun sig. «Si mig — det var nå vel endelig ikke for min skyld at den stakkars hanen blev slaktet?»

— «Å nei da, nei da. Den falt for aldersgrensen — — som så mange andre,» smilte vertinnen.

— — —

«Gamle kvinnfolk er jamen uberegnelige,» sa læreren og klødde sig bak øret, da konen fortalte hvad der var hendt ved middagsbordet. «Du skal se vi blir nødt til å kjøpe den hese hanekyllingen også.»

Gentlemanstyven.

Henny Barth tellet på knappene før hun sendte sin mann det svar han satt og ventet på: et lite nikk eller en bestemt hoderysten, der kunde se ut som en rent tilfeldig bevegelse, for eksempel den man gjør for å få en flue vekk fra øret.

Der var ni knapper foran på blusen, men nede ved hvert erme satt der tre — det blev tilsammen femten. Fru Henny tellet og tellet, og på siste knapp sa det «skal». Derfor nikket hun — ikke bare èn, men to-tre ganger, mens hun utstøtte et langt tilfreds, smilende sukk.

Jakob Barth, kapellan i en av hovedstadens sentrumskirker, foldet hendene over vesten og gjorde en hvirvlende bevegelse med tommelfingrene, mens han henvendte sig til den unge mann i stolen ved den motsatte side av bordet.

«M—ja. — — Jeg — jeg kan låne Dem 30 kroner for en fjorten dages tid. Men — —» Han fikk plutselig et uttrykk som om han skammet sig over det han nu måtte frem med. «Men — — jeg må nok dessverre ha dem tilbake da, for vi betaler husleien den siste i måneden.»

Den unge mann vis à vis nikket elskverdig og så med et åpent guttesmil rett inn i prestens ansikt: «Selvfølgelig! Jeg håper jeg kan betale dem tilbake

allerede om åtte dager. For — som sagt — jeg ventet hver dag penger fra min onkel havnefoged Larsen i Haugesund. Jeg begriper ikke hvorfor det drar så lenge ut. Det er rimelig min onkel er ute på en liten inspeksjonstur til fjordene der omkring, og at min tante Hilda, født Brun, min fars søster altså, ikke på egen hånd tør sende et såpass stort beløp som jeg har anmodet om. — — De er mer elskverdige damene nutildags, ikke sant, frue?»

Henny Barth kunde ikke annet enn smile inn i de vakre brune øine som søkte hennes, men hun ergret sig over den dumme rødmen som fór henover ansikt og hals i det samme. Den skrev sig fra skamfølelsen over at hun et øieblikk hadde kunnet tvile på en så dannet og tekkelig manns ord, men rødmen kunde jo også tydes på en annen måte, og da den tanke falt henne inn, rødmet hun enda dypere.

For å gjøre alt godt igjen bestemte hun sig til å ofre hummerboksen i spiskammeret og to av de dyre eggene til aftens. Her skulde ikke være noe knussel! Norsk-amerikaneren skulde føle hvad ekte norsk gjestfrihet var, selv om han hadde dumpet inn i huset på en høist original måte.

«Jeg valgte bokstaven «B» i adressekalenderen,» hadde han fortalt.

«Hvorfor nettop den bokstaven?» spurte Henny nysgjerrig.

Da var han kommet med en snurrig forklaring: «Jo, ser De, frue. B er begynnelsen til så mange prektige ord. En prest er en broder i nøden og vil høre på en bønn om hjelp. Min mor het Bolette og mitt eget etternavn begynner med B. Denne bok-

staven har alltid vært et lykketegn for mig, selv midt i ulykken. I *Brooklyn* fikk jeg min første gode jobb derover, og i *Baltimore* vant jeg engang en gevinst på 50 dollar. Og se nu hvor lykkelig jeg kom hit med det prektige skib «*Bergensfjord*» uten noen slags ubehageligheter til barmhjertige mennesker. — På reisen over for flere år siden var jeg svært uheldig. Jeg var med «*Kristianiafjord*» den gang, De nok husker den støtte på, og jeg var glad jeg slapp levende fra den affæren. «*K*» er ingen lykkebokstav for mig. Derfor opsøker jeg aldri prester som heter *Kristensen* eller *Karlsen*.»

Henny hadde ledd hjertelig av denne eksentrisitet; men fra det øieblikk likte hun mannen, han hadde det tilfelles med henne selv at han trodde på de mystiske, skjulte krefter og tok varsler av de dagligdagse tegn, som var gitt menneskene til hjelp i denne vanskelige verden.

— — — —

Hans Brun gikk mett og varm og fornøid fra de unge prestefolk utpå kvelden med tredve kroner i innerlommen, en fin cigar mellem lebene og — — prestens nyeste kravebeskytter av sort og hvitstripet silke på bunnen av frakkelommen. Dessuten hadde han sånn i distraksjon stukket sine ben i prestens splinternye kalosjer, og da han opdaget at han og presten brukte presis samme nummer lot han dem bli sittende. Presten var blitt kalt til telefonen i det samme han hadde takket for sig og skulde gå ut i entreen, og fru Henny tvilte ikke et sekund på at herr Brun hadde kalosjer i slapseføret innunder jul.

Dette var sannelig en god business, tenkte Hans

Brun, mens han velbehagelig nød duften av den fine havaneser.

Jomen er de lette å narre disse lærde hellige, som ikke kjenner noe til livet av egne erfaringer. Men det er vel sikrest å få av mig denne lille klædelige knebelsbarten og finne mig en ny parykk før politiet får snus på mig.

— — —
«Det føles så deilig at vi ikke støtته ham fra oss i stuyg mistanke — — ikke sant, Jakob?»

Jakob svarte ikke straks.

— «Hørte du ikke hvad jeg sa?» kom det om litt i en utålmodig tone, og den unge frue gav sin ekte-mann en lett dask med hårbørsten da han passerte forbi hvor hun satt og friserte sig foran speilet.

«Tja — — jeg vet sannelig ikke, jeg. Både — og, synes jeg helst. Sant å si likte jeg ikke fyren. Han var for glatt for mig. Men det at han kunde gjøre rede for hele Brun-familien var jo en anbefaling. Og det var vel også derfor du bestemte dig — hvad?»

«Puh! Nei, den historien imponerte mig ikke det plukk. Han kunde jo ha truffet en slektning av Brun i Haugesund over i Amerika og fått både op-lysningene og fotografiene av ham» — —

«Det tenkte jeg ikke på,» sa presten tankefullt. «Jeg trodde jo egentlig ikke han løi — — men hvorfor nikket du da, Henny? Hvad var det som overbeviste dig i grunnen?»

Henny smilte seierssikker:

«Oraklet i Delfi sa mig hvad jeg skulde gjøre! Jeg tellet på knappene, og de sa at jeg skulde låne ham penger — derfor nikket jeg!»

Den ti år eldre ektemann satte sig pladask ned på sengekanten uten å fjerne det broderte sengeteppe som fruene var så redd for å krølle — og så fortaapt på sin kones hårfylde, som var i en uavlatelig bevegelse.

«Og jeg likte ham jeg, Jakob!» fortsatte hun litt efter da pausen blev for lang. «Han hadde sånt åpent blikk, og så var han da virkelig en dannet mann. Sånn nydelig engelsk-uttale da han citerte den vakre salmen. Kan du tenke dig at en charlatan har interesse av å lære salmevers utenat?»

«Nei, nei, jeg håper det, men vi har ikke råd til å miste tredivet kroner, selv om din overtro er skyld i det,» sa presten lett irritert.

Da bruste Henny op.

«Hvis du tvilte på mannens ærlighet, hvorfor av slo du da ikke hans bønn?»

«Fordi jeg heller vilde ta den risikoen å miste pengene enn å få høre at jeg var en tranghjertet gjerrigknark,» smålo presten og trykket en kyss på det gygne hode som nu var nær ved hans.

«Jeg er aldeles sikker på at vi får pengene igjen — engang,» føide hun til for sikkerhets skyld, og mannen nikked. «Ja — engang — om femti år når herr Brun ligger syk og angrende kanskje. Men da trenger vi dem vel ikke så hårdt som nu.»

— — Neste morgen var kalosjenes og silkeskjerfets forsvinnen en trist kjensgjerning.

Henny brast i gråt og insisterte på at Jakob skulde melde tyveriet straks. Men han vilde ikke blandes inn i kjedelige politiforhør og nektet å ringe op

tross sin frues beskyldninger for feighet og slapphet og mangel på rettferdighetssans.

Derfor gikk Hans Brun fri og frank omkring og frydet sig over å leve «bon» på de lånte penger, mens han la planer om å opsøke nye, troskyldige prestefolk. Da lørdagen kom, studerte han omhyggelig predikantlisten på den ene siden av kaffekoppen, mens kartet over byen lå på den andre siden.

Han avmerket de kirker han vilde besøke; det var fire i alt, såpass mange rakk han vel på to timer — eller kanskje bare tre. Det vilde være merkelig om ikke en av de tre prester hørte til den type han søkte: Umistroisk, ikke for gammel og med et lykkelig glimt av ekteskapelig tilfredshet i øinene. Han fikk diske op med bokstavhistorien en gang til. Det spilte ingen rolle hvilken bokstav det blev, der var nok av byer i Amerika, og hans fantasi var enda ikke uttømt. Det første offer idag var sogneprest Madsen, og M var et heldig bokstav å håndtere. Bare nu denne Madsen hadde en liten kone som satte pris på et beundrende blick fra to brune øine, så skulde det nok gå. Herr Barth hadde sikkert ikke fortalt sine kolleger embedsbrødre om sin mangel på skarp-sinn og menneskekunnskap. Å nei, sann! Det vilde få hans aktier til å synke i egen disfavør, og så dum var ikke herr Barth, tenkte norsk-amerikaneren.

Tilfellet vilde imidlertid at sognepresten plutselig blev syk lørdag aften og kapellanen Jakob Barth måtte forrette i hans sted. Presten lå på kne foran alteret, og klokkeren leste inngangsbønnen da Brun kom inn i kirken. Han var tidlig ute og fikk med

et vennlig smil overrakt en salmebok av kirketjeneren.

Alt dette langtekkelige som foregikk foran alteret, var ikke etter den unge manns smak. Presten viste jo helst ryggen mot menigheten, og det var ikke den han var kommen for å studere. Han bestemte sig for øverste benk, der oppe var en dør i nærheten meget bekvemt anbragt, og Brun tok plass med salmeboken andektig i hendene.

Da Jakob Barth vendte sig mot menigheten med opfordring til å be, falt hans blikk på et par skinnende nye kalosjer og et sort og hvitt stripet silketørklæ på første benk. Det minnet ham om noe kjent, og rent uvilkårlig lød stemmen sterkere og klarere enn ellers da han sa: «La oss bøie oss for Gud og bekjenne våre synder.»

Mannen på første benk kjente en underlig kriblende fornemmelse under huden, og en klump i halssenen holdt på å kvele ham. Han vilde reise sig, men benene bar ham ikke, og med sved på pannen sank han ned på benken igjen. Nu besvimer jeg for første gang i mitt liv, tenkte han, men det gikk ikke slik. Isteden hørte han prestens dype stemme:

«Se i nåde til mig arme, syndige menneske, som har krenket dig med tanker, ord og gjerninger og kjenner den onde lyst i mitt hjerte.» Da presten var nådd dit, kjente Brun en liten hånd på sin arm og hørte en stemme som sa: «De må bli med oss hjem etter kirketid.»

«Takk, men da er jeg nok optatt, dessverre!» svarte han blidt.

Da lå hånden der igjen, fast og bestemt:

«De rører Dem ikke av flekken, ellers roper jeg på politiet!»

«Den skandalen vil De nok helst undgå,» lød hans sakte hvisken, mens litaniets første vers blev sunget.

Henny Barth skalv der hun satt. Nu var hennes mot plutselig borte, og kreftene var ikke større enn at hun såvidt orket å holde sig opreist. Hun kunde jo vinke til klokkeren, som hadde fulgt henne med øinene da hun skrådde over gulvet og satte sig ved siden av den fremmede mann. Men hvad vilde Jakob si til en arrestasjon i Guds hus? Vilde han mon ikke heller undvære både penger og kalosjer enn å bli midtpunktet for en skandale? Det nyttet ikke å telle på knappene nu, nei. — — Isteden lukket hun øinene og sendte en stille bønn op til ham som ser alt og vet alt, og derefter falt hun til ro og kunde uten å løfte en finger se på at hennes nabo med et smil og et bukk la salmeboken fra sig og gikk langsomt og verdig ut gjennom nærmeste dør.

Før han lukket efter sig, møttes deres øine et kort sekund, og Henny mente å ha sett en bønn om tilgivelse i det blikk han sendte henne. Men hennes mann fant det ganske rimelig at hun ved middagsbordet ikke var i stand til å si sin mening om prekenen.

Et par år efter satt sogneprest Barth i sin landens prestegård langt borte fra hovedstaden og husket en liten gutt på sine knær.

Hans frue kom inn med posten og tok gutten for å kjøpe ham for natten.

«Der er et Amerika-brev, Jakob. Har du noen

kjente der over? Jeg har ingen!» sa hun idet hun gikk.

«Hallo, Henny!» ropte mannen etter henne. «Hvis du er skrekkelig nysgjerrig, kan du godt lese det først! Jeg skal ta gutten så lenge.»

Henny lot sig ikke overtale to ganger.

«Jeg drømte i natt om vår protegè. Du skal se det er fra hans skriftefar — kanskje han angrer!»

«Jeg tror ikke på slike mirakler. Den fyren var for durkdreven.»

Fruen hørte ikke hans pessimistiske bemerkning. Brevet fengslet for sterkt, og hennes: «Å! — Jakob! — Du verden hvor morsomt!» — fortalte sammen med de strålende øine at drømmen hadde vært en forløper for virkeligheten:

Brevet lød således:

Herr pastor Barth og frue!

Pengene, kalosjene og det pene silkeskjerfet gir mig ikke fred. Jeg sender innlagt i dollar (jeg vet det er ulovlig), hvad jeg mener å skylde dere, og håper dere kan tilgi mig den slemme komedien jeg opførte — både i hjem og i kirke. Om jeg nu forteller at jeg forsøker å være en ærlig mann, tror dere naturligvis ikke det. Men det er allikevel så. Well! Jeg fikk for første gang i mitt liv et kraftig tak i nakken av en ukjent hånd hin søndag i kirken. Det var da presten sa de ord: Se i nåde til mig arme synder, som har krenket dig. — De ordene har jeg ikke kunnet glemme. Når presten, som hadde gitt mig mat og penger og vært som den barmhertige samaritan mot en elendig usling som mig — når

han følte sig som en arm synder, hvor meget større måtte da ikke jeg være! Før har jeg hånet den ganske prestestand, — nu aldri mer. Jeg har lært at kan mennesker vise slik barmhjertighet, så kan Gud det enda mer, og fordi jeg tror på hans tilgivelse, håper jeg også dere vil tilgi mig.

Vil dere glede en nybegynner på den rette veien, så skriv noen ord til nedenstående adresse.

Jeg holder mig til frelsesarmeen, den er ikke redd for slike noksakter som mig, og der får jeg den hjelp og støtte mennesker kan gi mig. Min beskjeftigelse er derfor knyttet til denne institusjon, og det passer meget vel for mig. Men jeg vet nu at der i den norske kirke fins iallfall én prest som har hjertelag for de ulykkelige.

Med ærbødig hilsen

Johan Svensson

(alias Hans Brun).

«Navnet var altså heller ikke i orden,» mumlet presten.

«Men Jakob! Er du ikke strålende glad for dette?» ropte fruene med skuffelse preget i sitt ansikt.

«Jeg har da sannelig ingen ting å være glad for, Henny! Det er jo ditt verk alt sammen. Jeg lystret bare din ordre, jeg!»

Da smilte den unge prestefruen gjennom tårer: «Du synes ikke lenger det er tåpelig å telle på knappene da, Jakob?»

«Og du vil ikke oftere fortelle mig at det er feigt og slapt og urettferdig ikke å melde «den slags» til politiet?»

Moro for pengene.

«**H**er er gørr kjedelig, mor!» gjespet den unge, nybakte student Per og strakte sine lange ben ut over hengekøien.

«Jeg synes her er vidunderlig vakkert, jeg,» svarte moren med et tilfreds smil og lot blikket dvele ved det rolige landskap.

«Har du sett en bygd som virker så velgjørende på sinn og sanser? Nettop disse store, bølgende flatene, kranset av dyster granskog, gir ro og hvile i sinnet.»

«— Dog fred er ei det beste, men at man noe vil!» ropte sønnen og veltet sig ut av hengekøien med en akrobats eleganse.

«Og så Skreia der mot syd,» fortsatte moren. — «Stengende og allikevel lokkende for tanken. For «Skaret» jager elskverdig bort det første inntrykket av en stengende mur. Det er som en veldig port, som åpner sine dører mot syd og inviterer oss til å komme op og nyde utsikten.» — —

— «Joda, joda. Skreia er allright, hun. Hadde vi ikke henne, var det jo bare et kjedelig pannekake-land med syltetøi på hele Toten. Men her er ingen overraskelser, mor! Alt er så ensformig og flyter så jevnt og regelmessig — både menneskene og naturen. — — Puh, det er varmt, gett.»

Moren lo — en glad, trillende latter — og spilte en hullet herresokk ut på hånden.

«Ja, og slik som du henger i, Per!» sa hun med et muntert glimt i øinene.

«— Og så ergrer det mig å se hvor totalt disse småbrukerne fattes både skjønnhetssans og initiativ,» vedblev sønnen uten å ta notis av morens lille spydighet.

«Se nå vår nærmeste nabo, en ellers ganske intelligent og koselig kar, vår gode Anders Dillerud. — Uff, bare det navnet da, mor! Han kunde da strøket det «dille». — Hvorfor maler han ikke det vesle huset sitt? Det er jo ikke stort større enn dukkestuen på Hoel! For tre somrer siden blev det bordklædd efter to og tyve års sommel. Undres om han skal vente like lenge før han smører maling på?»

«Spør ham,» foreslo moren. «Der kommer han.»

Anders Dillerud kom luntende langs havegjerdet med ryggsekken full av varer for den kommende uke. Han nikket kort: «Mor'n» med hånden til luen. Den blåstripete busserull med splitt i sidene hang slakk og likeglad nedover skinnbroken og gav hele mannen et preg av flegma og «tadetmedro»-humør, som var i full harmoni med den stekende julidag.

«Var't idag?»

«Et herlig vær for aker og eng efter alt regnet,» sa byfruen.

«Sku' mene det, ja,» sa Anders og la armene over gjerdet for å få sig en prat.

«Kom heller innenfor, Anders!» ropte studenten. «Du står jo midt i solsteken, mann!»

Anders smilte og myste mot solen, som nettop stod i senit. Han hadde bare en eneste tann i overkjeven. Både den og de velutviklede 8—10 hår på nesen var utsatt for det mest intense sollys. Ansiktet var brunt og blankt, og langs nesen fløt små bekker uhindret ned i den store, hengende bart, hvis de da ikke senere fant vei ned til det gråsprenge skjegget.

«Je lik sola, je,» sa Anders fornøid. «Den gjer godt åt gjekta, ma!»

Studenten vår lå i skyggen av et gammelt epletre og strakte sig småstønnende på det tette grønnsvær.

Varmen var avskyelig, og han trengte å la det leie humøret gå utover noen.

«Si mig, hvorfor maler du ikke huset ditt, Anders?» spurte han uten noen innledning.

Anders småknegget og fant det passende å stryke bort et par av bekkene. Det kom litt vel mye saltsmak i munnen, ellers generte ikke svetten det grand.

«Pæeng, da ma!» sa han og lo igjen. Latteren satt alltid løst i strupen på Anders.

Han kastet i det samme et forelsket blikk på byfolkets skinnende, lille hus.

«Det lyser øve heile grenda dette der,» sa han med et ørlite stenk av misunnelse i stemmen. «Nær je kjem rundt svingen der nere ved pottetbua og fær sjå baa dessa husa her, er'e akkerat som je skjems 'ta Dillerudstua. Den ligg der så naken og gråbleik og er lissom så ussel og fattig jamsies med byrråsjefens hvite hus. Men'e — —. Den var nå

gråere før da. Det hjalp på'n desse borda. Men nå lyser itte de lenger hell'. Ånei,» sukket han.

«Du må vinne i pengelotteriet, Anders,» sa Per student. «Femti kroner bare! Det klarer sig vel det?»

«Ja, det var sant, sann! Ånei, je tør itte resikere å miste to da'rs lønn, lell! Da får'n hell stå der og være naken og grå. — — Forresten» — Anders smilte bredt og var i godlag igjen, «det er vel som det ska være, veit je. Der lyt være skjel på kong Salemon og Jørn hattemaker!»

Under passieren hadde studenten reist sig fra sin hvilende stilling. Noe som lignet skamfølelse snek sig langsomt, men sikkert over ham. Her hadde han så overlegent og skråsikkert snakket om bondens mangel på estetisk sans. Hver eneste dag siden han kom hitop for å avslutte ferien hos de gamle, hadde hans talemåte flytt over av indignasjon, når det emne var på bane.

Hvad annet hadde han egentlig diskutert med mor og far? De egget og irriterte ham ved idelig og alltid å fremheve bondens gode egenskaper, så som selvbeherskelse, trofasthet, pålitelighet, nøisomhet, og hvad det var for noe alt sammen. Men skjønnhetssansen da, hadde han spurt, hvor finnes den?

«Å, den finnes nok, men de har ikke anledning til å dyrke den evnen, derfor ligger den brakk,» sa mor. «Akkurat som den myren du syklet forbi igår. Den kan bli til vakker aker og eng hvis noen vil ta til med å bryte og grøfte og dyrke.»

Per hadde bare blåst foraktelig. Slike småbønder som Anders stod ikke meget høiere enn dyrene.

Samtalen med den samme Anders hadde nu lært ham at også en student kunde ta feil — merkelig nok.

Da moren gikk inn for å se til maten, tok Per frem notisbok og blyant og krasset en hel side full av tall. Så halte han frem pengeboken og tellet innholdet, skrev igjen og fikk det etterpå svært travelt inne på den gamle, tomme låven, som tjente til sykkelstur. Han pumpet og peset og stønnet og fór så nedefter gutua med landhandleren som mål. En halv time etter kom han tilbake med en diger pakke bak på bagasjebrettet.

Om eftermiddagen lånte Per en stige av Anders.

«Det ser ut som et par takstener ligger løse,» sa han. «Og det er ikke noe moro å få dem i hodet.» Det var ikke det, nei. Men Anders kunde gjerne gå op, han var klædd til slikt arbeide, han.

Studenten så fra Anders' bukser til sine egne, og det gikk plutselig op for ham at nypressede, lysegrå var mindre skikket til klättring på taket enn skinnbukser med merker etter jordbrukets mangehånde gjøremål.

«Hør — har du et par slike å låne mig, Anders? Og gjerne en gammel, kassert busserull også. Jeg har nemlig lovt mutter å smøre over noen kjøkkenstoler i eftermiddag. Takk, det var bra. Men hele habitten må tåle noen malerklatter?»

«Hø, hø, de er itte fint va'in, ma!» lo Anders og gikk inn til konen for å få tøiet.

— — —

Fatter og mutter var faddere til den nattlige dåp av Dillerudstuen og moret sig som to barn over guttens innfall.

Kanskje gutten moret sig vel så godt. I hvert fall var all tretthet og irritasjon som blåst bort. Hele den lange solfylte ettermiddag var det ikke falt et eneste lite harsellerende ord hverken om bygden eller bøndene. Per plystret og sang inne på låven mens han stod bøid over en diger malerpøs og rørte sammen ingrediensene til det klædebon som skulde skjule Dillerudstuens nakenhet.

Kvart over ti gikk et underlig følge bortover stien mellom byråchefens sommervilla og nabohuset, knapt et stenkast borte. Først gikk byfruen i vindjakke med en pakke aviser under armen. Hun skulde agere spion og undersøke om farvannet var klart. Kom Anders ut, var det bare å stikke avisene frem — han grep alltid begjærlig efter hovedstadsbladene, de blev pløid fra ende til annen og så nokså medtatt ut ved tilbakeleveringen. — Men de gjorde likevel god nytte ved opfyringen i kjøkkenet. Noen meter bak fruen kom byråchefen selv med malerpøsen en alen ut fra buksebenet. Aller sist kom Per i Anders' klær med stigen over skulderen.

Langsomt og forsiktig marsjerte de avsted. Gresset grodde høit og tett på begge sidene av stien. Der var ikke mange føtter på Dillerud til å trække det ned, og slåtten var enda ikke begynt. Den subbende lyden hver gang føttene flyttet sig, jog blodet med en viss fart gjennom fruens årer.

Tenk om de allikevel lå våkne. Men Anders skulde jo op klokken fem og pleide alltid legge sig tidlig. «Og når je fyst er sovna, så søv je tongt,» brukte han å si. «Kjeringa er dauvhørt hu, ma. Hu hører itte om tora slær aldri så hardt.»

«Ja, nå spør det da,» hvisket fruen. Hun listet sig forsiktig bort under vinduet mot tunet, hvor inngangsdøren var, og hostet et par ganger. Imens stod de andre bak nordveggen og kiket frem.

En halvt minutt gikk, så hostet hun litt kraftigere. Fremdeles dørgende stilt. Da la hun øret tett inn til glasset og lyttet.

«Anders snorker!» ropte hun dempet. «Enda verre enn du, far! For en lykke at Mathea er døv — ellers vilde hun våkne av den duren.»

«All right, så börjar jeg,» sa Per og satte stigen mot den veggen som vendte mot tunet i øst. Her kom solen først, og her kom Anders ut av døren imorgen tidlig med snadden i munnen for å vende sine øine mot himmelhvelvingen, hvor værmeldingen stod å lese. Den veggen måtte i det minste være ferdigmalt.

Per så ham i ånden: — «Og så tar han et par steg ut på trappen — og da! Ja, da er det overraskelsen tar ham så kraftig at snadda detter ende ner på bakken,» lo han stilt.

«Bare han ikke følger efter selv,» var morens bekymring. «Slike voldsomme overraskelser kan være farlige!»

«Da står jeg bak døren i vedskjulet og samler ham op, om det trenges!» sa Per viktig. «Men nu skal dere gå hjem og legge dere! Jeg har ikke tid til å konversere nu. Hurra for den lyse, nordiske sommernatten, den lenge, lenge leve!» lo han og svingte med malerkosten.

«Du må endelig ikke plystre,» formante moren. For han så nettop ut til å være i plystrehjørnet nu.

«Nei da, nei da! Jeg skal bare nynne om «De blonde netter»,» lo gutten kåt og lot malerkosten fare op og ned og att og fram med en ganske uhyggelig fart.

«Starten bør helst være rolig og langsom! Tenk på skiløperne,» var fatters viselige råd.

«Jeg foretrekker heller å galoppere mens jeg er oplagt. Når det lir på, går jeg i dilt,» sa Per og smilte overlegent fra sitt høie stade.

«Ja, ja, sovnu nu ikke på stigen, så du faller ned og brekker nakken — en har hørt så galt før!» mente moren.

«Tenk sovne!» lo Per. «Jeg er så lys våken og uthvilt som om klokken var ni morgen. Jeg trenger i grunnen ikke større søvnu nå, det er så lyst og så varmt.»

Beroliget ved sønnens ord gikk de gamle hjem for å kjøie, og gledet sig over gutten, som tross alt var en kjernekar, når det blev spørsmål om hjertelag og godvilje.

— — —

Klokken 4 var huset ferdig malt med undtagelse av døren. Den gikk innover og kunde lett komme til å ødelegge både overraskelsen og Anders' klær. Dessuten kunde det jo være artig å se forskjellen — og den var neimen ikke så liten akkurat, tenkte Per, da han stod på tunet og stolt betraktet sitt nattverk.

Så ruslet han inn i skålen for der å avvente siste akt av komedien.

— — —

På huggestabben satt en søvntung malerslusk og gned øinene av alle krefter. Merkelig også at han akkurat nu skulde ha slik ustyrtelig trang til å legge sig! Mens han drev på med malingen, tenkte han med medlidende forakt på alle de dumme menneskene som sov bort den vakreste tid av døgnet. Herefter vilde han stå op klokken fire og nyte både den vidunderlige solopgangen og det mangestemige koret av skogens sangere.

Men her inne i skålen var det vel for kvalmt og varmt. Det var derfor han følte sig så jammerlig trett.

Han plystret og nynnet og gjespnet efter tur. To kopper sterk kaffe på en termos og en pakke smørbrød var satt til livs, men istedenfor å kvikke op hadde maten gjort både hodet og kroppen tyngre. Å hugge ved våget han ikke. Det vilde være å foregripe begivenhetenes gang. Men han kunde da sette sig litt skikkelig — på gulvet for eksempel — og få litt støtte for ryggen mot huggestabben. For ryggen var det ømmeste punkt nu. Den verket som om noen hadde mørbanket den av vond vilje. Å, det smakte godt. Nei, nei, ikke sove, Per! Bare lukke øinene ganske litt, et par minutter — så vilde han ta sig en rask spasertur.

— — —

En time senere stod Anders i stuedøren og snuste og snuste. Det var da merkverdig! Her luktet fersk maling.

Hm. Sett slikt da! Der stod døren til skålen oppe. Og likeså sikkert som han het Anders, satte han kroken på igår kveld.

Hm. Det er kærskje vedmangel rundt i stugene

akkerat nå, hvem vet, tenkte Anders og ruslet bortåt skålen.

Han blev stående som fjetret da han fikk se den fine studdenten, sønn te byrråsjefen. Jamen satt han ikke ende ned på gulvet med høire arm hvilende på huggestabben, og oppå armen igjen hvilte hodet. Han sov med åpen munn, innimellem kom noen lange, gode snork, og rett som det var, mumlet han noen utydelige ord. Buksen var full av hvite malerflekker, busserullen likeså. Og noen skritt fra stabben stod en diger malerpøs med en liten skvett i bunnen. Hm. At det vesle grandet kunde lukte så sterkt da?

Og hvorfor i all verdens rike satt han akkerat her? I skålen på Dillerud og ikke der borte? Hadde'n gått i søvne? Nei, ikke i den munderingen. Det var vel best å vekke'n vel. Men så hardt som'n søv! Han bare lettet på hodet, så snorket han videre igjen. Hm. Han skulde vel itte vøri litt på'n igår kveld?

Anders bøide sig ned og trakk til sig av Pers regelmessige pust.

Nei da, nei da. Den luktet bare kaffe og aldri det grand annet.

Så tok Anders et lempelig tak i armen og ropte:

«Mor'n Di! Mor'n Di!»

Per smilte.

«Bare han ikke dette ned, Anders,» mumlet han og sov videre.

I det samme kom Anders til å kike ut gjennom den åpne døren og fikk se den nymalte østveggen, som morgensolen nettop skinte på.

«Jøss og kors!» hvisket han og blev stående som forstenet med åpen munn og bare glodde og glodde, mens en uhyggelig blekhet bredte sig over det brunbarkede ansiktet.

Anders følte det som om alt blodet stanset ved hjertet, som om hjernens maskineri plutselig slo klikk.

Da streifet hans blick malerklattene på buksen og pøsen like ved. Et stort smil brøt frem på det forstenede ansikt og gav det liv. Blodet rullet igjen videre, hjernens hjul tok til å dreie, og Anders var sig selv igjen etter sjokket. Han begynte å knegge. Først sakte og innadventd, derefter høiere og sterkere, og til slutt lo han så voldsomt at den sovende malersvenn ved huggestabben våknet og begynte å gni sig i øinene.

«Nei, makan! Nei, makan!» hikstet Anders og klasket sig på begge lårene.

Per smilte blek og matt og kravlet sig op. Han moret sig han også — — ensteds langt inne i bevisstheten. Det tok bare litt tid før han fikk vekket alle sansene, så de kunde være med og istemme latteren.

Han drog den kneggende mannen med sig ut på tunet og førte ham rundt alle fire hjørner for å høste enda mer applaus. Da de stanset foran den umalte døren, som stakk ufyselig av mot den skinnende hvithet, var Anders ganske utkjørt av latter.

Han tørret øinene med håndbaken, trakk noen skjelvende hikst, og endelig kom den første sammenhengende bemerkning:

«Nei, makan te overraskels' skuld' du nå ældri

sett!» Så ristet han på hodet og fikk til en liten svak knegging igjen. «Ja — Di fær ha så mangfoldig tusen takk da!» kom det litt efter i en ny, høytidelig tone, mens han rakte neven frem.

Han kom med ett på at det visst var på tide å takke på skikkelig manér.

«Takk pengelotteriet du, Anders,» sa Per. Han så enda litt blek og forvåket ut. Men Anders' tydelige og lydelige begeistring hadde gjort ham lys våken og jaget all tretthet på flukt. Der var bare et eneste lite skår i moroen: at ikke mor og far hadde vært øien- og ørenvidner til dette merkelige utslag av takknemlighet. De pleide gjerne skylde på bondens medfødte bluferdighet, når den ventede takk uteblev.

Nu var den kommet både hurtigere og tydeligere enn skikk og bruk var. Altså hadde han — Per — maktet å forrykke likevekten, å erstatte det seige flegma med friske, røde blodlegemer!

«Hør, Anders — nu skal jeg akkurat si dig hvorfor jeg fikk det innfallet,» sa Per og gav Anders et vennskapelig klaps på skulderen for å rykke ham ut av høytideligheten. «Jeg vant 50 kroner i pengelotteriets siste trekning. Da bestemte jeg mig til at for de pengene vilde jeg ha noe moro, som jeg aldri før hadde hatt maken til. Og den moroen har jeg nu hatt, det er både sant og visst i alle måter.»

«Jamen er Di rar au,» gryntet Anders. Han følte sig ganske forlegen overfor en slik uhørt edelmodighet og visste ikke mer å si. Han stod bare og glippet med øinene mot det skinnende hvite klædebon

som nu dekket Dillerudstuens nakenhets skam — og hadde mistet både munn og mæle.

«Borte på låven er det grønnmaling til vinduslistene og døren og trappen,» sa Per. «Ja da, det er samme farven som hos oss,» smilte han, da Anders' duggede øine søkte byfolkets hus. «Men det derre vil jeg male i dagens fulle lys,» lo han. «For du må tru det var jobben å stå der på stigen og gjøre armstrekninger, mens du lå innenfor og drog tømmerstokker opefter veggene!»

Til Stiftelsen!

Martin Bakken satt og duppet inne i bilen. Henedene med de tykke hjemmestrikkede vantene lå løst foldet i fanget, og imellem gled hodet over til siden.

«Æsj, å trøtt jeg er,» gjespet han og rettet sig kraftig op — for atter å sige sammen. Jovisst var det kaldt å sitte sånn bommende stille, men allikevel bedre enn å bunnfryse der ute i den sure snoen i femten graders kulde. Han hadde trampet og slått floke og opført sig som en gærning for å holde varmen i kroppen; men denne elendige trettheten blev bare verre og verre, og så hadde han likeså godt krøpet inn og satt sig ved rattet. Det så allikevel ikke så ille ut som da kameraten hans engang satte sig til å sove inne på sjølve baksetet og ikke var til å vekke, da turen hans kom.

At det ikke var mer bruk for biler på en slik dag, da? Nyttårskveld og allting! Men kanskje det blev bedre senere — — når han var enda trøtttere. De skulde vel lissom ta imot det nye året. — Husj, det blev lenge å vente.

En kopp kaffe skulde smake nå. — Om han var så heldig å få en jobb bortimot Stiftelsen, hvor Inger var. Da vilde han jomen stikke op og få sig noe varmt i skrotten; men det blev vel bare det derre

tesølet som de gamle jomfruene tyttet i sig dagen lang. — Men bedre det enn ikke noe.

Plutselig skvatt han op. Det ringte borte i telefonboksen. Hm. Endelig en jobb. Og all tretthet var som glidd av ham i samme sekund.

— — Da bilen stanset oppe i Ullevål Haveby, stod allerede passasjerene der. De hadde hast, lot det til. Den ene damen bar på en liten håndkoffert, den andre så ut som hun hadde det vondt, skulde kanskje reise langt — fra moren sin, tenkte Martin. Men nei, hun hadde bare et fint silketørklæ om hodet. En diger, tykk pels hang løst om henne og ruvet svært i skinnet fra gasslykten. De skulde vel i nyttårsselskap — i kofferten lå der altså presanger.

Ja, noen hadde det godt her i verden, mens andre måtte slite verre.

«Til Stiftelsen! Så fort som De bare kan! Vi er ute i siste liten!» sa hun med kofferten, da den unge damen hadde tatt plass.

Jøss, det må være en av de riktige gamle damene de skal til, tenkte Martin. Han hadde lissom litt kjennskap til Stiftelsen siden Inger hadde fått fast plass der nede. Han hadde vært der et par ganger og var blitt veldig imponert over den svære bygningen, som mer lignet et slott enn et hjem for gamle damer.

Inger hadde fortalt mye snodig om hvordan alt gikk efter en strek der nede. Ikke for det — Inger likte å ha det akkurat, hu. Hu hadde vært sånn støtt. Så den plassen fikk hu nok beholde, og pen og snild var hu også.

«Er vi her alt?» ropte damen med kofferten og

hoppet først ut. Hun rakte hånden til den unge og hvisket henne noe i øret.

«Å, for øieblikket er det bra,» svarte hun. «Gid for et veldig kompleks. Jeg føler mig så elendig liten,» smålo hun og hutret sig.

«Å, det går nok så bra, så,» sa den eldre og betalte chaufføren.

«Kanskje De er kjent her, De? Ingen av oss har vært her ført nemlig, vi er nylig kommet til byen —»

Martin smilte stolt.

«Jeg kan følge dere inn, jeg. Søstra mi tjener her, hu. Jeg skal ta kofferten. Her er nok temmelig fint og akkurat i alle deler, det er å være på minuttet støtt, det.»

«Det må det naturligvis være et sånt sted,» svarte damen og la den unges arm i sin. «Støtt dig på mig du, Lisken!»

«Hvilken etasje skal dere til?» spurte chaufføren da han slo inngangsdøren op på vid vegg.

«Det aner vi jo ikke, klynket den unge, man kan jo ikke melde sig i forveien. Å, nu blir jeg dårlig igjen, tante — — Vil De — — vil De ikke få fatt i vaktmesteren? Eller hvem er det som tar imot her?»

«Jeg må si det er underlig at ingen kommer og hjelper,» sa den eldre damen forarget. «Når en bil stanser utenfor, må de jo forstå hvad det gjelder!»

En svak lysning av forståelse gled i det samme over chaufførens tunge ansikt. Den unge dame var sunket ned på et trappetrin. Kåpen gled til side — — —

Martin blev stående med hånden på dørklinken — i sterk tvil om hvor vidt han skulde bekjenne sin feiltagelse eller ikke.

«Skynd Dem da, mann! Ser De ikke at hun er på fallende fot!»

Et gjennemtregende skrik bekreftet hennes ord, og i neste øieblikk kom der styrtende til en hel hærskare — slik forekom det iallfall den unge frue, avmektig som hun var.

Da listet Martin Bakken sig ut til bilen og tøffet avgårde som om den onde var i hælene på ham.

Men inne i Frøken-Stiftelsen blev der opstandelse. Noen hver hadde håpet på en liten overraskelse nyttårsaften — — men ikke nettop på den måten.

— — — —

Det blev frøken Margarethe Hammers soveværelse som fikk æren av å ta imot den nye verdensborger.

Hun kunde ikke stå for den unge frues vakre, blå øine, da hun så sig om i kretsen av de nysgjerrige, som hadde samlet sig oppe i hallen efter at noen tjenende ånder hadde hjulpet den ulykkelige op trappen.

«Kom inn til mig, De,» sa hun resolutt og smilte vekk alle de tusen innvendinger som samtidig stakk hodet frem og flirte av henne.

«De blir vel med?» henvendte hun sig til tanten. «Skaff varmt vann og noe bløtt, rent tøy De, frøken Pettersen. Og De, Inger, ringer øieblikkelig efter doktor Steen og forklarer alt.»

Alle ordrer blev prompte utført og mange villige

hender bød sig frem til mer eller mindre verdifull assistanse.

— — —
 En halv time senere lå der et bitte lite rødt menneskebarn i frøken Hammers seng — inntullet i all slags underlige kluter — godt gjemt i et av ermene på frøkenens solide nattchemise, som den unge mor hadde måttet krype i, da hun selv intet hadde med sig.

Doktoren var strålende fornøid med sitt verk. Men han kunde ikke la være å erte frøken Hammer en liten smule tross sin beundring for hennes heltedige og menneskekjærlige optreden.

«Ja, dette er en epokegjørende begivenhet i Stiftelsens annaler, frøken! Deres navn vil for evige tider bli opbevart i arkivet! Og så en gutt, da!» lo han.

Frøken Hammer hadde fått to hektiske røde roser i de fjør så bleke kinner. Hun smilte tappert til doktorens morsomheter.

«Det verste er at om en time kommer noen nevøer og nieser for å feire nyttårskvelden hos mig — flere av dem har ikke telefon — jeg vet ikke min arme råd, doktor! De trenger jo ro de to der inne?»

Doktoren lo — hjerteløst syntes hun.

«Tenk for en morsom overraskelse! La dem bare komme! Den unge mor har til den tid fått sig en styrkende blund — hun sover allerede. Ta imot gjestene, De, og gi dem en mottagelse som de aldri har drømt om. Men lov mig at visitten blir kort. De må renonsere på nyttårslevenet — naturligvis.»

Det var stilt bak de tunge portierer inn til soveværelset da frøken Margarethe gjorde tebordet i stand. Begge sov da hun tittet inn.

Inger hjalp til og følte sig uhyre uundværlig. Endelig var her noe virkelig arbeide å utføre, tenkte hun fornøyd.

«Men den toskete chaufføren da, De! Tenk, jeg synes det kunde ligne på broren min. Han er så dum sånn, ser De. Han eier ikke omløp i hodet for to øre.»

«Det heter jo Kvinneklirikken nu, må De huske på,» undskyldte frøken Hammer, «og damene sa jo «Stiftelsen», vet De.»

Men Inger blåste foraktelig.

«Hadde han ikke øier å se med? Tosken! — — —»

Den første av gjestene var en medisinsk kandidat. Han snufset og speidet og snufset igjen.

«Hvad er det, Kjell?»

«Her er noe som minner mig så levende om . . . professor Brandt, for å si det riktig pent.»

«Jeg forstår ikke hvad du mener, gutten min.»

«Nei, nei, naturligvis. Men jeg begriper ikke . . . du pleier å holde en annen parfyme, tante Grethe —»

«Stopp!» ropte hun og tok et kraftig tak i armen, da han vilde skyve portieren til side. En svak klynken som en katts mjauen nådde ut til dem.

«Jeg har fått en søt liten kattepus,» sa frøken Hammer smilende.

Kjell så på henne — intenst, spørrende, imponert.

«Donnerwetter, tante! Dette er . . . . .» Uten å spørre om lov stakk han hodet inn gjennom åpnin-gen — —

«Fortell, fortell!» hvisket han og lot sig gli ned på divanen, dypt rystet og sterkt interessert.

«Du får vente til de andre er her. En sånn opplevelse må bare serveres én gang. Og fordi jeg altså må jage dere straks teen er drukket, blir det ingen annen dessert etterpå. Ingen champagne og ingen skåling når klokken slår 24.»

— «Behøves ikke heller,» forsikret den unge medisiner. «Dette er tusen ganger mer verd. Du vet jeg har tjeneste der nede nu om dagen. Hadde jeg ikke rett i det jeg sa om den spesielle duften — hvad? Den er nemlig en mystisk blanding av de dyrebareste ingredienser. Men at jeg skulde komme til å kjenne den her — hos dig, tante — — i Frøkenstiftelsen!»

Den første hatten.

Det var en tidlig mandags formiddag i et av de store motemagasiner i Oslo. Damene drev dovent omkring i de store, flotte lokaler, gjespende og trette etter gårsdagens uvante friluftsliv. Nu skulde den grå hverdags ensformighet igjen begynne.

Butikken var helt tom for kunder, da døren gikk op for to kvinnelige vesener, som øieblikkelig fanget personalets interesse. Det var forresten bare den ene som virket aparte. Hun var iført en av Telemarks vakreste bygdedrakter. Det sorte, broderte skautet med silkefrynser hang i spiss nedover ryggen og lot ane at en lang, tykk flette var gjemt innenfor. Den snehvite skjorten under det sorte fløielsliv hadde håndbroderte hals- og håndlinninger, livet var rikt og kunstferdig smykket med roser og blader av silke. En stor sølje kranset av ringlende, forgylte skåler var festet på brystet og fortalte om arvesølv og pietetsfølelse.

Det sorte skjørtet var rikt rynket om midjen og vippt og vugget da den unge kvinne med løftet hode skred henover gulvet fulgt av de mange nysgjerrige, forbausede blikk. I hennes kjølvan trippt en ung, moderne Oslo-frue med et skjelmisk smil i de muntre øine. Det så ut som hun var forberedt på å oppleve noe ekstraordinært denne formiddag.

En av de eldste og mest stramme av butikksamene tok et par skritt henimot de to og mumlet et avmålt: «Vær så god!»

Telejenten nikket og smilte: «Å — å, guddag!» og vendte sig mot sin ledsager.

«Takk, vi skulde få se på noen hatter, helst noen greie praktiske stråhatter, som tåler vind og vær.»

«Til Dem?»

«Nei, det er eg som skal ha meg hatt,» tok telejenten ordet. «Eg hev aldri eid nokon hatt, skynar du,» lo hun og så op i damens ansikt, hvor noen av musklene begynte å vibrere. Men ikke lenge.

Snart var hun den korrekte, stive og meget dannede fru Danielsen igjen. Et hånlig smil kruset lebene da hun seilte bortover mot de billige hyller, hvorfra hun snart etter kom tilbake med favnen full av små, mørke bøttehatter.

Hun kastet et raskt blick på den unge frue. Var hun, eller var hun ikke fast kunde. Iallfall ikke min spesielle, tenkte hun, men for sikkerhets skyld presset hun frem et iskoldt: «Vær så god sitt,» og nikket henimot en stol ved siden av speilet.

«Skulde du sett so mykje fint?» smilte den unge jenten og så sig om med utilhyllet beundring.

Et par elegante modeller var anbragt på en hylle ved siden av det svære speilet, og det var nok blomsterarrangementet på disse som særlig imponerte Anlaug Uppistoga.

«Ja, her er bare så altfor meget å velge mellom,» sa fruen med et smil.

Fru Danielsen stod fremdeles med begge armer fulle av hatter. Smilet var mysende og sursøtt. Hun

hadde enda ikke tatt noen bestemmelse om hvordan dette merkelige kundepar skulde behandles.

«De må ta av Dem tørklæet,» kom det i en halvt befalende tone.

Anlaug skrattlo: «Du trudde nå vel ikkje eg hadde tenkt å setja hatten utanpå!»

Et par utydelige ord og en hastig rødme var svaret.

Med en ro og overlegenhet som vilde klædd en dronning, stilte Anlaug Uppistoga sig foran speilet og begynte å løsne tørklæet. Forsiktig og langsomt tok hun nål for nål ut — de fleste var blanke og krokete — og anbragte dem på det skinnende, polerte speilbord. En siste hårnål — — og tørklæet var av. Den lyse fletten var forsvarlig surret med sort sytråd i tuppen og hang nedover det sorte fløielslivet.

Så begynte prøvingen. — — —

Nei, ingen av hattene fant nåde for Anlaugs øine.

«Lat meg få prøva dei der,» bad hun og pekte på de blomsterprydede modeller.

Fruen ristet på hodet: «De er nok både for fine og for uvarige, Anlaug.»

«Ja, eg veit det,» svarte hun kjapt. «Men det kunde vera morosamt, veit du.»

Butikkdamen gjorde et utålmodig kast med hodet, og lot som hun ikke hadde hørt noe da hun gjorde et nytt innhugg i hyllene. I forbifarten lot hun falle et par bemerkninger til de andre ekspeditriser, som med knis og utydelig mumlen hadde fulgt sin kollegas martyrium.

Da tok Anlaug selv affære.

«Hattane er no vel der for at me skal prøva dei, veit eg?» sa hun med et freidig smil, da det knirket i døren som førte ned fra annen etasje.

Det var sjefen selv som kom. Alle de lyttende og speidende damer bak disker og skuffer strakte hals, mens øinene stod på stilker for ikke å miste resten av denne sjeldne forestilling. Vilde han gå likegyldig forbi, eller så han den fæle haugen av blanke hårnåler og det frynsede ulltørklæ, som var slengt over disken?

Da gjorde han en dyp, ærbødig bøining for den unge frue først, dernest for Anlaug, som straks rakte hånden frem og rystet hans på det kraftigste, mens hele ansiktet var et stort spørsmålstegn.

Mens Anlaug et øieblikk var borte ved en av hylene, fortalte fruene med lav stemme at hennes hushjelp og slektning, Anlaug Uppistoga, for første gang i sitt liv skulde kjøpe sig hatt, «derfor syntes jeg jeg måtte være med og hjelpe henne,» sluttet hun med et eget lite blink i øiet, da Anlaug i det samme kom bort til dem.

Sjefen smilte elskverdig: «For første gang, for første gang — det gir så mangan småting rang. Men rull nu den vakre fletten sammen i nakken, frøken Anlaug, da sitter hattene bedre. Og så skal vi nok finne en som passer til Deres type — en hatt som forskjønner, skal De ha!»

Anlaug lo: «Er det kanskje du som eig heile butikken?»

«Javisst er det det,» lo han igjen.

«Det var sannelig morsomt å få helsa på ein slik storkar,» konverserte Anlaug videre mens hun satte

fletten fast. «Og no er du vel so gild at du lar meg få prøva nokre av desse fine hattane au? Enda ho Betsy meiner dei er mykje for fine for hovudet mitt.»

«De skal få prøve hele butikken, charmante unge dame,» smilte han.

Fru Danielsen hadde trukket sig noen skritt tilbake, overveldet og sterkt indignert over dette utslag av sjefens nedlatenhet. Det fikk da være grense for hvad slike dølejenter kunde tillate sig.

«Å hør, fru Danielsen! Løp ovenpå efter de aller siste parisermodellene,» lød sjefens stemme. «Og De, frøken Olsen, finn frem de sist ankomne panamahatter. Denne unge dame skal sandelig minnes den dag hun kjøpte sin første — tenk, sin første hatt.»

Anlaug frydet sig. Den ene hatt efter den andre blev prøvd. Hun var selv den ivrigste til å gi både hatten og sitt eget hode en treffende karakteristik til stor moro for sjefen og fru Betsy og de ledige ekspeditriser, som plutselig hadde funnet på å rydde op i skap og skuffer uten derved å tape noen detaljer i det merkelige skuespill foran speilet.

Endelig var det en hatt som passet både for Anlaugs hode og pengebeholdning. Sjefen så nærmest skuffet ut. Hatten var langt fra noen parisermodell, bare en enkel, imitert panama med sort bånd om pullen til tolv kroner.

«Den koster reint for mykje,» sa Anlaug. «Men du kan vel lova meg at den varer i minst sju år?»

Ja da, det lovte han med et smil mens han selv puttet hatten ned i posen. «Og det var ikke noe mer da, frøken Anlaug?»

«Jau, eg hadde nok hug til å få meg eit silketørklæ til den blå kåpa eg hev kjøpt, men hatten var so dyr, det får nok vera til ein annan gong.»

Et lite vink ut i luften og et par sekunder efter stod en stor eske på disken full av en broket mangfoldighet av silkeskjerf. Et blått og grått rutet med et lite stenk av sort blev fisket op av sjefens lange fingrer.

«Blå kåpe, sa De? Da vil dette passe fortreffelig.» Han slyngtet det med en behendig bevegelse om Anlaugs hvite hals og nikket fornøid.

Anlaug gikk bort til speilet.

«Jau, du hev god smak, du,» sa hun med et nådig nikk. «Kor mykje skal du ha for det?»

«Det skal jeg bare ha takk for,» sa sjefen. «La det være et lite minne om en forretningsmann som satte pris på å møte et ufordervet naturbarn.

Anlaug tenkte sig et øieblikk om.

«Hør her — kjem du til Grungedal ein gong, lyt du endeleg stogga eit bil ved Uppistoga. Eg bur tett ved storvegen som gjeng til Haukeli. Det kunde hende du vart tyrst, veit du, og mjølk hev me nok av.»

Sjefen fant frem en notisbok og skrev adressen.

«Det kan nok hende jeg tar Dem på ordet, Anlaug. Så sier vi på gjensyn da,» sa han elskverdig og fulgte damene til døren.

«Eg segjer: Auf wiedersehen,» sa Anlaug muntert.

«Hvad? De taler tysk?»

«Berre lite grand. Me hev ofte tyskarar på vitjing, og dei lærar oss litt 'ta kvart. Danke schön!» ropte hun like før døren smalt igjen efter dem.

Sjefen vokste uvilkårlig for ekspeditrisenes øine, da han fikserte dem alle sammen efter tur der de stod bak diskene, nu ikke lenger så overlegne og hånlige smilende.

«La det være sagt en gang for alle,» sa han langsomt med høi, myndig stemme, «jeg ønsker, ja, jeg forlanger, at alle kunder behandles like høflig, uansett hvad slags sprog de fører. Denne gang var det så heldig at jeg selv kunde gripe inn. Jeg kjente den unge landspikes slektning,» gjentok han og løftet hodet noen centimeter høiere. «En annen gang kan det hende at en hallingjente kommer hit inn uten følge, uten noen slektning. Den av dere som med et blick eller en mine lar en landspike forstå at hun blir sett ned på, fordi hun går klædd i sin hjembygds drakt og taler sitt bygdemål — den damen passer ikke i min forretning!»

Det var et halvt minutt pinlig taushet efterat sjefen var gått ovenpå til sitt kontor.

Fru Danielsen stod og bet sig i underleben, rød som en peon.

«Hvordan kunde han vite — tror dere han hørte og så noe? Tror dere han stod og lyttet oppe i trappen?»

«Han er allvitende og allestedsnærværende, den

mannen,» hvisket en med gysblandet beundring i stemmen.

«Dere! Hun sa du til ham,» hvisket en annen.
«Han kalte henne charmante, unge dame,» kniste en tredje.

«Ja, ja,» sa en fjerde med forsert livlighet. «Vi får altså late som de er forklædde prinsesser og grevinner, selv om det lukter fjøs av dem lang vei!»

Det svake punkt.

Fru Martine Kaldorsen, enke efter skibskapteinen av samme navn, var en framifrå kone. Det gikk store ord om henne i den vesle kystbyen. Hun var hjelpsom og gavmild, og hadde bestandig tid til å assistere ved alle veldedige foranstaltninger. Og hun var med i alle de foreninger som til var: Sjømanns-, Finne-, Israels-, Santal-, Hedninge- og mange flere.

Hun var ikke bare med på møtene hvor de drakk kaffe og heklet sengetepper. Nei, hun var den drivende kraft i alle basarene fra begynnelsen til slutten. Hun satt med sine bøker og skrev både før og etter middag. Og hun lånte ut sitt snehvite dekketøi med skarpe bretter — — og gjorde det alltid med et fornøid smil.

«Det blir en masse ekstra vask for Dem,» sa de andre hvis linnetskap trengte fornyelse. Men fru Martine smilte sorgløst og strøk sin tykke, faste hånd over bunken og sa det var bra for dekketøiet at det fikk luften sig imellem, ellers blev det liggende der og gulne til ingen verdens nytte.

Gid det var mig som hadde sånn overflod, tenkte prestefruen og så for sig alle de mange stopp på dukene hjemme i prestegården. Enda voksduken blev brukt til hverdags, var bryllupsutstyret blitt slitt i en uhyggelig grad. Men så hadde de jo seks

sølekopper der borte — og fru Kaldorsen hadde aldri hatt barn.

Den samme fru Kaldorsen var like rundhåndet og hjelpsom når det gjaldt fester. Hun brydde sig ikke om at dukene fikk aldri så mange kaffe- eller sjokoladeskvetter. De var nesten hellige for henne de brune flekkene, og hun kviet sig for å putte dukene i vaskebaljen — — for var det ikke misjonær ditt eller emissær datt som hadde vært uheldig med sin hånd? Det var i hvert fall en av størrelsene som hadde satt merke efter sig. Der blev alltid dekket et bord under talerstolen for festens spisser — og på det bordet lå jo fru Kaldorsens snehvite duker.

Nu skulde det igjen være fest, juletreffest med sjokolade og boller og julekake.

Det var sjømannsforeningen som hadde invitert alle hjemmевærende sjøfolk, og fru Kaldorsen var som sedvanlig villig til å forsyne honoratioresbordet med duker.

«Men denne gangen vil vi alle sammen betale inngangspenger,» sa prestefruen og var meget bestemt. «Ellers vil det ikke bære sig. Vi er jo en hel stab, som ordner og vasker op. Jeg har regnet efter at vi i alt blir tyve stykker, iberegnet presten og klokkeren og koret som skal synge for oss. Alle de unge er villige til å betale sin entré, altså synger de gratis for én gangs skyld. Jeg har så ofte ergret mig over at alle vi som hjelper til likesom skal snike oss inn uten å betale.»

Der lød en undertykt protest fra flere av damene. Fru Kaldorsen blev især hektisk og irritert over ordet «snike». Men prestefruen bare smålo: «Kjære

dere, jeg tar jo mig selv med! Men har vi noen gang tenkt over at på den måten får vi betaling for arbeidet for Guds rikes sak? I form av mat og drikke — og det er vel ikke meningen, er det vel? Hvis vi alle sammen herefter kunde bli enig om at vi uten undtagelse betaler entré og allikevel yder vår hjelp med glede, vil vi med tiden få en pen liten sum å rå over.»

Jo, jo, det var så inderlig sant, mente de andre damer da de hadde tenkt sig om. Det var ikke riktig å ta sig betalt på den måten. Slett ikke, de vilde herefter betale sin krone nede ved døren på tallerkenen, akkurat som de andre.

Bare fru Kaldorsen sa ingenting, hverken for eller imot, men kinnene brente, og øinene var plutselig blitt så små og stikkende i det godmodige ansiktet.

Prestefruen skjente på sig selv fordi hun kunde tenke sig en mulighet av kniperi og gjerrighet fra den kant. Hun var jo både rik og godhjertet.

— — —

Klokkerens eldste sønn satt og tok imot pengene. De klirret så vakkert på stentøiet, og fort gikk det for sig. Der behøvdes ingen veksling idag. Et krone-stykke eller to femtiører var det mest almindelige.

Da kom fru Kaldorsen. Hun kom litt sent. De sang alt den første salmen.

«Vær så god, kan du veksle den?» sa hun og leverte en rød hundrekroneseddel.

Gutten blev storøid og smilte bredt.

«Har De ikke mindre?» hvisket han synlig imponert.

Hun rystet på hodet og stakk den røde lappen

fort ned i vesken igjen. «Da får det være til senere,» sa hun med et rolig smil og seilte opover mot talerstolen.

— — —

Noen uker senere var det fest for gamlehjemmet. Alle de gamle blev benket rundt bordene, de skulde slippe å sitte og balansere koppene i fanget, og der trengtes mange duker. Men fru Kaldorsen stod også nu parat med sine hvite bunker av skinnende damask.

Sammen med prestefruen og de andre damer hadde hun spandert en hel formiddag på smørbrødskjæringen; for de gamle skulde ha ordentlig mat.

Tilfellet vilde at klokkerens sønn også idag satt med tallerkenen. Idag var entreen 1.25, en kjedelig pris, syntes gutten. Men smørbrød var smørbrød, og gratisgjestene var mange. Prestefruen vilde sette entreen til halvannen krone, men blev overstemt. Det var dyrt nok allikevel. De fleste fruer hadde både mann og voksne barn med som vartet op.

«Kan du veksle den?» Klokkerens avlegger stusset litt. Var det ikke — jo, det var henne. Ytterst på tungen satt et spørsmål, men han svelgjet det raskt.

«M — nei,» sa han forlegen. «Men jeg skal huske på det siden, her blir nok hundre kroner snart.»

Igjen puttet fru Martine sin lapp i vesken. For annen gang kom hun gratis inn — som sig hør og bør en tro arbeider i vingården.

Hun kunde gjerne gitt hele lappen, det var ikke det. Hun hadde penger nok. Men hun vilde ikke betale for sig på en fest hvor hennes duker blev sølt på, hvor hennes blomsterglass prydet bordene,

og hvor hun hadde vært med å skjære smørbrødene. Det var et prinsipp, og det var en årelang, kanskje tredve års praksis at de som stelte i stand til fester og basarer, gikk inn uten å betale.

Om denne nye prestefruen kom her og hadde andre meninger, vedkom ikke henne, Martine Kaldorsen. Hun hadde god samvittighet overfor Vårherre, og han vurderte nok hennes arbeide i bedehuset til mer enn én kroners penger.

Hun likte ikke den guttehalpen som satt ved døren. Han hadde noen viktige manerer og et nesevist øienpar. Et øieblikk så det nesten ut som han vilde begynne å telle sammen alle sølvpengene og gi henne igjen. Nå ja. Hun hadde ikke stått fast for det.

«Så meget sølv tar jeg ikke, jeg vil heller ha det i papir,» kunde hun svart. Og da hadde han stått der.

— — —

Enda engang satt klokkegutten ved inngangsdøren. Det var menighetsfest med mange småbord til en avveksling, og aldri hadde vel fru Kaldorsens hjelpsomhet blitt høiere skattet enn nu.

«Ikke tenk på dukene,» sa hun med mild stemme, da de andre damer regnet etter hvor mange småduker hver av dem kunde undvære. «Jeg har mer enn nok, jeg. Det er bare bra de får luftet sig litt, ellers blir de så gule og stygge.»

Og hadde hun ikke skåret av både asalier og begoniar og bregner og satt på det bordet spissene skulde sitte ved.

Å, den fru Kaldorsen, hun var et makeløst men-

neske. Der fantes ikke grenser for hennes hjelpsomhet og offervilje, var alle enige om.

Idag hadde klokkegutten et lurt smil i øiekroken. Hver gang det tok i døren, håpet han å se fruene med hundrelappen.

Endelig kom hun.

«Kan du veksle den?» het det igjen, men idag var det en grønnlig lapp som blev rakt frem over bordet.

«Joda,» sa gutten kjapt.

«Ånei, jeg tar ikke imot så meget sølv, jeg vil ha papir,» sa hun blidt. Øinene lyste så vennlig i det blankskurte ansiktet.

Da drog skøiergutten en pengebok op av jakkelommen og ut kom fire tiere og en femmer.

«Vær så god,» sa han, «og her har De tre og en halv krone.»

Da bredte der sig en dødelig blekhet over fru Martines ansikt. Hun så sig forvillet om efter en stol, og gutten var rask i vendingen og drog henne ned på sin.

«Blir De syk?» spurte han engstelig.

Fru Kaldorsen svarte ikke. Store sveddråper perlet på pannen. Med baken av den hånd som krampaktig holdt fast på femtilappen strøk hun det våte bort mens hun hvisket: «Få fatt i noe — vann — litt fort! Jeg skal passe på her — —.»

Da gutten kom med vannglasset, var fru Kaldorsens veske lukket, og femtilappen ingensteds å se.

«Takk!» sa hun anstrengt. «Jeg — jeg kommer igjen senere. Jeg må ha litt frisk luft.»

Noen minutter efter banket det på kjøkkendøren

i bedehuset. Karen Bedehus, som var vaktmester og rengjøringskone og kaffekokerske på alle festene, dreiet nøkkelen om og så fru Kaldorsen stå der ute i den høie sneen. Der var ikke blitt måket på fem dager. Karen gikk likeså godt fremveien, hun. Den var så mye raskere.

«Jeg måtte nok et sted, jeg,» sa fru Kaldorsen. «Derfor går jeg inn denne veien.»

Karen smilte velvillig.

«Snilde Dere, la mig få børste sneen av bena Deres! — — Ja, jeg skal henge inn tøyiet, jeg, her lukter så kaffe atte.»

— — Fra den dagen har fru Kaldorsen fått et oppnavn i den lille byen: Kan du veksle den? heter det i en liten krets. Presten og klokkeren smiler og rister uforstående på hodet, men fruene ber både dem og klokkersønnen å holde tett om fru Martines svake punkt. Dekketøiet alene veier op alle de innsparte entrépenge, mener de. — Og herefter lar klokkerpoden fru Kaldorsen uhindret passere tallerkenen mens han gjør en flott håndbevegelse: «Vær så god, De går fritt, De.»

Da smiler hun og nikker et par ganger, og med høire hånd fast lukket om veskelåsen seiler hun langsomt op til sin faste plass til venstre under talerstolen.

Sláttekaren.

Der pep toget. Andreas stod halvveis skjult bak bilen, barhodet med den blårutete skjorten nedbrettet i halsen, belte om livet, knickers, sportsstrømper og brune rågummisko.

Søren også at ikke Per kunde blitt med på stasjonen! At den fjøsassistenten skulde komme akkurat idag — det var da utgjort også. Nå var han jo nødt til å snakke med dem, måtte presentere sig — på en vis.

Der gikk bare to unge piker av toget. Altså var det ingen tvil. Andreas stilte rett på dem og bukket så kort som det gikk an for ikke å virke uhøflig.

«Je e frå Bakke,» sa han. «Har Di lapp på bagasjen?»

Den lyse med de strålende blå øine og smilehulene nikket og smilte.

Hun var altså odelsdatteren — Ragna Bakke.

«Ja, takk. Er De — er du en av de nye gårdsguttene?»

Andreas bukket igjen. «Andreas Hansen er navnet!»

«Jeg er helt imponert jeg, Ragna,» sa venninnen, en stillferdig, vakker brunette med store, talende øine, på engelsk.

«Å, vet du hvad,» sa Ragna og hennes engelsk

var ikke dårligere enn venninnens. «Der er da mange kjekke gårdsgutter.»

«Jamen, han der har sånn holdning. Og han er så helt igjennem soignert og appetittlig, bent frem vakker.»

«Joda, han er ikke verst, men så må du også tro han har skurt sig vel og lenge før han laget den flotte hårsveisen foran speilet,» lo Ragna. «Han vet nok hvorfor han går barhodet! Det håret er antagelig det største plus ved gutten. Det ser forresten ganske rent ut. Han har visst ikke vannskrekk!»

Andreas stod bare noen meter bortenfor og hørte hvert eneste ord mens han ventet på å få utlevert koffertene. Han moret sig tross de ironiske bemerkningene og takket skjebnen at han nettop hadde vendt dem ryggen.

«Det er itte meir hell dessa tre ko — —» Han holdt på å si kolli, men rettet det straks til koffertene.

«Nei, takk,» svarte Ragna, mens øinene målte ham fra øverst til nederst. «Nei, vi tar den ene, du klarer da ikke mer enn to?» Men Andreas klarte alle tre, og fikk dem surret fast bak på bilen i en viss fart.

«Er Sigvart sluttet?» spurte Ragna da bilen var i gang.

«Han er sjuk,» svarte Andreas kort og satte farten op.

«50 kilometer! Bravo! Du er neimen ikke redd, du!» ropte Ragna med et lite gledeshvin.

«Je har det trabelt. Det er mye høi ute ennå,» var chaufførens svar.

«Å, du synes vel bare det er en behagelig av-

veksling å bile,» svarte hun kjapt. «Du har det vel striere på jordet, antar jeg.»

«Det har je nok. Men je lik mye bære å være på jordet, lell!» sa han høit og bestemt, og de unge piker la merke til at han rettet nakken, og likesom vokste der han satt ved rattet.

«Hvor er du egentlig fra?» spurte Ragna om litt. Hun synes nok dialekten hadde en merkelig betoning.

«Je er frå Valdres,» var det knappe svar.

De unge piker smilte og dultet hverandre i siden. Snodig kar, tenkte Ragna. Han er genert, stakkar. Det er best vi lar ham være i fred. Men jeg må si jeg liker bedre å se den nakken der enn Sigvarts lyse, uvaskede hår og halvskitne snipp. Han skal nå værsågod bli min chauffør enten han vil eller ei — —

*

«Du, far, denne nye gårdsgutten, han Andreas, hvor har du fått fatt i ham henne?» spurte Ragna en dag ved middagsbordet. «Han er så stutete og fåmælt,» forklarte hun, da faren ikke svarte straks.

«Jaså — på hvilken måte?»

«Jo, han snakker ikke uten han blir spurt. Han ligner ikke de andre vi har hatt.»

«Han er nå ikke gårdsgutt for det første, bare leiekar for sommeren,» sa faren. «Og en framifrå flink og ivrig kar er han — god for to mann minst.»

«Det tviler jeg ikke på. Han er visst gjerrig på tiden. Han legger sig og står op med solen, sier de andre. Han er aldri ute på dans eller annen moro om kveldene.»

«Nei, nei, nei,» småkneppet Per Bakke. «Det skill

itte mig. Han har vel ei jente der han er fra, kan jeg tenke.»

Ragna blev rasende på sig selv fordi hun blev så sprutrød; men hverken Ingrid eller faren la merke til det. De var begge to ivrig optatt med å få mest mulig av sitt kyllingben, og Ragna lot emnet Andreas foreløpig ligge.

Men hun kunde ikke la være å beskjeftige sig med den «fyren».

Da hun og Ingrid siste søndag skulde til nabo-kirken i høimesse, kom Sigvart slentrende med skyggeluen over det gule, vannkjemmete håret, og tok det som en selvfølge at han skulde kjøre dem.

«Du kan være fri, Sigvart!» ropte hun ham i møte.
«Andreas kjører oss idag.»

«Jaså?» sa Sigvart tverr. «Å er 'n henne da?»

Ragna hadde ikke tenkt sig muligheten av at Andreas ikke var hjemme, men hun fikk heller bli fakkert i en liten løgn, tenkte hun raskt.

«Han er bare inne og klær sig, han er her straks.»

«Det er nå je som har kjørt fram og gjort bilen i stand da,» sa Sigvart ergerlig.

«Ja, tusen takk, men far sa du kunde trenge å være litt fri efter den leie halsesyken. Det trekker nokså meget i bilen, vet du.»

«M—ja, ja. Kanskje det,» nikket gutten og noe i likhet med et stolt smil over at han var en person som måtte skånes og tas hensyn til gled over det lyse fjeset, mens han med hendene i baklomma drog sig nedover gutua.

«Men gid, Ragna — vet du hvor Andreas er?»
Ingrids klare, mørke øine så nesten inkvisitorisk på venninnen.

«Yes da, han er på rummet, selvfølgelig — —»

Og før Ingrid fikk sagt mer, tok Ragna springmarsj til «bortigaren» og banket på.

«Vær så god!»

Ragna blev forbauset stående og glo, niglo er det rette ordet.

Leiekaren satt i skjorteermene og skrev — på skrivemaskin.

«I all verden!» begynte hun. «Skrivemaskin! Har du sånn stor korrespondanse?»

«Jeg svermer for alt som heter maskiner,» smilte Andreas. «Og derfor morer jeg mig med denne i mine fristunder.»

«Jaså. Og hvad er det du skriver?»

«Å, det er bare avskrift.»

Ja, Ragna så jo at der stod en bok opstilt foran vaskevannsmuggen på bordet.

«Dikt?» spurte hun nysgjerrig.

«M—nei, jeg holder mig til prosa,» sa han med et lunt smil.

«Ja, ja,» sa Ragna og måtte stille sin nysgjerrighet. «Men vil du være så snild å kjøre Ingrid og mig til Nordlien allikevel da! Sigvart har jo vært syk — og — — —»

«Han er da i arbeide nå?»

«Jamen, han bør visst helst være fri — — — sier far.»

«Javel, frøken, når far sier det så — selvfølgelig,» sa Andreas høflig og reiste sig raskt. «Jeg er der om et minutt.»

I døren snudde Ragna sig. «Snakker du bare bymål om søndagene, Andreas?»

«Akkurat, ja,» nikket han. «Jeg kan begge deler, skjønner De, og jeg vil nødvendig komme ut av øvelsen — derfor skriver jeg også på det såkalte riksmål.» Han stod høi og stram bak en stol og hadde begge hender i et fast tak om stolryggen, mens han så på Ragna med et smil som gjorde henne blussende rød.

Den skittviktige fyren, sa hun til sig selv. Men hjertet banket så forunderlig urolig da hun gikk tilbake til venninnen, som allerede hadde tatt plass i bilen.

«Nå?»

«Joda, hans høihet kommer. Han skulde bare speile sig og ta på sig kirkeklærne,» sa hun spydig.

Og der kom han — lysegrå dress med bløt snipp og mørkeblått slips, blå- og hvitstripet skjorte og lysegrå skyggelue.

«Very nice, I think,» mumlet Ingrid. «He is a gentleman. I am sure.»

«Tøis, han er bare veldig selvsikker og har opdrift i sig, og så er han kolossalt ærgjerrig og vil frem i verden, koste hvad det koste vil.» — Men nu var Andreas der, og venninnene måtte utsette den interessante diskusjon til senere.

Og det blev til at Andreas herefter var deres stadige samtaleemne. Ingrid interesserte sig for «typen», som hun sa, og Ragna var irritert over at hun ikke kunde «plasere» ham. Aller best som hun mente å ha anbragt ham, avslørtes nye sider som endevendte hennes teorier, og enda mer innviklet blev det for henne da hun en kveld fant ham sittende inne på farens arbeidsværelse, hvor han hjalp til å revidere juli måneds regnskap.

«Dette kunde jeg hjelpe dig med, far,» sa hun da han var gått. «Andreas må da ha nok med sitt dagsarbeide. Jeg liker ikke at du favoriserer den fyren på alle mulige måter!»

«Hm, jasanya, jenta mi. Gjør jeg det?» Per Bakke knep det ene øiet igjen, som han hadde for vane, og plirte mot datteren. «Han spiser i folkestuen, er aldri inne hos oss, enda jeg kunde ha hauen til å be'n inn om kvelden når du og Ingrid synger og spiller — —»

«Jaså! Men du gjør det ikke, far!» truet hun og var blitt het i kinnene. «Jeg utstår ikke den — den typen. Han er naturligvis husmannssønn fra en liten fattig gård oppe i Valdres, og nå vil han gjøre sine hoser grønne hos dig. Det er derfor han viser sig som det prakteksemplaret!»

«Mangen husmannssønn er blitt til bra folk,» sa Per Bakke rolig, mens han tendte snadden sin. «Jeg — jeg vil heller se dig gift med en slik en enn at du skulde bli gående som gammel jente.»

Da kokte det over hos Ragna. «Gifte mig med en slik — slik charlatan!» nesten skrek hun og stampet i gulvet. «Jeg gifter mig i det hele tatt aldri med en bonde, det vet du godt, far. Jeg slekter for meget på mor, jeg. Jeg har hennes embedsmannsblod i mine årer, og jeg kan ikke tenke mig å være fornøid med å bli bondekone.»

«Nei, nei, nei,» sa faren stille. «Men mor din var fornøid, hun?»

«Ja, fordi hun var så gresselig glad i dig, naturligvis,» sa Ragna eftertenksomt og gav faren en rask kyss på kinnet før hun styrtet nedover trap-

pen i et opprør, som hun ikke selv kunde begripe.

«Han går mig på nervene, den gutten,» sa hun til Ingrid. «Gid vi var blitt i Nederland og badet de fjorten dagene vi først hadde tenkt.»

«Her er da tusen ganger bedre,» mente venninnen. «Jeg hadde aldri trodd at jeg skulde bli så glad i landet. Jeg skulde gladelig forelske mig i en bonde, hvis jeg bare hadde den minste lille chance for å få ham.»

«Da foreslår jeg at du legger an på den interessante Andreas Hansen,» svarte Ragna med et spydig smil, mens hun bøide sig dypt over jumperen hun holdt på å felle av.

«Du sier noe! Jeg kan være lærerinne ved siden av, så klarer vi oss nok med et småbruk med bier og høns og moderne kjøkkenhave. Vi får naturligvis solgt våre produkter til høieste dagspris. Jordbær og bringebær og sukkererter!» Hun lo sakte. Øinene strålte mot Ragna, som bare var optatt med strikke-tøiet.

De satt nede i haven under et gammelt epletre, som gav skygge, og kunde snakke fritt ut, det var ingen i nærheten som kunde høre dem. Tea var på kjøkkenet på den andre siden, og den «fyren» var hos landhandleren efter hesjetråd.

«Ja, det passer jo utmerket,» falt Ragna om litt inn. «Du blev straks begeistret for Andreas, husker du vel?»

Ingrid nikket og smilte hen for sig. Hun satt uvirksom med hendene i fanget og nød solskinnnet og summingen av bier og mygg og den deilige duft av kløverengen. Den skulde stå til frø, hadde An-

dreas fortalt henne, da hun en dag hadde spurt hvorfor de ikke hadde slått den også. Hun hadde lært en hel del av den karen. Han svarte så greit og konsist, og selv om spørsmålene røbet sort uvi-tenhet om landsens skikk, var han aldri uhøflig eller spydig mot henne.

Jo, hun likte den gutten. Men, tenkte hun — og kastet et stjålent blikk på Ragna, som satt der med blussende kinner og strevet med å få skikk på jumperen. — Ragna er så sterkt forelsket at hun er sint på sig selv for det. Og det er langt farligere å ha det slik. Men nu vil jeg begynne å flirte med Andreas, så skal vi få se — — —

I det samme hørte de en munter plystring nede i gutua, og der kom han med hesjetrådbunten slengt over skulderen, lett og spenstig, som var det en fjær han bar på.

«Hallo, Andreas!» ropte Ingrid. «De har vel hentet posten med det samme?»

«Jo,» han hadde da det. «Vær så god, brever og aviser.»

«Men der stikker et blad op av den andre lommen også?»

«Åja — det er mitt det,» svarte han og puttet det dypere ned i lommen.

«Skal De lese det straks — eller får jeg låne det?» spurte Ingrid. «Bakke skal naturligvis ha begge avisene.»

Andreas blev rød og ristet på hodet. «Det interesserer Dem aldri det grand, frøken. Det er bare faglitteratur.»

«Ugress og gjødsling?»

«Noe lignende, ja. Sykdomsspirer og den slags uhygge,» smilte han.

«Ja takk, Andreas, du kan gi far avisene,» brøt Ragna fort av deres passiar. «Han er ovenpå.» Hun så på ham med et hovmodig blikk; men gutten bare smilte, mens høire hånd fór op til luen:

«All right, frøken, det skal bli,» svarte han, gjorde et lite bukk og forsvant.

«Nå var du avskyelig,» sa Ingrid. «Hvorfor kan vi ikke prate litt med ham? Han er da så tekkelig og grei. Og jeg nyder å se den skikkelsen altså. De gråblå øinene er så uttrykksfulle og levende, og det bestemte hakepartiet tiltaler mig i aller høieste grad, Ragna. For ikke å nevne den holdningen da. Og så kultivert som den stemmen er. Han må være meget musikalsk. Du skal se han er en vordende operasanger. Bare legg merke til hvor nydelig han plystrer.»

«Hold op!» ropte Ragna. «Her på Bakke pleier vi aldri å være intime med tjenerne, og jeg vet ikke hvorfor vi skal gjøre noen undtagelse med den —»

«Fyren,» lo Ingrid.

«Ja, fyren, ja,» fortsatte Ragna i en irritabel tone. «Han er forresten bare det vi her oppe kaller leiekar, altså en løsarbeider rett og slett. Ingen kjenner hans familie, ikke far engang, han tok ham bare fordi han syntes synd på ham. Han er fattig som en lus. Han reker bygdene rundt for å få arbeide.»

«Og allikevel så velklædt?»

«Ja, jeg innrømmer at det ser rart ut. Men han har vel brukt alle pengene sine til klær, og da han så var blank, måtte han ta denne jobben her.»

«Hvad sier de andre tjenerne? Liker de ham?»

«Det er visst begge deler. Guttene sier han er flink og grei, men pikene — —»

«Nei, de synes naturligvis som du, at han er hoven og overlegen.»

«Jeg har aldri diskutert ham med våre piker,» svarte Ragna heftig.

«Nei, nei, men jeg kan tenke mig de helst vil bli gjort kur til av de mannlige tjenere.»

«Hør, Ingrid, kan vi ikke finne et annet emne å snakke om enn denne fantegutten?»

Ingrid skoggerlo. «Å, du er morsom, Ragna! Alle de nydelige navn du gir ham! Fyr, løskar, fantegutt!» Så blev hun plutselig alvorlig. «Men jeg for min del vilde heller ha en slik kjernesund fantegutt enn en av de blaserte balløvene inne i Oslo —»

«Velbekomme,» sa Ragna. «Jeg skal spørre far om han vil selge dere noen mål billig jord ute i Åskampen, der hvor du ønsker dig en hytte. Jeg tenker du vilde trives sammen med hr. Andreas Hansen!»

«Storartet,» hvisket Ingrid, og lot som hun var helt betatt bare ved tanken på den skjønne idyll.

— — —

Andreas hadde snaue åtte dager igjen på Bakke. Skuronna var i god gjenge. Bygget og havren stod gyllen og danset og neiet for det minste lille vindstøt. Potetgresset tok så smått på å gulne det også, og i haven på Bakke hang plommene ferdig til å høstes.

«Du får hjelpe jentene med å høste, du Andreas,» sa Per. «De dumme skjørtene er i veien når de skal

klatre, og hu Ragna er blitt for stor til å ta på sig gymnastikkdrakten, hører jeg.»

Andreas trakk brynene sammen og svarte ikke straks. Han likte sig best lengst mulig vekk fra huset. Siden det skjørteregimentet var kommet hit op, skydde han både kjøkkenet og haven og fjøset.

For han var aldri trygg for de to venninnene noe sted. En dag stod de barermet med store blåøiforklær og helte ripssaft på flasker inne i kjøkkenet, en annen dag dumpet han midt op i dem mens de var borte hos Marte bakstekone i bryggerhuset og lissom skulde lære å bake flattbrød. Og en kveld var de også i fjøset. Ragna satt der på en liten krakk med det lyse hodet støttet inn til Svartsis buk og melket så det sprutet i bøtten, mens den andre under fjas og latter skulde forsøke å dra noen dråper ut av Bliros — stakkar.

Nei, han var blitt overrasket over pariserinnene. De var neimen ikke redd for å ta i. Engang hadde de til og med tatt hele middagsopvasken efter tyve mennesker forat begge tjenestejentene skulde få en fridag, mens det var godt vær.

Og da der var storvask, besørget de to tøiet ophengt nede i haven — i noen bedårende blomstrete kjoler forresten, den ene mer flatterende enn den annen. De latet sig slett ikke som han hadde ventet. Nei, de var greie sånn.

Og om kvelden hørte han dem spille og synge, når vinduet stod oppe til gårdsplassen, og hans egen dør stod på gløtt. Ganske hyggelig, joda, joda. Men det distrahererte. Han klarte ikke å samle tankene om

skrivearbeidet. Det var disse lånte notatene han hadde bestemt sig for å bli ferdig med i sommer. Når en ikke har hverken tid eller råd til å overvære alle forelesningene, fikk en finne sig i å henge i litt ekstra senere.

En dag hadde han sett Ragna med en rød lue med sort skygge på hodet. Kommet nærmere opdaget han at det var en russelue, falmet som sig hør og bør naturligvis, og med den lille sorte snoren nedover ryggen.

«Det var en morsom liten tingest,» sa han i forbifarten.

«Det er en russelue,» svarte Ingrid.

Da lo den stolte frøken Ragna. «Nå tror Andreas at jeg har vært i Russland,» sa hun spotsk.

«Det er en sånn lue studentene bruker når de er oppe til artium,» forklarte Ingrid elskverdig.

Hun var søt forresten, aldri overlegen som den andre og alltid villig til å slå av en prat.

«Å jasanya,» hadde han svart. «Har frøken Ragna studenterlue også, kanskje?»

Det var et syn å se henne da. Hun løftet hodet og sendte ham et blick som — — Nåja, det var jo et infamt spørsmål, men at hun kunde ta det som en fornærmelse? Han visste nå vel ikke bedre han som bare var tjenestegutt.

«Både frøken Dahl og jeg er studenter,» sa hun stolt og trakk et billede op av en konvolutt hun hadde liggende i forklælommen. «Her skal du se,» sa hun nådig og viste ham et nydelig amatørfoto-grafi av de to utenfor Universitetet.

«Det blev tatt den dagen vi blev immatrikulert.»
 Hun uttalte siste ordet langsomt og meget tydelig.
 «Du vet vel ikke hvad det betyr?»

«M—nei.»

«Vi blev innskrevet på Universitetet som akademikere,» forklarte hun og sendte i det samme venninnen et lite smil som syntes å si: Uff, det er anstrengende å snakke med sånne uvitende mennesker.

Men han hadde ikke kunnet dy sig: «Hvad er det dere studerer for noe da?»

«Å, vi har foreløbig bare tatt filosofi.»

«Javisst, ja,» svarte han bare og la an på å se uforstående ut.

Men da han gikk fra dem, forstod han at de moret sig.

«Stakkar,» sa den mørke. «Han syntes vel ikke han kunde grave og spørre mere.»

Men nu skulde plommene høstes. Ja, ja. Han måtte jo lystre ordre. Det var eggeplommer, og de skulde syltes. Derfor vilde Tea ha dem som de var, selv om de ikke var spisemodne. Og Andreas måtte plukke dem forsiktig av og legge dem i kurven en for en så at de ikke skulde få det minste lille støt.

«Det går så ynkelig sent,» sa Ragna.

De to hadde stått nede og plukket av de plommer de kunde nå. Nu var der ikke flere. Men treet ved siden av hang dørgende fullt, og i en, to, tre var Ragna der oppe på en av de store grenene og plukket grasat, mens Ingrid stod under og tok imot i forklæet eftersom Ragna lot dem falle forsiktig ned.

Andreas så at hun krabbet lenger og lenger ut på grenen og vilde nettop til å advare henne, da der lød et knekk og et dunk, og både grenen og Ragna lå på marken.

Et sekund etter var Andreas der. «Nå? Har De slått Dem?»

«Foten», stønnet Ragna. «Venstre ankelen —» og vilde reise sig — —

«Nei, nei, ikke rør Dem,» sa Andreas strengt og myndig. «Hvis De har forstuvet ankelen, blir den meget verre hvis De reiser Dem. Nu skal jeg bære Dem inn, så skal vi se hvad der er i veien.»

Og uten å vente svar eller hennes nådige tillatelse stakk han den ene arm under nakken, den andre under knærne og kommanderte: «Legg armen rundt nakken min — sånn ja!» Og dermed løftet han henne op og bar den forskremte Ragna inn på divanen i dagligstuen.

Ingrid sprang i forveien og åpnet dørene, og mens Ragna tok sko og strømper av, vasket Andreas sine hender under springen i kjøkkenet, og Ingrid ransaket soveværelset for å finne blyvann og rene kluter. —

«Den er alt hoven,» sa Ragna betuttet da Andreas kom tilbake og bøide sig over ankelen.

«Gjør det vondt?» spurte han og lot fingrene forsiktig gli langs den hovne ankel.

«Å, ikke rør mig,» ynket Ragna sig. «Hvor er far?»

«Han er i banken,» svarte Andreas. «De kan trygt la mig legge omslag på, frøken. Jeg — jeg har gjort det mange ganger før.»

Ingrid kom med borvann, en uåpnet pakke gas og noe stivt oljelerret.

«All right, det får klare sig til jeg får kjøpt blyvann,» nikket Andreas. Og uten et ord mer vetet han gasen og la omslag på ankelen så forsiktig at Ingrid satt og undret sig og fikk mange slags rare tanker. Ragna sa absolutt ingen ting.

Fantegutten overrasket og imponerte. Mest fordi han opførte sig så korrekt, han så knapt på henne. Nu rullet han sammen et pledd, stakk det inn under ankelen og sa at hun måtte ligge aldeles stille til han kom tilbake med det nødvendige.

«Ta bilen,» sa Ragna.

«Nei, det klarer sig med Sigvarts sykkel.» Andreas drog på smilet. «Da får jeg mer luft. Og så er det vel best å kjøpe en eske Globoid. Eller har De kanskje?»

«Nei. Men — De — du må ha penger?»

«Jeg legger ut så lenge,» var det korte svar.

Venninnene blev sittende og se på hverandre noen sekunder da de blev alene.

«Nå? Hvad sa jeg, Ragna? Er han ikke en fullendt gentleman, kanskje? Jeg tror jeg for alvor bestemmer mig for den hytten innunder Åskampen.»

Ragna svarte ikke et ord. Hun var blitt meget blek nu. Ingrid kunde ikke avgjøre om det var smerten i foten eller sinnsbevegelsen som var årsaken. Det lyse, bølgete håret lå i vill uorden, den hvite vaskekjolen hadde fått en rift i fallet, og den ene armen var opskrubbet ved albuen. Ingrid så det siste først nu.

«Du må la fantegutten forbinde armen også,» sa

hun. «Det er aldeles nydelig gjort. Han må ha gjennomgått et samarittkursus.» — Om litt sa hun:

«La du merke til noe spesielt, Ragna?»

«Nei.»

«Han snakket anderledes nu. Det var hverken «je» eller «itte» eller noen av de andre skjønne dialekt-sprogblomster.»

«Ja, nu husker jeg det,» svarte Ragna med matt stemme og la sig bakover med lukkede øine.

«Gjør det svært vondt?»

«Åja — —»

«Hun vil absolutt ha fatt i doktoren,» sa Per Bakke til Andreas om kvelden. «Hun mener noe er brukket.»

«Det er det også,» var svaret. «Det er brukket et eller to små ben; men de støtter sig til hovedbenet. De vil nok heles når hun holder sig i ro. Det er absolutt intet annet å gjøre enn å ligge rolig og få omslagene fornyet morgen og aften.»

«Men det er det da, skjønner du,» smålo Per, «at hun tror på den doktoren vår som på selve Vårherre, så je lyt vel få fatt i 'n lell.»

Og doktoren kom. — Neida, her var gjort det som gjøres kunde.

«En av arbeidskarene, sier du? Skulde ha lyst til å se den kroppen!»

Nei, Andreas var ikke noe steds å finne, og distriktslægen måtte nøie sig med å sende ham en hilsen, at han både forstod sig på en mer komplisert forstuvning og en førsteklasses behandling.

Herefter skulde Ingrid legge omslagene på, var de begge enige om. Det var ikke nødvendig å bry den gutten mer. Men Ingrid var en kloss og merkelig hårdhendt tross de små myke hendene. Og Ragna følte sig ikke helt trygg med bare hennes og farens øine som det sakkyndige blikk.

Altså måtte Andreas hentes neste aften. Både Ingrid og Per Bakke satt og så på da han rullet op gasbindet med raske hender og la omslaget på.

«Du ser mest ut som du var utlært doktor, du Andreas,» sa Per smilende. «Hvor har du lært å være så hendig da?»

«Å — det er vel medfødt vel,» svarte Andreas, mens han klemte det overfløydige blyvann utover en dyp tallerken.

«Hm — ja, far din var jo doktor, var det ikke så — —?»

«Joda, visst var han det,» svarte Andreas uten å fortrekke en eneste liten mine, mens han la det hvite kompress over ankelen.

Ingrid og Ragna vekslet et langt, talende blikk.

«Tenk, jeg tror nesten det er sant, jeg,» sa Ingrid om litt.

«Ja, De tror da vel ikke at både Per Bakke og jeg sitter her og lyver?»

«Ikke nu, nei. Men dere har altså løiet begge to i hele sommer?»

«Det vil jeg ikke akkurat si,» svarte Andreas med et alvorlig smil. «Vi var bare blitt enige om å tie med den stamtavlen så lenge jeg var arbeidskar.»

«Ja, nu skal du være gjest de dagene som er att,

det var derfor jeg sa hvem du var sønn av, Andreas. Og nu kan du vel presentere dig?» sa Per og gned sig fornøid i hendene.

«All right, gjerne det,» svarte Andreas, han knyttet en sirlig sløife av gasbindet og stakk en ekstra sofapute inn under foten.

Så rettet han sig op og gjorde et bukk for de unge damer:

«Mitt navn er Leif Andreas Horn, stud. med.»

«Ha, ha, ha!» Per Bakke lo så han ristet. «Dette var jomen moro, gett. Gå nå over og sett på dig den pene grå dressen, og kom så att og et kvelds med oss. Får vi lov å ta patienten inn i spisestuen, doktor?»

«Joda, men jeg vil helst plasere henne der selv når jeg kommer igjen. Hun kan ligge her så lenge,» var det bestemte svar.

Da Andreas kom tilbake, var Ragna alene i stuen.

«Jeg skammer mig så fryktelig,» sa hun og rakte ham hånden.

«Det gleder mig, frøken.»

«De syntes altså at jeg var vemmelig og snobbet og hoven?»

«De måtte være slik,» svarte han og satte sig ved siden av divanen.

«Hvad mener De?»

«De hadde jo ikke noe valg, hadde De vel? Enten måtte De la mig forstå at De var — nåja, en del interessert i den simple arbeidskaren, eller så — nei, De kunde ikke være anderledes i det tilfelle. Jeg vilde ikke likt at De sånn uten videre tillot den «fyren» å vinne Deres hjerte. En eneste datter på

en slik gård som Bakke skal være stolt og utilnærmelig avvisende.»

«Men jeg burde jo forstått og følt at — —»

Da kjente hun en fast hånd under nakken og en annen som grep begge hennes hender.

«Men forstod du det egentlig ikke, Ragna? Jeg innbilte mig undertiden at du så tvers gjennom den blårandete busserullen. Det var imellem et uttrykk i dine øine som sa mig at — —»

«Hvad for noe?» spurte Ragna sakte.

«At du var likeglad med ophavet mitt. Men så kom din fornuft og la sig tungt i vektskålen. Da var du igjen den stolte Ragna som seiret over det dumme, svake hjertet. Og slik har du kjempet lenge, har du ikke?»

«Jo!»

«Hvor lenge?»

«Helt siden jeg så dig på stasjonen, tror jeg.»

«Men jeg er nå bare en fattig student — —»

«Jeg er en rik student,» lo Ragna lykkelig.

— — —

Da Per Bakke noen minutter senere gløttet på døren, så han Andreas, alias den vordende doktor, ligge på kne ved divanen, og to ansikter temmelig nær hverandre.

«Hm, hm,» sa han med et lunt smil. «Det hører vel med til behandlingen dette da, kan jeg tenke? Ja, bare fortsett, dere! Jeg går inn og setter mig så lenge.»

Når gjøken galer.

I de mange somrer jeg har feriert ved Mjøsas blide strender, har jeg alltid forgjeves lyttet etter gjøkens morsomme galing. Min ferie begynner en måned for sent, ikke bare med hensyn til gjøkens galing, men også sett fra alle andre fornuftige synspunkter.

Akk ja, det er skolens skyld at jeg mister det vakreste av den norske sommer — også gjøkens koselige ko-ko. Tenk bare på alt det jeg kunde ha ønsket mig i alle disse somrene om jeg hadde oppnådd å komme under treet hvor skøieren satt. Men i sommer fikk jeg full erstatning, det er sikkert.

Jeg satt en kveld i begynnelsen av august under de gamle epletrærne og stoppet gemalens strømper, mens jeg innvendig småskjelte over det urettferdige i at den trivielle strømpestoppingen bare er forunt det svake kjønn, mens det faktisk er det sterke som sliter de største og infameste huller — da jeg blev behagelig overrasket av de nydeligste ko-ko! ko-ko! som noengang har nådd mine ører. Så klart og rent, så melodisk og vakkert og — så forbauvende nær.

Ikke fra granskogen bak mig, merkelig nok. Nei, lyden kom fra den kant hvor smedens hus lå — kranset av bjerk og rogn på den ene siden, som vendte mot mig, mens den støvete sjåss'en, eller

linna som totningen sier, gikk tett under vinduene på den andre siden.

Jeg satt i en undren! Gjøken der borte? Så nær landeveien med bil- og motorsykkeltuting! Dette var intet mindre enn et fenomen, og jeg skrev allerede i ånden en beretning til Sophus Aars, som kjentmann i fuglenes verden.

Den morsomme galingen holdt på et kvarters tid med korte pauser imellem. Strømpene blev ferdigstoppet under lyse smil og elskverdig konversasjon med min gemal, som likeledes undret sig over naturrens luner.

Neste kveld ved omtrent samme klokkeslett blev konserten gjentatt, kun var det da en lang pause på en halv time. Og det rare var at da solen gikk til køis borti åsen på Vestre Toten, gol gjøken ivrigere enn noensinne.

«Jeg vil skrive til Sophus Aars,» sa jeg.

Som alle andre mannfolk er også mitt. Han skvettet koldt vann i blodet og bad mig ta det med ro foreløbig. Hvis den blev ved en uke, skulde jeg få lov å skrive.

Tredje kveld gikk vi bortover mot smedens hus ved åtte—halv ni-tiden. De klare ko-ko lokket oss og påskyndte våre skritt. Mine tre ønsker fulgte med. De hadde lenge nok ligget og ventet på en anledning: 1) At jeg måtte vinne i Pengelotteriet 2) At jeg måtte bli kvitt revmatismen i venstre skulder og overarm. 3) At — — nei, jeg vil ikke røbe mer.

Vår nærmeste nabo, den snilde, godslige Anders Dillerud, stod utenfor stuedøren sin med snadden hengende i munnviken, da vi strøk forbi i full fart.

«Nå? Di er ute og promenerer?»

«Vi skal bort og se på gjøken,» buste jeg ut og fikk for sent et dult i siden av mannen min.

Anders tok pipen ut, småknegget og spyttet langt.

«Ja, da får Di gå tøm'lig forsiktig, trur je!»

«Uff, ja, er det ikke ergerlig,» sa jeg, «at det er så vanskelig å få se gjøken!»

Anders lo.

«Å — itte for alle. D'er noen som råker på'n med en gang. Men'e — ja, je trur snøtt at byfolk — og slettes itte Di — får sjå'n!»

«Vi vil da forsøke,» sa jeg. Og vi gikk videre.

Med ett stanset mannen min.

«Nei, hør her, Rikka,» sa han og smilte så rart; «jeg tror det er noe eget ved den gjøken!»

«Ja, det er vi jo blitt enige om,» sa jeg utålmodig.

«M—ja, du kan gå alene,» sa han. «Jeg vil heller ha mig en prat med Anders.» Og dermed gjorde han helomvending, mens jeg blev stående ved kanten av en dyp grøft.

«Å, for en ridderlighet,» mumlet jeg innett, mens øinene mine stadig var festet på krattet bak smedens hus. Et modig byks over avgrunnen, og jeg stod i en lysegrønn, bølgende havreaker. Forsiktig snek jeg mig langsmed for ikke å skremme gjøken bort.

Kommet noen meter bortover, stod jeg plutselig ansikt til ansikt med en lumsk utseende person, som ærbødig tok til luen og smilte et motbydelig, intimt smil. Mannen måtte ha ligget skjult bak en tom tønne, som jeg nu opdaget. Jeg kjente hvordan hjer-

tet banket i vill galopp. Det var plutselig blitt slutt med galingen. Jeg blåste i mannen og spurte kjekt om han hadde sett noe til den gjøken som galte nettop.

En vennelig latter var svaret.

«Et lite øieblikk, frue, så kommer'n,» sa han og forsvant inne i uthuset. Naturligvis var mannen full eller kanskje sinnssyk.

Jeg kiket op i hvert eneste tre, men hverken så eller hørte noe til min kjære gjøk. Dette var da høist besynderlig!

Mens jeg stod og undret mig og vilde til å gå, kom mannen ut av skuret med et par flasker under den ene arm og en sort, firkantet kanne i den andre. «Nå kjem gauken, frue,» hvisket han.

Da — plutselig — gikk et lys op for mig. I et par sekunder holdt mitt hjerte op å slå, og jeg stod fastnaglet til pletten.

«Å mange liter ska det være da? Det er åtte kroner liter'n, men så er det finfin vare, da ma!»

Da jeg ingenting svarte, bare stod og stirret som fjetret, slengte han både flaskene og spritkannen fra sig og nærmet sig med knyttede never og et ubehagelig smil.

«Er'u kanskje spion du, hæ? Je ska gi dig spion je, di fordømte byjåle, der du er!»

Da blev jeg endelig mig selv igjen. Blodet rullet på nytt, og jeg fikk munn og mæle.

«Jeg er hverken spion eller spritkjøper,» sa jeg så rolig som min sinnstilstand tillot. «Jeg — jeg skulde bare ta en snarvei til linna, og så — og så hørte jeg den galingen.»

«Hæ, hæ, hæ! Den var tæm'lig ækte, itte sant?»

Mannen måtte være blitt beroliget. Han stod nu og moret sig over sin efterlignelseskunst. Men da kom der over mig en uforklarlig lyst til hevn — ubevisst animert av skuffelsen over at jeg heller ikke nu skulde få mine tre ønsker opfylt.

«Jeg vil råde Dem til å holde op med det gaukeriet, mannen min,» sa jeg med et overlegent smil. «Hvis De en gang til forstyrrer naboene med det nattpetaklet, skal vi nok vite å gi lensmannen den rette adressen.»

«Fanteførkje! Byfente! Dra til — —»

Mer hørte jeg ikke. Jeg la benene på nakken og sprang tilbake fortere enn jeg har sprunget i de siste ti år. Jeg kom hodestupende inn på tunet til Anders Dillerud. Kjoleskjørtet var spjæret, håret strittet ut til alle kanter, og skoene var oversmurt med vægaveitas bunnfall.

Mannen min og Anders tok imot mig med irriterende latter.

«Nå, Di fekk visst sjå'n?» sa Anders.

Jeg kjekket mig over evne, stelte på håret og sa knusende overlegent: «Stakkars dere! Trodde dere virkelig at jeg gikk efter en almindelig gjøk? Vet dere ikke at jeg er ansatt i det hemmelige smuglerpolitistjeneste?»

Begge mannfolkene lo uforskammet. Jeg vendte dem resolutt ryggen og skyndte mig hjem. Men fra den stund var det slutt med aftenkonserten, og jeg frafalt min beslutning om å fortelle Sophus Aars om gjøken som galer i august måned.

Familiens skrekk.

«Se så, nå er vi da kvitt henne for en stund!»
Pettersen pustet langt og lettet, idet han slengte sig ned på sengen for å få sig en liten attpåblund.

Hans kone smilte og stakk armene bak nakken med en god gjesp.

«Ja, det føles som en lettelse, det er sikkert. Endelig skal vi da få en frokost for oss selv uten å sitte på nåler for at ikke alt er etter hennes nådes opskrift. Nei — jeg vil stå op jeg, Mads! Jeg gleder mig virkelig til den kommende dag. Og tenk, jeg tror det blir solskinn!»

En solstråle fant virkelig vei gjennom åpningen i trekkgardinene. Fruen blev med ett lys våken og labbet på bare føtter bort til vinduet, trakk gardinene til siden og lukket vinduet op.

«Blikk stille og solskinn! Jeg vil ut og luke jordbærene!»

«Du sier noe. Jeg blir med. Jeg følte mig plutselig ti kilo lettere da jeg så toget rulle av gårde med henne.»

«Du ventet altså helt til slutt da, Mads, og vinket og all ting?»

«Torde ikke annet selvfølgelig, vinket så lenge jeg så snippen av bakerste vogn. Når enden er god, er all ting godt,» gjespet han fornøyd.

Fruen var ferdig med vasken og satt på sengkanten foran speilet for å frisere sig da hun hysjet.

«Der går noen nede!»

«Ja, det er Emma naturligvis.»

«Så tidlig da,» bemerket hun.

«Ja, hun er ikke nøie på en halvtime fra eller til. Vi var heldige med den sommerhjelpen.»

Og ektefellene vedblev å prate sammen. Vinduet mot syd stod på vid vegg, det samme gjorde vinduene i stuen rett under, hvor familien spiste og opholdt sig om dagen.

Emma flyttet stoler og satte op nok et vindu for å få gjennemtremt. Flinke Emma, som også på en søndag gjorde sig så megen umak, tenkte fruene.

«Tante var vel takknemlig fordi du fulgte henne, hvad? Så tidlig — og søndag morgen!»

Mannen lo.

«Jeg hørte ingen ting. Takk for mig, sa hun bare.»

«Egentlig vilde hun vel jeg skulde bestilt bil og betalt den. Men nei takk! Jeg er ingen Krøsus. Kan ikke våre selvbudne gjester spasere de tyve minuttene, når husets herre selv bærer kofferten for dem, så vær så god, la dem furte. Herefter betaler vi ikke en øre til bil — hører du det, Gina?»

«Kjære, det er vi jo enige om, Mads. Vi har da svidd nok for den over-evne-flottheten vår i årenes løp. Men at hun ikke protesterte mot at vi stod så tidlig op! At hun ikke på det kraftigste satte sig imot at noen fulgte henne så tidlig om morgenen! Å! Det irriterer mig i den grad!»

Fruen hvisket ikke. Det var jo ingen som hørte

hvad hun sa. Emma var gått ut på kjøkkenet. Det var blitt stille nede i stuen, og barna lå og sov enda.

Det føltes så vederkvegende deilig å øse ut all den ergrelse som hadde samlet sig i sinnet disse fjorten dager mannens tante hadde lagt beslag på gjestfriheten. Og ergrelsene fløt raskt og jevnt fra de overfylte kilder. Mannens var også fulle.

«Husker du den dagen salatfatet ikke rakk helt rundt annen gang? Det ansiktet hun da satte op: Jeg synes du sa du hadde salat i overflod, Gina? Det søtsure smilet! Da svarte jeg sannelig godt: Det er noe som heter sur fløte til sausen, sa jeg. Salaten vokser villig den, men den sure fløten vokser ikke — hverken i spiskammer eller kjeller, sa jeg.»

«Æsj, ja, det er fortærende ergerlig når slike selvbudne gratisgjester ikke har mer takt,» sa mannen. «Men nå lar vi sannelig dette emnet ligge. Ikke la oss drøvtygge det kjedelige menneske mer. Hun gir neimen ikke mersmak.»

Om litt kom det allikevel fra fruen: «Undres om hun gav Emma en liten drikkeskilling igår? Slik som hun stod på pinne for henne. Er skoene ferdige? Har De vasket de strømpene jeg bad om? — Nei, make til fordringer! Jeg undres på om hun vil kommandere slik i pensjonatet hun kommer til? Fem kroner døgnet, Mads! Tenk om hun hadde betalt oss det samme! Da kunde du fått en ny sommerdress.»

«Å, nei, vennen min. Du skulde heller fått et par skikkelige sko og ny hatt. Forresten var vel pengene gått til den vekselen som forfaller om åtte dager.»

«Hvad sier du, Mads? Men i all verden — — hvordan klarer du det?»

«Aner ikke, jenta mi. Jeg får forsøke å lage et lite feriebreve til et av hovedstadsbladene — for eksempel om de ensliges usalige trang til å snylte på fattige, men lykkelige familieforsørgere, som tar på forskudd for å kunne gi barna frisk landluft i ferien. — Men det sier jeg dig, Gina: Nu må vi spare! Jeg kjøper ikke en bit ferskt kjøtt hele uken. Vi får leve på spekeflesk og rabarbragrøt og ditto suppe og hermetiske fiskeboller. Ellers må vi ta på krita, og det kvier jeg mig for. — Hun har vært en svinaktig dyr gjest. Bare egg-kontoen er den firedobbelte av før.»

— — —

Nede i stuen satt en dame i femtiårene, iført grå reisekåpe, vanter og hatt med slør. Mens samtalen foregikk ovenpå, blev ansiktet mer og mer hørirødt. Da det hadde opnådd den høieste grad av rødme, var det øinenes tur. Først blev de blanke og rødkantede, derefter trillet tårene nedover kinnene, og da tårekilden foreløbig var uttømt, skiftet ansiktet farve.

Det var nu gråblekt og forgremmet. Pudderet på nesen og haken var skyllet bort, og disse fremtredende punkters blankhet og rødhet var det eneste oplivende moment i ansiktets gråhet.

Et par ganger reiste hun sig som for å protestere mot anklagene, som trillet ned over hennes hode, men blev allikevel sittende med hendene krampaktig knyttet i fanget.

Samtalen der oppe blev mer og mer hørirøstet. Nu

lo de begge to — ubehersket og lystig; ordene druknet i latteren.

Nei, dette var allikevel det verste. At de var sinte, kunde hun kanskje begripe — og til en viss grad tilgi dem. Men at de lo!

Hun var ikke buden, nei. Det var sant. Men hun trodde virkelig at en tante, Mads' egen mors søster, måtte ha et privilegium fremfor alle disse venninnene som kom rekende.

«Hvad hadde hun med sig? Hadde hun noe godt til barna?» spurte Mads om litt.

«To franskbrød og et grislebrød til sig selv. Hun visste fra før at brødet her oppe var så tungt fordøielig.»

«Ikke noe mer?»

«Nei, ikke såpass som en fem og tyve øres sjokolade til hver av barna. Er det noe rart at de ikke liker henne? Barn er barn,» sa fruene og viftet bort en flue.

Tante Martines ansikt blev mer og mer fordreiet. Det var som en hel ny verden blev rullet op for henne, som om en film blev kjørt for henne, og hun selv var hovedpersonen, eller kanskje hun heller følte det som om hun så sig selv i et speil — et speil som ubarmhjertig viste henne alle skavanker.

En følelse av fullstendig lamhet seg over henne. Kunde det virkelig være sant alt dette? Var hun så gnieraktig, så fordringsfull, så kritisk, så furten og ubehagelig som de to der oppe sa?

Hun så på klokken. Nu pleide Emma komme.

Stille og lydløst reiste hun sig og gikk ut.

Mot øst under det åpne vinduet mot kjøkkenhaven

stod en benk. Her vilde hun sitte mens familien spiste frokost. Men først måtte hun praie piken og fortelle hvorfor hun var kommet tilbake.

Der kom hun — muntert nynnende og morgenfrisk. Klokken var presis åtte.

Hun vinket henne til sig på baksiden av huset, der hvor spiskammer- og kjøkkenvinduet vendte ut.

«Ikke si et ord om at jeg er her. Konduktøren sa at jeg helst burde tatt neste tog klokken ti, da Valdrestoget først er ved Eina klokken tolv. Så gikk jeg likeså godt av ved neste stasjon og fikk fatt i en bil. Jeg syntes det var hyggeligere å vente her i to timer — og — —» Hun stanset plutselig. Hyggen hadde jo vært så som så. — «Den samme bilen henter mig klokken ti; men jeg vil ikke at noen skal ha bryderi med mig for dette, forstår De, Emma. Jeg setter mig utenfor til frokosten er ferdig. Da går jeg inn.»

To kronestykker gjorde i det samme en rask flytning fra tante Martines veske til Emmas brunstekte arbeidsneve.

«Å, det er bare en liten takk for at De har vært så snild og hjelpsom.»

Piken stod og gapte. «Hu va'ke så verst lell!» tenkte hun.

— — —

Det var et muntert, støiende selskap som en halv time senere tok plass ved frokostbordet. En student, to gymnasiaster og to middelskole-kandidater kom med sin ungdoms overskudd av energi og livslyst og tømte brødfatet med glupende appetitt — to stykker om gangen til å begynne med.

Begge vinduer mot syd blev lukket av husets herre, som ikke tålte gjennemtrekk. «Det klarer sig med det ene,» sa han da ungdommene forsøkte å protestere.

«Nå, far! Du så henne altså vel av gårde?»

«Ja da. Jeg fikk mig en deilig morgentur. Jeg skulde hilse dere alle så meget og si takk for samværet.»

«Nå skrøner han,» mumlet Martine. «Jeg sendte ikke noen hilsen. Det husket jeg ikke på.»

«Tenk det da!» sa studenten. «Jeg trodde hun hatet oss som pesten. Alt hvad vi gjorde, var galt. Vi drakk stygt, vi spiste stygt, vi reiste oss for voldsomt, vi satte oss med for meget leven, og vi snakket og lo altfor sterkt. Huf-a-mig, hvor avskyelige slike gamle peppermøer er!»

«Æsj, ja!» istemte de øvrige i kor.

«Jeg gledet mig til frokosten, bare fordi hun var reist,» sa tolv-åringen. «Hun var så ekkel når vi spiste. Hun sa at jeg spiste som en hund, tenk!»

«Hun kunde nå sagt bissevov, da, det lyder penere,» bemerket en av gymnasiastene.

Alle lo.

«Fy, — nei, slik må dere ikke snakke,» falt faren inn. «Tante Martine mener det så godt med oss alle sammen. Hun er bare — ja, hun er ikke så lykkelig som vi, det er derfor hun er litt gretten.»

«Litt gretten,» lo studenten.

«Fryktelig gretten!» ropte tolv-åringen.

«Muggen som det brødet vi hadde glemt i kjelleren,» sa fjorten-åringen.

«Jeg sier som far,» sa moren da hun kom til orde,

med ansiktet i fromme, velvillige folder: «Tante er i-grunnen så glad i oss. Hun er bare litt uelastisk og egen fordi hun lever for sig selv og aldri behøver å ta hensyn til andre. Lær nu av henne, barn, hvordan det føles alltid å høre sannheten sagt på en taktløs, ubehagelig måte.»

«Hvorfor sier ikke noen sannheten til henne? Det kunde jamen trenges!» utbrøt gymnasiast Marit forarget.

Faren smålo: «Det er alltid forbundet med en viss risiko å henge bjellen på katten — —»

«Især på en sinna hunkatt, som er hele familiens skrekke,» fortsatte studenten og lo fornøyd av sin vittighet.

«Hysj, — nei, nå får det være nok,» mente moren og satte op en stram mine. «Det er ikke pent å baktale en gjest. Det er både udannet og hjerteløst. La oss heller snakke om fremtiden, barn — Dere må dessverre gi avkall på den bilturen til Dokka.»

Hele flokken istemte et klagehyl, men moren vedblev: «Far og jeg har holdt statsråd idag. Kassebeholdningen er mindre enn vi trodde. Vi har nok levd over evne i det siste — —»

«Det er fordi hun har vært her!» ropte fjortenåringen. «Vi har aldri hatt sånn flott mat i ferien!»

«Å — det ene med det andre,» sa moren lett. «Men skal vi komme gjeldfrie til byen igjen, må vi spinke og spare alle mann. Vi har jo billig melk og egg og — — salat,» føide hun til og kastet et raskt blick på sin mann.

Pettersen harket og snudde sig bort. «Ja da, ja da,» sa han oprømt. «Og så har vi landets friskeste

luft, barn. Det opveier både kjøtt og bilturer og — — besøket av familiens skrekk.»

Ved dette tidspunkt reiste tante Martine sig. Sakte og langsomt trinet hun hen til det åpne kjøkkenvindu.

«Jeg tar snarveien bak låven ned til hovedveien og møter bilen der,» kom det hviskende. «Ikke ett ord om at jeg har vært her! Lover De det, Emma?»

«Jøss, ja da, frøken,» svarte piken bestyrtert. Hun ante at der var noe i veien. De hadde vel snakket for høit der inne. Å ja, hun hadde ikke vondt av å høre hvad de syntes. — Men nå blev der vel et spetakkel — — så lite som hun tålte!

— — —

Fire dager senere var det tolv-åringens tur til å hente posten på stasjonen. Det var en ufravikelig regel at vedkommende ringte med sykkelklokken nede i svingen hvis det var brever — hyggelige brever notabene. Blå konvolutter med påtrykte firma- eller bank-stempler hørte ikke inn under denne kategori. Hendte det at en postanvisning eller et pengebrev forvillet sig op til den landlige idyll, blev der ødslet med utallige klokkeklemt. Idag ringte sykkelkelen verre enn noengang før.

«Hvad feiler det Karen?» sa faren. «Hun ringer og ringer uopholdelig. Jeg har ingen penger til gode. Har du, mor?»

Mor rystet sukkende på hodet.

«Nei, dessverre.»

«Spring ned og hjelp henne du, Sverre!» kommanderte faren. «Der må være noe galt i veien.»

Litt efter hørtes et brøl, og derefter lød det sterkt og tostemmig: «Hipp, hipp, hurra, hurra, hurra, hurra!»

Da reiste både mor og far sig, men gikk for sikkerhets skyld bare halvveis ned mot grinden. Det var ikke verd å vise sig altfor nysgjerrige.

«Naturligvis varsel om innbetaling av resten av skatten,» mumlet fruene. Men øinene hadde allikevel et spent, håpefullt uttrykk.

«Hysj da, unger!» skjente faren. «Hele bygden hører dere!»

«Vær så god,» sa Karen strålende og holdt pusten mens faren tok den gule lappen.

«Bankobrev påtegnet hundre kroner! I all verden, hvad betyr det?»

«Kvitter straks, så sykler jeg ned og henter det!» ropte studenten ivrig. Han var plutselig blitt våken borte i hengekøien.

Som sagt, så gjort.

— — Efter en evig lang halvtime, hvori alle slags gjetninger og formodninger og veddemål surret i luften, kom han endelig tilbake dyvåt av svette.

Jo da, det så riktig nok ut — utvendig.

Pettersen av slo foraktelig en hårnål som blev stukket ham i hånden.

«Finn en kniv — takk!»

Hele familien stod i ring om faren. Halvveis stanset han og så smilende på de spent ansikter.

«Hm. En kommisjon antar jeg. Fem sekker poteter til kjøpmannen vår. Jeg har alltid skrytt av potetene her oppe.»

«Skynd dig nå da!» brast det utålmodig ut av fruen.

Først kom den røde hundrelappen frem. Den blev holdt høit op så alle kunde se den.

«Der ligger et brev i også. Kom, så går vi inn og leser det.»

— — — For én gangs skyld var der åndeløs taushet.

«Kjære alle sammen!

Jeg sender dere herved en hundrekroneseddel som takk for mitt hyggelige ophold hos dere.

Vær så snild å benytte en del av den til den påtenkte biltur og spar endelig ikke på egg og kjøtt til barna. De trenger å leve godt, slik som de vokser.

Her er vakkert, men svært stille, bare eldre folk. Jeg savner de unges glade munterhet og det utvungne samvær med kjære slektninger.

Eders hengivne tante

Martine.»

Der blev akkurat et kvart minutts pause. Bare en spyflues umusikalske surr forstyrret stillheten.

Da hvisket Karen: «Herefter kaller vi henne for familiens gode engel!»

Mitt og ditt.

«— Dette har jeg fryktet for i flere år,» sluttet fru Birk og knep munnen igjen på en megetsigende måte.

Hennes mann fulgte strikkepinnenes dans mellom de øvede fingrer og tok et nytt drag av langpipen. «Jeg tror din fantasi løper av med dig, vennen min! Du har alltid vært en romantiker, Anna, og har svermet for å agere Kirsten giftekniv.»

Han lo ertende; men hans bedre halvdel gikk ikke med på spøken idag.

«Fortell så hvad du bygger dine iakttagelser på. Jeg skal være gravalvorlig og ikke si et kvekk før du har lagt frem alle indicier. Altså: Min gutt har betrodd sig til dig — —»

Nu la fru en strikkespillet fra sig, brillene også, gned sig et par ganger i øinene og bød sig fortrolig henimot mannen.

«Jeg spurte ham likefrem hvorfor han ikke hadde fulgt Marie Høst på stasjonen. Hun reiste til Bergen iforgårs aftes og skal være der borte noen uker; det er visst en kusines bryllup det gjelder.

«Jeg interesserer mig ikke for Marie, mor,» sa han og blev ganske heftig.

«Men du har da vært hennes kavalier i hele vin-

ter,» sa jeg. «Hun behøver ikke være innbilsk for å tro at du har ment det alvorlig.»

Da kom Arne i ren ekstase.

«Jeg har fulgt Marie og Signe på deres turer, det har jeg. Men jeg har aldri gått alene med Marie. Hun har ikke fnugg av grunn til å tro at jeg bryr mig om henne på den måten du mener.»

«Vet du ikke at det er en almindelig mening at det skal bli et par av dere to?» spurte jeg.

Du kan tro det eller ikke, Hans, men gutten blev aldeles desperat. Det kokte formelig over hos ham. Jeg har aldri før sett hvor lik han er dig i øinene når han — ja, undskyld — blir riktig sint.

«Folk som bryr sig slik burde skytes,» sa han ganske hest. Men da sa jeg altså noe som gjorde at han blottet sig.

«Du skulde ikke være så meget sammen med Marie, mente jeg.»

«Men forstår du ikke det da, mor,» sa han, «at det er Marie som klenger sig på Signe, og Signe er jo den greieste piken å være sammen med av alle disse jentungene. De andre er noen store jåleportretter alle som en, så jeg har altså nødtvungent funnet mig i å ha Marie med fordi jeg liker best å være sammen med Signe.»

Birk hadde sittet og hørt efter med et våkent, interessert uttrykk. Av og til var han på nippet til å komme med en bemerkning, men husket sitt løfte og tidde bom stille, selv da fruene gjorde en liten pause før hun fortsatte:

«Jeg skulde ønske både du og Signe fant en kamerat som dere kunde hygge dere med. Det vilde jo

være det mest naturlige, var mine ord, og jeg skjønner ikke nu at jeg fikk dem over mine leber.»
 sukket hun og strøk en tåre vekk fra nesevingen.
 «Men da reiste den store gutten sig i sin fulle lengde. Han stod der som en kjempe foran mig, høi og truende som en streng dommer.»

«Jaså,» sa han med tykk, rar stemme. «Er det unaturlig at to søsken er — ja, er så glad i — å være sammen?»

Legg merke til det, Hans, at han stanset noen sekunder etter «glad i», og jeg satt med hjertet op i halsen og ventet på fortsettelsen. Så kom resten i en lav tone: «å være sammen.»

«Hm, hm. Ja, du har sikkert rett, mor,» sa mannen omsider og blev gående frem og tilbake på gulvteppet i dype tanker. Plutselig stanset han foran sin kone:

«La oss si at Arne er glad i Signe, og det er jo ikke noe rart. Hun er dig da capo, bare litt mindre vakker enn du var i din ungdom. Arne har jo alltid vært ridderlig og hensynsfull mot henne. Men spørsmålet er nu hvordan det er fatt med ditt barn. Nå ja, du vet vel det også, du?»

Han strøk henne kjærlig over håret og gav henne en rask kyss på kinnet før han fortsatte sin vandring.

«Jeg vet iallfall såpass at Signe lett blir rød når Arne plutselig og uventet kommer inn i stuen. Hun skulde aldri vært så lenge hjemmefra som et år. Den adskillelsen har utviklet deres følelser, så vennskapet er blitt til kjærlighet.»

«Jeg synes dette er en meget heldig løsning,» sa

mannen om litt. «Jeg ønsker ikke noen bedre hustru for Arne og jeg tror at ditt barn er vel tjent med mitt barn. Og jeg mener vi bør fortelle dem sannheten med det aller første. Vi har kanskje gjort galt i å utsette det så lenge. Men vi mente det jo godt med å fortie sannheten, ikke sant?»

Før fruene rakk å svare, gikk døren op, og en ung blåøiet, lyshåret og smilende ung pike på et par og tyve år kom inn i sportsantrekk.

«Gratuler mig da vel, både luen og skjertet har jeg strikket selv, er jeg ikke fin kanskje?»

Hun svinget sig rundt på gulvet med grasiøse bevegelser og lo lykkelig til de forfjamsede foreldre.

«Meget pent, men hvem er det nu egentlig du pynter dig for, Signe?» spøkte Birk og knep henne i det varme, bløte kinn.

«For dig, naturligvis,» lo hun og rusket ham i håret. «Det er forresten Arne som har bestemt fargene, og det er jo ham jeg er mest sammen med.»

«Ja, vi har lagt merke til dette,» sa faren. «Dere er et meget sjeldent søskenpar, dere to.»

«Ja, det sier så mange,» lo Signe og stillet sig foran speilet for å rette på luen. «Men når Arne er så egen at han ikke vil være sammen med andre piker så — —»

«Enn du da, Signe?» falt moren inn. «Kunde det ikke være meget mer spennende og morsomt og interessant å ha en annen kavaler?»

En lett rødme fór over den unge pikes ansikt. «Jeg vet ikke, jeg,» smilte hun og så fortenkt fra den ene til den andre. «Arne og jeg kommer så

fryktelig godt ut av det med hverandre. Vi har sånn masse å snakke om bestandig.»

«Åja, det går nok over,» sa faren og gjespet ettertrykkelig. «Amor har ennu ikke fått skuddhold på dig, jenta mi. Når den rette kommer, gir du nok en god dag i bror din!»

«Jeg gifter mig aldri!» ropte pikebarnet med en heftighet som ikke lignet henne.

«Nei, nei, men Arne da? Han og Marie Høst skal vel snart deklarerer forlovelsen?»

«Du kan jo spørre ham selv, far, der kommer han,» sa Signe og stakk i det samme ut av en annen dør.

«Hvad gjelder det? Har her vært en scene — eller? Hvorfor stakk Signe ut så fort?»

Arne Birk stod rank og mørkhåret foran dem med et utålmodig glimt i de brune øine.

«Å — jeg bare tøvete med Signe,» smilte faren. «Jeg sier at hun må forberede sig på at hennes bror finner en kamerat for livet. Derfor bør hun ikke stadig slå vrak på andre unge menns selskap. Det kunde ende med at hun blev gående her som gammel jomfru, og det vilde da ikke være noe hyggelig for henne?»

«Nei da, nei da,» mumlet sønnen. «Jeg skal si det samme til henne, jeg. Der er visst nok av dem som liker Signe.» Dermed forsvant han med en viss fart.

De to skulde dra opover med skiene i det herlige måneskinn og nikkete bare et kort far vel til de to som satt igjen i stuen.

Oppe i sportsstuen fant de et bord for sig selve like ved peisen.

Signe hadde kastet luen og jakken og satt fremoverbøid og stirret tankefullt inn i det flammende bål, mens musikken spilte.

Arne var blitt praiet av et par venner ved et annet bord og kom nu sammen med dem bort til Signe. Efter presentasjonen bemerket den ene, en livlig, pratsom jurist, nettop hjemkommet fra Tyskland, at det var helt ut rørende med dette vennskapet deres som altså fremdeles var som før.

«Jeg husker godt da De gikk i middelskolen,» sa han til Signe. «Arne skulde bestandig nedom Sporveisgaten og forbi Hegdehaugen skole når vi gikk fra Fagerborg. At du ikke slo oss ihjel, sånn som vi ertet dig med den søsteren,» lo han.

«Arne har alltid vært ridderen uten frykt og dadel,» sa den andre, en stillferdig medisiner. «Jeg skulde ønske jeg hadde hatt en søster som Dem, da hadde jeg vel ikke vært en slik bøffel som jeg er overfor det svake kjønn.»

Signes svar var bare et strålende smil, som havnet hos Arne, og de to venner brast i en hjertelig latter.

«Donnerwetter,» lo juristen. «De ser nesten forelsket ut i broren Deres. At sånt går an da, gett! Er dere aldri i tottene på hverandre?»

«Ikke tøis da,» sa Arne brydd. «Vi er jo voksne mennesker. Synes du forresten min søster innbyr til slagsmål?»

Denne gang var det Arnes smil som streifet Signes ansikt. De to andre vekslet et lynsnart blikk av forståelse, og straks efter brøt de op og sa far vel.

«Svært så alle bryr sig med oss idag,» sa Signe og trillet brødsmulene på asjetten til småkuler.

«Mor og far også,» føide hun til idet hun reiste sig før å ta jakken på. Arne var straks ved siden og hjalp henne.

«Du kunde nå godt være mer ordentlig broderlig,» lo hun. «Brødre gjør ikke slikt, Arne.»

Arne blev rød og svarte ikke.

«Ja, så går vi da,» blev Signe ved, «men fly foran først du da, og vær lite grand mer bøflete!»

«Jeg har mine tvil om at du vilde like det,» mumlet han.

«Nei, du har rett, jeg er blitt så forvent. Sånn innbiller jeg mig far også var overfor mor — tror du ikke? Han er det fremdeles, forresten.»

«Skulde bare mangle — sånn kone som far har,» mente Arne. «Men nå tar vi skiene på nakken og går heller nedover et stykke. Skal vi? Her er forbaska hardt og optråkket, det er litt for risikabelt å sette ut for den løipa nå, syns jeg. Og månen har gjemt sig også.»

Signe smalt i en lystig latter. «Hvad tror du vennene dine vilde si hvis de hørte dig nå, Arne?»

«Jeg er søren så likeglad med hvad andre sier jeg, Signe! Hvorfor skal jeg absolutt behøve å gjenta det for dig?»

Stemmen var temmelig morsk, men blikket ødela totalt den strenge reprimande, og Signe så ikke nettop forknytt ut da de gikk sammen nedover til Midtstuen — — —

«Det var riktig bra dere kom såpass tidlig hjem,» sa faren. «Kunde du hjelpe mig et kvarters tid inne på kontoret, Arne? Nei, spis ferdig først, det har ikke slik hast.»

Mens de satt der rett overfor hverandre, den lett gråsprengete mann og den unge, var det lett å se likheten mellom far og sønn.

«Jeg har noe meget viktig å fortelle dig,» sa faren.

«Ja vel.»

«Jeg går like løs på saken uten omsvøp, de får heller komme senere. — Du er min sønn, det tviler du ikke på?»

«Nei, selvfølgelig. Jeg ligner jo dig også.»

«Men du er ikke mors sønn — jeg mener min nulevende kones sønn. Jeg var gift knapt et år, da min første hustru døde etter å ha skjenket dig livet.»

«Hm, ja vel. Altså er Signe bare min halvsøster?»

«Ikke Signe nei, men den lille piken som døde for flere år siden, Jenny, ja. Hun var din halvsøster.»

Arne hadde reist sig og stod blek foran sin far, svetten perlet på pannen da han støtte frem:

«Og — Signe — hvad — hvem er hun?»

«Jeg giftet mig tre år senere med en enke — kusinen av din rette mor. Hun het også Anna Sem, og hun hadde da en datter, ett år gammel. Derfor er det helt riktig når vi har opgitt samme navn på din og Sigrids mor, de var jo som sagt kusiner.»

«Men Signe da — far?»

Han hadde grepet farens arm og holdt den med et fast grep mellom begge sine hender.

«Så, så, gutten min,» smilte faren beroligende. «Hun er hennes første manns datter, altså en tre-menning av dig og slett ikke hverken din søster eller din kusine. — Ja, du er nok svært skuffet over dette, hvad?»

Arne sank ned i farens skrivebordsstol og støttet

hodet i hendene. «Å, min Gud,» hvisket han mens tårene silte nedover hans kinner.

«Ja, ja, det var det,» sa faren i en lys, lett tone.

«Og nu antar jeg mor har fortalt Signe det samme som du nu vet. Og da kan det vel hende at dere to har lyst til å drøfte den nye situasjon — hvad?»

Uten å vente på svar gikk Birk og hentet Signe.

«Hm, hm. Tårer her også, ser jeg. Det var da høist merkelig. Og jeg som trodde det skulde bli bare jubel og glede over det nye slektskapet!»

«Å, du er vel ikke dummere enn at du har hørt om gledestårer,» snufset fruene og gav Signe et lite puff henimot døren til kontoret.

— — —

«Arne, — er du lei for det?»

«Du da? Du griner jo du også, Signe! Vilde du heller vært min riktige søster?»

«Jeg spurte dig først!» smilte hun gjennom tårene.

«Men det passer sig vel bedre at jeg spør dig først, for jeg må jo fortsette med den derre ridderligheten — eller hvad synes du?»

Før Signe rakk å svare, hadde hun Arnes armer om sig. Men omfavnelsen føltas nok anderledes enn før. Hun så op på ham med et strålende uttrykk i de blå øine, og Arne fant det unødvendig å vente på annet svar før han gav hennes munn det første kyss.

Velsignelsen.

Den hvitmalte villaen lå så vakkert til på toppen av den lille bakkekneiken som førte ned til den brede, beplantede veien, grensen mellom by og land.

Er det virkelig den? tenkte Ellen Skau, da er jeg vel heldig!

Kvist-etasje var avertert ledig i morgennummeret idag, to værelser og kjøkken med bad etc. Nettopp hvad hun lenge hadde ønsket sig. Og så sol da, ja, sol måtte der jo være hele dagen. Inngangen var altså fra nord, og der var vel både bad- og spiskammervindu plassert. Morgensol i kjøkkenet og aftensol i soveværelset. Ufattelig at et slikt ønskested kunde stå ledig.

I den lille, velstelte haven, hvor krokus og tulipaner lyste blått, rødt og hvitt, og hvor gangene var raket rene for gammelt løv, stod et rundt stenbord med benker om under en hengeask.

Idyllisk når varmen snart kommer, tenkte frøken Skau og sukket uvilkårlig. For hun var jo viss på hun kom for sent til å bli tatt i betraktning som liebhaber. Klokken var jo alt fem. Hvor mange mennesker hadde vel ikke lest denne fristende annonsen mens hun satt på kateteret og banket lærdom inn i de vårtrette, små hjerner.

«Undskyld, er dette villa Solhaug?» spurte hun en forbigående, eldre kone.

«Jo da, og kvistleiligheten er ledig, som De ser. Det er den forresten støtt og stadig,» la hun til med et hånlig smil.

«Jaså,» sa Ellen Skau. «Det må da være herlig å bo der.»

«Åja, alt er så bra der oppe, så. Oppusset og blankt og fint og wc og bad og utsikt til fjorden, det er ikke noe som mankerer slik. Men — —»

«Men? Vær så snild å snakke ut,» bad frøken Skau. «Jeg tenker nemlig på å leie den kvisten.»

«Nåja, De vet jo ikke hvad jeg heter — jeg kan likeså godt si Dem det, som det er.» Hun gjorde en dramatisk stans før hun fortsatte med hviskende stemme, mens hun bøide sig fortrolig mot den unge lærerinne: «Hun som eier villaen, fru Johnsen heter hun, skal ikke være vel bevart altså, det er noe galt her oppe, sier folk som kjenner henne.» Konen la en finger på pannen og rystet illevarslende på hodet.

«Uff, så leit da,» hvasket lærerinnen og sendte kvistleiligheten et sorgfullt blick.

«Javisst er det leit,» fortsatte den annen. «Hun kan ikke omgås folk, skjønner De. Hun er så tverr og vanskelig og mistenkelig av sig, de blir aldri boende der mer enn halvåret leieboerne. Ja, nå har jeg advart Dem, men derfor kunde De jo stikke op og se på. Hun er ikke akkurat farlig, hun flyr ikke på folk. Hun er bare bisk og kort for hodet, som sagt — —»

Akk ja, tenkte frøken Skau og tok et slag bortover veien for å se huset bedre fra alle kanter. Hvor

der er roser, er der jo også torner. Men jeg vil nu se på leiligheten allikevel. Kanskje den veltalende damen var en av hennes uvenner. Enn om hun selv ønsket sig leiligheten, men var blitt avvist?

— — —

Fjorten dager senere var det gardiner i annen etasje i villa Solhaug. Stakkars menneske, sa naboen til hverandre. Den pene, unge lærerinnen blir nok ikke lenge boende der. Noen ganger tenkte Ellen Skau det samme. Det la sig et forstemmende trykk over brystet hver gang hun møtte sin vertinne. Blikket var hårdt og koldt, munnen som oftest fast sammenknepet, og når hun svarte sin leieboer, var det kort og nærmest uhøflig. Ellen hadde en ubehagelig følelse av at hun såvidt blev tålt der ovenpå og gikk fryktsomt om på tå når hun var hjemme i den lille, vakre leiligheten.

Pianoet hadde hun knapt våget å åpne, og synge følte hun hverken mot eller trang til når hun visste vertinnen var hjemme.

Da hun en dag så fru Johnsen gå nedover mot byen iført hatt og kåpe, slo hun begge vinduer på vid vegg og satte sig til å synge av full hals. Hun glemte fullstendig den mutte vertinnen og bare frydet sig ved å kunne juble sin glede ut over den vidunderlige våren, som nu på nytt vekket alt liv av vinterdvalen.

«No livnar det i lundar, no lauvast det i lid,» var nettop sunget. Tonene av den siste strofen hang ennu og dirret i luften da det ringte kort og hårdt på døren.

Det var vertinnen. Hun hadde møtt postbudet

nede på veien, så tok hun likeså godt dette brevet med op: «Vær så god!»

«Å, tusen takk,» gjespjet frøken Skau. «Vil De ikke ta plass. Jeg — jeg har sittet og sunget så jeg er ganske svett. Jeg må visst lukke vinduene, solen er gått ned, ser jeg.»

Men fru Johnsen blev fremdeles stående.

«Jaså, De synger?»

«Ja. Og jeg spiller også. De liker det kanskje ikke?»

En rar, skjelvende latter var svaret. Og nu tok hun sannelig plass på stolen like ved døren. «Bare syng, De,» kom det om litt i en brysk tone. På begge kinnene brente en hektisk rose, og øinene skinte så forunderlig intenst.

Ellen så forbauset på henne. Hvad skulde dette bety? Var det begynnelsen til en skjennepreken, eller var det generthet over en uvant vennlighet?

«Takk skal De ha,» sa Ellen. «Jeg har vært så redd for å forstyrre Dem. Jeg har inntrykk av at her er nokså lydt. Det pleier jo å være det i tre-gårder.»

«Jaså. Har jeg kanskje forstyrret Dem?» kom det skarpt.

«Nei, slett ikke. Men det er jo anderledes å ha noen over sig, vet De.»

«De behøver slett ikke tro at her er så dårlig bygget at en ikke kan røre på sig! Bare spill De — og — syng så meget De vil for mig,» sa hun i en tone som bedre passet til en streng kommando.

Frøken Skau måtte smile.

«Ja takk, det vil jeg da så gjerne.»

Men før hun hadde snakket ut, var fru Johnsen gått, uten et eneste nikk eller far vel. Men Ellen var allikevel glad. Det følte som hun uventet og plutselig hadde fått en ørliten gløtt inn gjennom en mørk, høi mur og hadde opdaget at det innenfor denne muren ikke bare grodde torner og tistler. Når hun er glad i sang og musikk, er hun ikke så farlig allikevel, tenkte hun lettet.

Herefter lot hun ikke en eneste dag gå hen uten at hun gav sin glede luft gjennom sang og musikk. Lite ante hun at der som oftest satt en ensom kvinne nedenunder og kjempet mot den frembrytende gråt.

En morgen var Ellen Skau syk. Hun følte sig tung og het i hodet og var svimmel da hun forsøkte å stå op. Hun visste ikke annen råd enn å banke i gulvet og be vertinnen ringe til skolen at hun ikke kunde komme idag.

«Ja vel,» ropte fru Johnsen tilbake med sterk stemme. «Legg entrénøkkelen under dørmatten.»

Hvorfor det? tenkte Ellen, men skyndte sig allikevel ut og la den der. Like efter sovnet hun og våknet først langt ut på formiddagen ved at noen gikk omkring inne i stuen, hvor døren stod på klem. Hun hørte tydelig at en klut blev vridd op, at den blev slengt utover gulvet og vridd op igjen. Hun kjente en frisk luftning fra det åpne vinduet i stuen, og en duft som kildret så deilig i nesen — kaffe, tenkte hun og lukket øinene. Å, hvor det skulde smake å få en kopp. Hodet var lettere nu, men det følte som sengen svaiet under henne.

«Er det Dem, fru Johnsen?»

Straks stod hun i døren.

«Nå, hvordan går det? De har sovet lenge, og det er bra, skal jeg si Dem. Søvn er den beste medisin som fins. Nå går jeg bare ned og varmer kaffen, så skal De få frokost.»

Fort og høit og bestemt kom det, hun stod i døren med en fot i hvert rum og vaskekluten i hånden mens hun snakket. Ellen fikk ikke sagt et ord før hun var vekk. Det varte ikke lenge før et innbydende frokostbrett kom til syne i døråpningen, holdt høit oppe av to kraftige hender. Bakefter kom fru Johnsens ansikt med en rød flekk på hvert kinn. Øinene skinte som to stjerner.

«Nei, dette er altfor snildt av Dem! Og så kan De bli smittet. Jeg er så fryktelig lei — —»

«Tøis og tull,» avbrøt vertinnen. «Ingen ting biter på mig. Jeg har aldri vært syk en dag. Vær så god spis — kanskje De heller vilde hatt te?»

Hun sa det slik som Ellen vilde ha sagt det til en uskikkelig elev: «Nå? Vil du lystre, eller vil du ha ris, hvad?»

«Alt er så deilig,» smilte Ellen, «og jeg er forferdelig glad i kaffe, dessverre. De er bare altfor snild mot mig, fru Johnsen!»

«Hø, hø, for snild, jeg,» mumlet hun hest og gikk fort ut av værelset. Ellen hørte smellet i entrédøren og rystet forbauset på hodet. Hadde hun sagt noe galt, mon? Men frokosten smakte herlig: delikate smørbrød og bløtkokt egg, alt så sirlig og nett servert på en snehvit serviett. Nu fikk jeg se enda flere vakre blomster i den mystiske haven, tenkte

Ellen. Kanskje hun snart slår døren op på vid vegg, så jeg får forklaring på hvorfor hun har satt op den stygge, skremmende, mørke muren.

Allerede samme dag skulde forklaringen komme. Da fru Johnsen kom op med middagsmaten noen timer senere, blev Ellen så overveldet at hun utbrøt:

«Å, hvor elskverdig De er! Jeg velsigner Dem, fru Johnsen.» Hun hadde nettop satt brettet fra sig — hønsefrikasé og syltede ferskner — da Ellen uttalte sin dyptfølte og hjertelige takk.

Fru Johnsen seg plutselig ned på stolen ved sen-gen, slo sine hender for ansiktet og stønnet høit: «Å, min Gud, min Gud!»

«Er De syk?» ropte Ellen forskrekket, og alle slags historier om sinnssykes luner fôr gjennom hennes hode.

Fru Johnsen satt og vugget overkroppen frem og tilbake med ansiktet fremdeles skjult i hendene.

«Å, vil De — si det, De sa — en gang til,» kom det støtvis anstrengt.

«Hvad mener De? Jeg spurte om De var syk?»

«Nei, nei. De sa noe annet. Da jeg kom med brettet sa De at — —»

«Jeg velsigner Dem, fru Johnsen, sa jeg, ja.»

«De — mente det, altså?»

Ellen forsøkte å le, så matt og angst som hun nu var. Hun tenkte uvilkårlig på advarselen den konen hadde gitt henne.

«Ja, det skal være visst at jeg gjør,» sa hun så varmt og inderlig som hun kunde få til med den skjelvende stemmen. «Hvordan skulde det ellers gått mig — ikke har jeg telefon og ikke pike. Det har

virkelig hendt mig at jeg har ligget og sultet den første dagen før noen av mine venninner visste om at jeg var syk, og jeg — —»

«Å, De skjønner nok ikke hvad de ordene betyr for mig,» avbrøt den andre.

Stemmen var fremdeles brysk og hård; men Ellen syntes å høre gråten skjelve bak hvert ord.

«Det er jeg svært glad for, fru Johnsen,» sa hun stille og la sin hånd bort på vertinnens hvite forklæ. Hun var ikke lenger redd. Straks lå den annens grove arbeidshånd oppå Ellens og knuget den hårdt.

«Men det betyr meget mer for Dem at jeg ber Gud velsigne Dem for Deres godhet,» vedblev Ellen. «Mine ord er bare så fattige og maktesløse.»

«Jeg er blitt løst fra en forbannelse,» hvisket fru Johnsen. «Orker De å høre på mig, frøken?» Ellen nikket. Og så fortalte den annen: «Jeg var et stort troll i opveksten, vanskelig og fordringsfull og slem. Mor, som tidlig blev enke, var et bra, strevsomt menneske og var ulykkelig over at hennes eneste barn ikke stelte sig anderledes. Hun trengte mig hårdt hjemme på det lille gårdsbruket; men jeg vilde ut, og det hadde jeg nok ofte sagt henne. Når vi trettet om dette, var vi temmelig hissige begge to. Så var det et par uker efter konfirmasjon, vi hadde vært uvenner igjen. Da tok jeg den ferdig-pakkede kofferten min og gikk mot døren for å dra av gårde. Mor var ganske fra sig av sinne og fortvilelse. «Gid du aldri var blitt født!» skrek hun. «Jeg forbanner den dagen du kom til verden!» — «Ta de ordene i dig igjen!» ropte jeg, og jeg var minst likeså sint som mor. — «Nei, det gjør jeg

ikke,» svarte hun, «de er sagt og skal stå ved makt; men skulde det mirakel skje en gang at du blev såpass snild og folkelig at et menneske fikk trang til å velsigne dig for en god gjerning, da kan du få lov å huske på at den stakkars, ulykkelige moren din også velsigner dig, der hun ligger i sin grav.» — — Siden den dagen har jeg vært et ulykkelig menneske. Jeg kom mig over til Amerika, fikk en bra mann, som jeg vel pinte livet av, penger fikk jeg efter ham; men jeg har aldri hatt en glad dag for de pengene. Jeg har følt mig som Kain, og jeg har bestandig tenkt at alle måtte se der lå en forbannelse over mitt syndige hode.»

Ellens mat stod urørt. Hun orket ikke spise, og hennes høire hånd lå dessuten fastklemt i vertinnens.

Plutselig reiste fru Johnsen sig, og for første gang så Ellen et lyst smil på hennes ansikt.

«Nei, her sitter jeg og snakker, og De er syk, og maten er blitt kald. Nå skal jeg varme den. Og så må De ikke være altfor lei på mig da, frøken Skau.»

«Jeg velsigner Dem enda en gang, jeg,» sa Ellen blidt og rakte henne begge hendene.

Da sank fru Johnsen på kne foran sengen og lot tårene få fritt løp.

«Å, min Gud, min Gud, endelig har du tilgitt mig — og du også, mor!» hulket hun, mens gleden gav det hårde ansikt et forskjønnende skjær av den lykke hun i så mange år hadde måttet savne.

Bilkjøperne.

«Ja, vi får sette en stopper for denne rekingen. Det er ikke annen råd,» sa direktøren med høi, skarp stemme.

«Hvorledes — har De tenkt å — å gripe saken an?» spurte Gulliksen, førstemann på kontoret. Det var han som hadde beklaget sig over alt heftet ute i utstillingslokalet når disse selvsikre, nesevise gutteslappene slang inn for å «se — bare».

Egentlig var det en avveksling fra det trettende kontorarbeide når det gikk i døren der ute, og han måtte legge pennen fra sig for å vise omkring. Men dette idelige reket av de uvaskede grønnskollingene nede på Borgs mekaniske hadde i de siste ukene gått Gulliksen sterkt på nervene. De samme fyrene kom jo om og om igjen, uten å genere sig.

«Jeg synes jeg har sett Dem før,» sa han en gang til den mest påtrengende.

«Jo da, det stemmer,» lo den sorthårete knekten med det frekke, lyseblå blikket, og nikket fortrolig der han stod med den ene fettlærstøvlen plantet oppå stigbrettet og hendene i begge bukselommene — akkurat som om han han eide bilen.

«De liker nok den der De, hvad?» hadde Gulliksen spurt, og neimen om han hadde anstrengt sig for å være høflig.

«Jo takk,» svarte gutten med påtatt høflighet og bukket. «Jeg vil gjerne ha den på hånden en måneds tid eller så!»

«Hm. Til De får utbetalt den veldige arbeidsgasjen — er det ikke firti øre timen dere har der nede?»

«Stemmer. Men det hender vi får noen ekstra-jobber og da tjener vi flust med penger,» skrøt han og slo sig på buksebaken med en barket neve, hvor neglene hadde sørgekanter alle sammen.

«Hvor mange kontanter har De nå spart sammen?» hadde Gulliksen en dag spurt.

«Kontanter?» lo gutten. Ekte Vika-mål. Gulliksen hadde grøsset, han foraktet alle som førte en ukorrekt tale. Og i en så elegant bils umiddelbare nærhet virket den tarvelige betoningen dobbelt frastøtende.

«Ja, De tror kanskje vi selger en 5-seters Paige på avbetaling, 2 kroner måneden?»

Den var jeg heldig med, tenkte Gulliksen. Bekømmen kom fort ned på gulvet, og han satte ikke nesen fullt så høit i sky etterpå.

«Billigste pris er altså seks tusen, selv om De får pengene på labben?»

Da hadde Gulliksen bare pekt på prislappen, som hang i dørhåndtaket. 6 750 stod der.

«Var det noe mer De ønsket å vite?»

«Jo, takk,» sa frekkassen og plantet begge bekømmene et langt stykke fra hverandre på det fine parkettgulvet, mens han la armene i kors over brystet. «Jeg vilde gjerne vite hvad dette firmaet tar for å undervise i kjøring. Ja, for jeg må jo ha sertifikat når jeg eier bil. — Hm?»

Dette hadde ikke Gulliksen svart på. Det impertinente smilet og de nesevise manérene hadde bragt sinnet i ham helt op til kokepunktet.

Da slo slyngelen op en latter, lettet så vidt på skyggeluen og gikk sin vei.

Gulliksen hadde måttet døive mange slags kunder, men denne spirrevippen var den verste av alle som hadde ødelagt hans kostbare tid til ingen, absolutt ingen nytte.

«Det gjelder å bevare sin selvbeherskelse og aldri la kundene få inntrykk av at en er uvillig og utålmodig selv om en halv times omvisning resulterer i ingen ting.» Dette var et av direktørens mottoer, som han lirte av i tide og utide.

Hm. Ja, han hadde lett for å snakke. Han som aldri blev satt på prøve. Når en kunde var sikker og handelen skulde avsluttes, da først var det direktørens tur. Men han var ikke helt urimelig heller.

«Vi får ha et øie med de fyrene,» sa han da Gulliksen beklaget sig. «Det får jo være en grense for nysgjerrigheten også.»

Nåja, så hadde han altså så å si fått fullmakt til å optre mer bestemt og avvisende herefter.

Men det gikk fjorten dager før han fikk anledning til å utfolde sine utkaster-evner.

Den mørkeblå Paige-bilen til 6 750 var blitt flyttet fra vinduet, og stod nu halvt skjult i den borteste del av lokalet. En elegant, gråbrun Nash syvseter var nu den store attraksjon, og samlet stadig et interessert, beundrende publikum ute på fortauet. Den hadde ingen prislapp.

Direktøren vilde ha det slik. Men dette innfall

skaffet Gulliksen masse bryderi. Døren stod ikke hele formiddagen.

De nysgjerrige sparte ikke på superlativene, og Gulliksen syntes det var morsomt å lukke op dørene til bilen og la damene ta plass på de epinglébetrukne seter, mens han gjorde dem opmerksom på alle de mange små moderne og praktiske forbedringer.

Men hvem kan ha råd til å kjøpe en slik luksusvogn, sukket mer enn en liten bilgal Eva-datter.

«Å, den blir nok solgt,» mente Gulliksen og smilte selvsikkert og stolt. Vel var 15 000 en stor sum, men så var også bilen tipptopp i alle deler.

Han hadde nettop lukket døren etter en advokatfrue og hennes unge sønn, da han gjennom vinduet fikk øie på den frekke fyren fra Borgs mekaniske. Usognert og shabby som ellers, men like freidig og skittviktig stod han der med begge hendene i jakkelommene. Han slukte bilen med øinene. Kameraten hans, som førte ordet, var ikke mindre interessert, lot det til. Kunde det være mulig? Våget han sig inn idag også etter den tydelige tilrettevisning han fikk forrige gang?

Jo, så sannelig, der kom de. Gulliksen drog en avis op av lommen og satte sig til å lese, halvt vendt mot døren.

«Hallo, De! Å mye skal De ha for den flotte raceren der?»

«Hm. Er De kjøper?»

Stivt og verdig, men slett ikke uforskammet var Gulliksens røst.

«Det spørs det! Vi får da først høre hvad'n koster.»

«12 000 — kontant.»

«Hm. Jeg hadde jomen gjettet på 15 000 jeg, gett. Liddeli fin, hvad?»

Guttene blunket så infernalsk til hverandre at Gulliksen holdt på å tape sin beherskede, overlegne mine. Men han tok sig øieblikkelig sammen og gjorde et par slag bortover mot vinduet med hendene anbragt på ryggen.

De to kanaljene fortsatte med undersøkelsen av den gråbrune. Gulliksen måtte meget mot sin vilje innrømme at de lot til å ha fagkunnskap både hvad det indre og ytre angikk.

«Jo da, den klarer sig nok den der,» sa kameraten. «Du kan trygt by på den, Viktor.»

«Det er bare det at den trekker liddeli mye bensin,» svarte Viktor og klødde sig bak øret med en høist betenkelig mine.

«Pøh, du tar selvfølgelig betaling av vårs andre når vi er med. Du er vel ikke iddiot og tar passasjerer gratis?»

«Nei, er du gær'n, du. Men det kan være greit å kjøre alene av og til også, vet du. Hør De! Den er ikke solgt den derre Paigen jeg så på sist jeg var her?»

Gulliksen gjorde en Nero'isk bevegelse med tommelfingeren i retning av den mørkeblå, og fortsatte sin avmålte vandring. Plutselig stanset han sine skritt. Hørte han riktig? De to snakket — fransk! Og såpass forstod Gulliksen at de måtte ha vært i det landet Frankrike, så fin aksent som de hadde, især han som het Viktor. Nåja, men derfor ingen

unødig elskverdighet. Her gjaldt det penger først og fremst.

Selv om han følte sig mer og mer imponert av de rampeguttens overraskende sprogkunnskaper, lot han som om det var en dagligdags foreteelse at kjøperne sig imellem diskuterte varene på diplomat-sproget.

Viktor hadde lagt hånden på et av dørhåndtakene, og så ut som han alt eide bilen. Den andre strøk nesten kjælende over det ene reservehjulet, som stod så nydelig innpakket i sort seilduk oppå stigbrettet.

«Jeg synes du heller skulde ta den Buicken til seks tusen,» sa han. «Den blir ikke mer enn halvparten så dyr i bruk da, gett.»

«Den glir ikke så lett, og jeg liker biler som går lydløst,» svarte Viktor og viste frem de to rader av sine sterke tyggeredskaper i et stort smil.

Gulliksen tydet det som rett og slett komedie og bestemte sig til å avbryte deres høist malplaserede drøftelse av bilkjøp, da han som het Viktor, spurte når det passet å få prøvekjøring.

«Med hvad?»

«Med denne her!» svarte han og gav bilen et klapp på taket så det gav gjenlyd i lokalet.

Gulliksen nøyte et øieblikk med svaret. Nu var anledningen der til å vise hvad han dudde til som utkaster.

«Er De kjøper eller — eller er det den sedvanlige — —» begynte han, men Viktor brøt ham fort av.

«Kan jeg få snakke med en av chefene, en som har en smule forstand på å behandle kunder!» for-

langte han, og nu smilte han ikke lenger. Øinene gnistret og musklene på halsen dirret som spente stålfjær.

«Vi har hatt nok av dette komediespillet nu,» svarte Gulliksen rolig og beundret sin egen selvbeherskelse. «Kom igjen når De har penger nok til å betale en bil. Da skal vi snakke om prøvekjøringen. Vi har nemlig annet å gjøre enn å holde forlystelsesetablissement for halvvoxne gutter.»

Det blev ti sekunders trykkende taushet. Et blikk fra kameratens øine og et lite, nesten umerkelig nikk var signalet for Viktor. Med en flott bevegelse drog han op en lommebok fra jakkens innerlomme, åpnet den, vetet høire hånds peke- og tommelfinger og begynte å blade i en bunke tusensedler, som lå tett i tett i en av lommene, mens han mumlet — en — to — helt til han nådde til tolv. Uten et ord mer gikk han raskt over gulvet og banket på døren til kontoret med et par kraftige slag. .

På et høilydt: «Kom inn!» åpnet han døren.

«Jeg vilde gjerne bli ekspedert av et voksent, normalt mannfolk!» sa han da direktøren spurte hvad han ønsket.

«Men — er ikke — jeg trodde — — —»

«Jo—o, der går da en figur der ute og spankulerer,» sa Viktor med et smil. «Men han gjør alt mulig for å undgå salg, og derfor tenkte jeg — —»

Direktøren var i en fart nede av stolen og stod bukkende foran Viktor, som fremdeles holdt bunken med de 12 tusenkronesedler i sin høire hånd.

«Hvad betyr dette, Gulliksen?» Direktørens stemme var som klingende stål, og øinene skjød lyn.

«Jeg — jeg ante ikke — jeg trodde bare at — — jeg tenkte —»

«De har hverken å ane eller å tro eller tenke noe som helst. De har bare å ekspedere folk høflig og elskverdig og imøtekommende. Vær så god — ta telefonen, den ringer — — hører De ikke? Jeg skal selv avslutte handelen med disse unge herrer!»

Da døren hadde lukket sig efter den flate Gulliksen, trakk direktøren frem et par stoler og bad de unge herrer ta plass.

«Nei takk, vi har bare stått en halv time, vi klarer en halv time til på bena,» sa Viktor leende. «Men det var denne Nashen der — vi vilde gjerne få en prøvetur før vi bestemte oss.»

«Den — den koster 12 tusen,» sa direktøren og forsøkte å telle sedlene med sitt skarpe ørneblikk.

«Ja, såpass fikk vi ut av den gallionsfiguren,» lo Viktor. «Svært rimelig pris forresten. Jeg hadde tenkt den var op i femten. Men en ting er jo å se en bil, en annen ting er å —»

«Selvfølgelig, selvfølgelig. Passer det herrene nu straks?»

«Gjerne det!»

«Et øieblikk, et øieblikk.» Han styrtet inn til Gulliksen.

De hørte ham ringe og snakke og skynde sig i et kjø. Guttene lot sig gli ned i de dype skinnstoler mens det store lokale gjenlød av deres kåte latter.

«Moro, gett?»

«Liddeli moro,» svarte den andre. «Men du må prutte, Viktor. Legg ti på bordet og si så bredt

og vulgært som bare du kan: Se her har Dere 10 tusen kroner kontant på labben.»

Da var direktøren der igjen. «Chaufføren er her om ti minutter. Tør jeg spørre om herrenes navn?»

«Det er mig som er den eventuelle kjøper,» sa Viktor og reiste sig høflig. «Mitt navn er Viktor Broch.»

«Broch — Broch?» Direktøren klødde sig i hodet. «Jeg kjenner da virkelig flere ved det navn?»

«Meget mulig. Min far er ingeniør — for tiden har han en jobb nede i Sveits. Min venn, stud. jur. Boye, og jeg skal bile nedover i ferien når vi begge får certifikat. Jeg har — æ — vunnet noen tusen i pengelotteriet og — —»

Direktøren vinket enhver videre forklaring vekk med sine talende hender. «Jeg forstår, jeg forstår. Jeg tviler ikke på at De er en habil kjøper. Deres far og jeg er gamle kjente. De skulde straks presentert Dem, unge mann!»

«Nei,» sa Viktor, og så på den smilende direktør med et blikk som fikk denne til å slå sine øine ned. «Jeg ønsker ikke å flyte på min fars renommé. Jeg håper engang å bli en likeså dyktig ingeniør som han. Men kan jeg ikke opná å bli høflig behandlet ved å være mig selv, må der være en feil et sted, enten hos mig eller — andre.»

«Jeg er aldeles enig, hr. Broch. Men tillat mig som — som en eldre mann, å gi Dem et lite, velment råd. Unge mennesker nu for tiden er en smule likeglad med sitt sprog. Derfor blir de ofte misopfattet. Der er kommet en viss jargon inn i deres tale som — som —»

«— som virker spesielt irriterende på dem som selv er uten medfødt kultur,» fortsatte kameraten, som hittil hadde vært en taus tilhører.

«Nettop, nettop!» forsikret direktøren ivrig, og hodet gjorde et lite kast henimot kontoret, hvor en representant for typen satt og skalv for følgene av sin mangel på konduite.

— Dagen etter prøvekjøringen ringte den unge Broch op og traff Gulliksen i telefonen.

«Nå, er det Dem? Ja, vil De hilse direktøren og si at jeg har bestemt mig for en annen bil, en meget billigere, men den gjør samme nytten. Hils og si takk for all hans elskverdighet — jeg håper at De, min herre, har lært at det er dumt å skue hunden på hårene og fanten på fillene. Det hender nemlig at fanten har en lommebok på tyve tusen!»

Gammel kjærlighet.

Frøken Betsy Nielsen så bort på den unge piken da det ringte. De to korte trykk på entréklokken kunde bety at det var lagt post i kassen, eller det kunde være tantens kollega, frøken Pettersen, som meldte sin ankomst. Hun og postbudet hadde monopol på de to korte.

«Hørte du ikke, Asta?» sa tanten i en ganske lett bebreidende tone.

«Isj, jo, men jeg er så lite oplagt til å høre på kollega Pettersens beklagelse over nutidens barn, tante — jeg leser noe fryktelig spennende nemlig.»

Tante Betsy så på den unge piken med et overbærende smil. «Kjærlighet — naturligvis!»

«Selvfølgelig!» ropte niesen og skyndte sig mot døren, idet hun skjøv tanten bestemt tilbake.

«Jeg hadde bare lyst til å erte Pettersen litt. Tenk at hun behersker sig så lenge, da!» Hun stanset plutselig.

«Nei, gid. Det må være post allikevel. Hun hadde ringt minst fire ganger på denne tiden.»

Asta kom tilbake med høire hånd gjemt på ryggen.

«Har du noen kjente i London, tante?»

Betsy Nielsen tenkte sig om. Øinene så rett på niesen, men blikket var fraværende.

«London?» sa hun stille, og der gled et sørgmodig smil over ansiktet. «Ikke nu lenger, nei. For mange, mange år siden — »

«Hvor mange,» spurte Asta.

«Tøv nå ikke,» sa tanten. «Er brevet til mig?»

«Ja, men det er fra London, altså,» lo den unge piken og holdt det en armlengde frem. «Nydelig, sirlig skrift. En ren kalligraf må han være —»

«Han? Å nei, du. Et par av de unge vikarene på skolen er der nu, men jeg begriper ikke — —»

«Isj, ikke noe annet,» sa Asta skuffet og gav brevet et puff, så det havnet i frøken Betsys fang. Hun tok igjen fatt på den spennende bok og hadde glemt brevet fra London, da hun hørte et underlig stønn borte fra kurvstolen ved det åpne vindu. Hun så op fra boken — men hvad var der foregått med hennes grandtante på 65 år!

Var det den nedgående sols stråler som gav ansiktet dette forskjønnende blekrøde skjær — og det lykkelige uttrykk om munnen? Øinene strålte som av en søt hemmelighet, og smilet kunde ikke være yndigere hos en ung pike som nettop hadde gitt sin tilbeder den første kyss. Disse tanker fôr gjennom Aastas hode, mens hun betraktet tanten der hun satt lett foroverbøid med brevet i de fine, hvite hender.

«Fortell, tante,» hvisket Asta. Hun var redd for å bryte fortryllesen, men kunde allikevel ikke styre sin nysgjerrighet.

«Det er så aldeles ufattelig,» hvisket frøken Betsy tilbake og strøk hånden et par ganger over pannen for å klare tankene.

«Å, les da, tante!» ropte Asta. «Jeg dør av nysgjerrighet. Det er fra en av dine gamle tilbedere? Ja, jeg så det. Nu er du tyve år, ikke det grand mer! Vi er like gamle nu,» jublet hun og slo armene om henne så voldsomt at både ark og konvolutt falt på gulvet.

«Du er så voldsom, barn,» skjente tanten, men det prellet ganske av på Asta.

«Les, les,» maste hun og satte sig på den store, bløte fotpute med armene i kors og halsen fremstrakt. Øinene stod som på stilker, og munnen var halvåpen. Hun måtte ikke miste en stavelse av det eventyret hun nu skulde få høre.

«Ja — ja, det er som du sa — det er fra en som, ja, som virkelig var — — glad i mig engang.»

«Hvor lenge er det siden?»

«Akkurat 45 år, Asta. Jeg var tyve da.» Der var tårer i øinene, men Aastas tindret av intens fryd.

«Gid, så rasende morsomt! Og navn?»

«Han het Henrik Hansen —»

En skuffet grimase fôr over Aastas ansikt. «Gid han hadde hatt et mer interessant navn,» mumlet hun.

«Han reiste til England det året han fylte 22,» fortalte tanten, «for å utdanne sig som forretningsmann. Han skulde med tiden overta farens trelastforretning, og i den tid var det almindelig at de unge handelsmenns sønner fra kystbyene fikk sin utdannelse i England, fôr var de ikke voksne, syntes vi. Her var ikke så mange fagskoler da som nu. Efter middelskolen kom et par år i utlandet og dermed var de ferdige til å — —»

«Ja, men fortell heller om dere to,» avbrøt Asta utålmodig.

«Du må høre alt i kronologisk orden,» sa tante Betsy, «ellers vil du ikke kunne forstå resten, men egentlig er det jo så lite å fortelle — —»

«Jeg vil vite alt!» ropte Asta med bønnlig iver, «og jeg skal ikke avbryte mer, om forlatelse.» Hun flyttet sig enda nærmere kurvstolen og la hodet i tante Betsys fang. Kanskje det nu vilde bli lettere, tenkte hun, når jeg ikke sitter og stirrer slik på henne.

Og tanten fortsatte:

«Henriks og mine foreldre var omgangsvenner, og derfor falt det ganske naturlig at vi to var sammen. Vi seilte og fisket om sommeren, gikk på skøiter og akte om vinteren, og — — ja, vi var svært gode venner, Asta.»

«Venner?»

«Nåja, vi visste begge at det var mer enn vennskap, og våre foreldre tok det som givet at det skulde bli et par av oss.»

«Og så?»

«Ja — han gav mig en smal gullring med en rød sten i aftenen før han reiste. Jeg har den enda. Det var i slutten av august, en nydelig aften med klart måneskinn — —» Tanten stanset et øieblikk.

«Var du fryktelig lei fordi han reiste?»

«Ånei, jeg visste jo at det bare blev en kort adskillelse. I julen skulde han komme hjem, og det gledet vi oss begge til. Vi spøkte og lo og ante ikke at — —»

«At hvad, tante?»

«At det var siste gang vi så hverandre, Asta. Ja, skjebnens veier er forunderlige. Hans far døde plutselig en måned senere, og det viste sig at forretningen var i slett forfatning, nesten konkurs. Enken drog til Sverige til sine foreldre og tok de to småpiker med. Henrik blev i England.»

«Men han skrev vel til dig, tante?»

«To brever fikk jeg, Asta. Han vilde ikke binde mig til sig nu han var fattig, og skrev at jeg måtte glemme ham og bli lykkelig med en annen; det vilde ta mange år før han kunde tenke på giftermål.»

«Og hvad svarte du?» Asta hadde reist sig op og så spent inn i tantens bevegede ansikt.

«Hvad skulde jeg vel svare, Asta?» sa hun med matt stemme. «Mine foreldre ønsket at jeg skulde ta lærerinneeksamen for å kunne klare mig selv om noe lignende skulde henne vår familie. Henriks fremtid lå jo i det usikre blå, og han hadde også sin mor og sine søstre å tenke på.»

«Og du slo op med ham?» Asta stod nu rank og høi foran tanten, med fordømmelse skrevet i hver eneste bevegelse.

«Nei, det var nok ham som «slo op». Jeg var bare føielig og blyg jeg, barn. Jeg vilde jo ikke være et blylodd på hans vei, når han skulde skaffe sig en stilling i det fremmede land. Jeg skrev et par brever og fikk svar på begge, men derefter falt det av sig selv at korrespondansen ophørte. Jeg begynte på lærerineskolen og kom i nye omgivelser. Like efter eksamen fikk jeg ansettelse her inne, og det gikk flere år før jeg hørte noe om Henrik.»

«Bare om?» spurte Asta.

«Ikke fra ham, nei. Henrik var en rettlinjert, pliktopfylgende ung mann. Han vilde ikke forespeile mig noen lykke i denne vanskelige tid — jeg vilde bli lykkelig med en annen — —. Så skrev mor at han var blitt gift med en engelsk dame. Da var jeg 27 år og tok det nokså rolig. Mitt arbeide interesserte mig — —»

«Å, men tante! Du elsket ham vel enda, hvad?»

Betsy Nielsen hadde lukket øinene og lagt hodet bakover i stolen.

«Ja, det gjorde jeg. Jeg kunde nok ikke glemme ham, og det merkelige var at ettersom årene gikk, blev vårt samvær i de unge dager mer og mer levende for mig. Jeg blev bitter, Asta, og skydde alle menn som gjorde tilnærmelser; jeg dømte dem som troløse egoister, alle over en kam, og derfor er jeg blitt den gamle, skarpe lærerinne du kjenner.»

«Du er slett ikke skarp,» sa Asta blidt. «Jeg har alltid trodd at du gikk og bar på en hjertesorg, og det var for å skjule den at du snakket så — så — —»

«Hvad så?»

«Så hånlig om alle mannfolk.»

«Hm. Så det har jeg altså?»

«Ja, men du har aldri vært ubehagelig skarp, bare vittig tante. Morsom og slagferdig, men aldri så sårende som din kollega med to korte trykk på knappen.»

Tanten smilte. «Takk for det da. Jeg har egentlig hatet å skulle være så skarp, men det var et panser som du sa. Vil du nu høre brevet?»

«Allerede nu?» ropte Asta forbauset. «Kan du hoppe så langt, da?»

«Ja, det er et hopp på 45 år,» sa tanten. «Det må jo bli et tomrum uten noen opplevelse oss imellem; men dette brevet kommer nu som en utfylling. Nu skal du høre — ja, jeg hopper over innledningen, den kan du heller få lese selv, siden det nu har falt sig så at du skulde være her nettop i dag.»

— — —

«Hvorfor jeg nu skriver til dig, Betsy, er fordi jeg først i disse dager har fått vite at du er ugift og din adresse. Da jeg forleden dag satt på toget mellom Newcastle og London, hørte jeg to damer snakke norsk. Derfor lyttet jeg, og i samtalens løp nevnte den ene noe om hvor kjedelig det var at frøken Betsy Nielsen, som var så interessert i skolen og så kjekk og ungdommelig, alt var falt for aldersgrensen. Nu er der dessverre (det vil du forstå senere jeg har god grunn til å si) flere av det navn, men mine tanker falt altså på dig, enda jeg visste at du for mange år siden var blitt gift med en læge og het fru Holmsen og bodde i Nordland et sted. Jeg presenterte mig for damene for å få nærmere rede på denne Betsy Nielsen. Stor blev min forbauselse, ja, den kan ikke beskrives, da damene, som var lærerinner ved samme skole som du, viste mig et skoleblad med ditt bilde. Det var dig lys levende, Betsy. Ditt skjelske strålende — —»

«Nei, dette er ikke noe å lese,» brøt tanten plutselig av og vendte arket.

«Jo,» bad Asta, «nettop dette, nu begynner det mest romantiske.»

«Du kan få lese det siden; men jeg skal fortelle dig alt i korte trekk. Da han var 26 år fikk han brev fra en venn på hjemstedet, og i det brevet stod det at nu skulde Betsy Nielsen ha bryllup med byens nye doktor, og så videre. Jeg synes å huske det var noe mellom dere to, skrev han — men ute av øie, ute av sinn — — da var jo ikke Henrik i tvil om at det var mig, naturligvis; men det var en annen Betsy Nielsen, kan du tenke, datter av en nylig tilflyttet skipper. Ja, sånn kan det gå når en har et så almindelig efternavn, Asta! Noen år efter giftet Henrik sig med en engelsk dame og er blitt en velstående mann — —» Tanten satt stille med hendene i fanget og så drømmende frem for sig. «Henriks kone døde for fem år siden, skriver han, og hans to sønner er begge gifte i England. Nu er han alene og har bestemt sig til å komme til Norge i begynnelsen av juli.»

«Og vil hilse på dig?»

Betsy Nielsen nikket langsomt et par ganger og så frem for sig med et åndsfraværende smil.

«Det er latterlig, ikke sant?» sa hun om litt, midt mellom spøk og alvor. «Jeg er 65 år, og han er 67 — gamle mennesker! Han vil ikke kjenne mig igjen.»

«Se dig i speilet straks,» kommanderte Asta. Og tanten lystret blindt.

«Ser du nu hvor nydelig du er? Det grå håret ligger så fritt på begge sider av skillen, og det lille kruset du har er jo så vidunderlig flatterende. Når du smiler sånn som nu, og du har den farven i kinnene, er du likeså pen som for 45 år siden.»

«Du snakker du, Asta,» sukket tanten og vendte

sig bort fra speilet. Men Asta så at hun var blitt overrasket over det billede speilet hadde vist henne.

«Og så skal du ha nettop den lyse kjolen på,» vedblev niesen. «Den mattblå farven på kraven og vesten er så veldig klædelig. Og så skal du purre ordentlig op i håret så det bruser slik som nu og et diskret stenk av fiol — en — —»

«Hysj, hysj,» sa tanten og jaget henne fra sig med begge armer. «Gjør ikke narr av mig, fordi om jeg har vært så narraktig å fortelle dig denne latterlige historien. Det er jo bare et gammelt minne.»

— — —

En måned etter var Asta igjen hos sin grandtante; men denne gang var hun vertinne. Gjestene skulde komme bilende fra Frognerseteren klokken 19, og Asta ta imot dem. Hun trippet omkring i tantens stue med et smilende ansikt og fant stadig noe å forbedre — enten med blomstene, som ikke stod som de skulde i vasene, eller på tebordet som stod dekket foran den gamle bjerketressofa.

Mr. Henry Hanson som han het nu, hadde hentet frøken Betsy Nielsen i en elegant bil fra Grand hotell. Asta hadde ved to-tiden stått og ventet bak gardinen i tantens stue og sett på da mr. Hanson hoppet ut, ja, for han hoppet virkelig, sprek og kjekk som en ungdom, iført lys sommerdress og bløt filt-hatt, en glattbarbert, distingvert herre med et muntert glimt bak brillene. Uff ja, de brillene, tenkte Asta. Bare ikke tante følte en voldsom skuffelse da hun så dem, og bare de ikke kom i veien når han skulde se på henne og — —

Asta tenkte videre og videre og hadde hele scenen utformet i alle detaljer. Nu gikk hun i voldsom spenning for å se hvorvidt hennes drøm om en Indian Summer for de to skulde bli til virkelighet eller ikke. Endelig — der stanset en bil.

Hun styrtet ut i kjøkkenet og helte kokende vann på tekannen, skar op formkaken som skulde være fersk og bløt, og tok papirserviettene vekk fra de delikate smørbrød i stuen. Det var da svært så lang tid de brukte opover de to trappene. Det spådde forresten godt. De hadde det ikke travelt med å møte en tredjemann altså. Tre korte, glade klemte og et bitte lite på kjøpet.

De lo begge to. Det var vel «onkel Henrik» som hadde spandert det siste! Asta følte sig plutselig som en gammel mor og gikk med adstadige skritt mot døren for å lukke op. Hun var plutselig blitt så rolig og avbalansert.

«Dette er altså gamle onkel Henrik,» sa han og rystet hennes hånd hjertelig.

«Gid, så morsomt! Gratulerer, gratulerer!» ropte Asta og slo begge armer om den nyforlovede dame på 65.

«Hvad synes du, Asta?» sa tanten, da mr. Hanson var vist inn i stuen.

«Jeg synes at det er noe av det morsomte jeg har oplevd,» sa Asta. «Jeg får nesten lyst til å slå op med Eilif bare for å oppleve noe lignende.»

«Tenk på det store tomrummet på 45 år,» sa tante Betsy, «og snakk ikke så formastelig.»

«Nei, det er det gapende tomrummet som virker avskrekkende. Ellers måtte det være gresselig inter-

essant og spennende,» mente Asta, og førte tanten inn til den ventende grandonkel.

«Kjente du henne virkelig igjen?» spurte Asta.

«Øieblikkelig,» forsikret han og la armen om tante Betsys skuldrer. «Hun var bare meget penere enn jeg hadde drømt om.»

— — —

En måned senere, dagen efterat skolene hadde fått ferie, stod der i hovedstadsavisene to små linjer som vakte voldsom sensasjon i visse kretser i Oslo:

«Ekteskap er 24/6 inngått mellem lærerinne frk. Betsy Nielsen og skibsreder Henry Hanson, London.»

Det fortelles at flere lærerinner ringte op til redaksjonene i de respektive aviser for å bli sikre på om det virkelig var den frk. Nielsen som dagen før var blitt hedret med avskjedsfest, taler og sang og andre ovasjoner. Og svaret lød: «Joda, det var virkelig henne!»

Var det noen mening i at en som snart var ferdig med livet og burde sette sig pent ned og vente på at kreftene ebbet ut — at hun skulde ta chansen fra alle dem som gikk her og speidet efter eventyret!

Men mrs. Hanson følte sig såvisst ikke ferdig. Hun satt smilende fornøid ved siden av sin mann i en annen classes kupé på vei mot Valdres, hvor de skulde tilbringe sine hvetebrødsdager, og husket ikke annet enn at hun var tyve år. De 45 år var forsvunnet og sunket i glemselens hav.

Over de høie fjell.

Det var før Rjukan blev bastet og bundet for å tjene menneskene med sine tusener av hestekrefter. Vi var tre unge piker som vandret på god, gammel maner med ryggsekken på ryggen og tykke såler under rummelige støvler. God helse, godt humør og godvær hadde vært våre tro følgesvenner helt fra vi begynte marsjen fra Notodden over Tuddal til selveste Gaustatoppen. Tross advarsler og uhyggelige spådommer om følgene av vår store lettsindighet ved å bestige Gausta uten fører, var vi nådd helskinnet frem over de grønnklædde stener, som dekker fjellsiden, over snefonner og forbi rautende kubølger, som ikke tålte synet av våre opslåtte paraplyer, mens vi holdt rast for å få litt i livet.

Men det merkeligste på opturen var møtet med en russisk dame, som så ut som hun kom direkte fra en promenade på Nevski Prospektet: Høirød silkeparasoll, slør for ansiktet og tynne, høihælte, utringete sko! Efter det smertefylte ansiktsuttrykk å dømme hadde hun sikkert måttet lide for sin forfengelighet. Vi skulde nok hatt moro av å være vidne til møtet mellem henne og de observante kuer, men hun hadde en oppmerksom, hjelpsom fører ved sin side, han sørget nok for å holde dem i ærbødig avstand.

De tre elskverdige søstrene som dengang sørget så utmerket for turistenes velvære i hytta der oppe, rystet betenkelig på sine hoder da de hørte at vi fremdeles vilde våge oss videre alene. Hadde det vært risikabelt å gå op, var det nok mange ganger verre å sette utfor den brattere siden mot Rjukan. Men vi var unge og sorgløse og stolte blindt på at lykken stod de modige bi. Morgensolen lyste og blinket i de mange små og store innsjøer som lå strødd bortover fjellviddene, da vi kastet et siste avskjedsblikk utover før vi rutsjet nedover de bratte stiene.

Undertiden gikk det uhyggelig fort, og småstener fulgte uopfordret i hælene på oss, men vi lo og sang når det riktig kriblet i oss av skrekk og spenning. Ned kom vi, selv om støvlene så noe medtatte ut, og glade var vi da vi snart opdaget en seter hvor en ekte Solveig, lys og smilende og vakker, trakterte oss med rømmekolle i hvitskurte treringer, nystekt flatbrød og duftende spekekjøtt. Vi spiste ikke — vi åt, og skjønn Solveig moret sig over vår appetitt.

Så bar det videre, mens musikken fra den mektige Rjukan lød i våre ører. Først som en svak dur fra en flyvemaskin langt borte, senere sterkere og sterkere helt til vi stod der og stirret betatte ned i den kullsvarte kløft hvor de hvite vannmassene styrtet ned under øredøvende brøl.

Det var første og siste gang vi så de norske fossers konge i all sin velde.

Vi hastet videre. Apostlenes hester holdt tappert ut. Stadige fotbad, tykke strømper og ditto støvler hjalp oss over sårbenthet.

Utpå eftermiddagen kom uværet over oss som

sloppet ut av en sekk. Først et kraftig tordenskrall som gav gjenlyd i fjellene — lynet så vi ikke — så høljtet det ned fra de åpnete sluser.

Før fem minutter var gått, var hele naturen og vi med totalt forvandlet. — Sangen forstummet, humøret sank med barometret, og plutselig stod vi ved et veiskille og stirret motløse innover tre stier uten å kunne øine det kjære, kjente rødmalte merke som helt siden Tuddal hadde vært vår aldri svikende følgesvenn. Men en av veiene måtte jo føre til målet, og vi trasket i hver vår retning så raskt som de gjennembløtte klær tillot.

Snart lød et jublende: «Her! Her!»

Vår gode venn var funnet, det røde merke viste oss atter den rette vei, og med nytt mot vandret vi fremover mellom einer, lyng og dvergbjerk mens elementene fortsatte sin mektige konsert.

«Røk! Kjenner dere ikke røklukt?» ropte en. «Skogbrand!» fortsatte en annen. Lynnedslag, tenkte vi alle tre. Men straks etter blev vi gledelig overrasket ved å få øie på en grå, umalt hytte — nei, det var nok et slags hus med rum både nede og oppe. Men usselt og fattig stod det der med små, gamle vinduer, kleint med uthus og uten den svakeste antydning til have. En potetaker var det eneste vi så av dyrket jord.

Vi gråt av glede, og vi lo fordi vi gråt. I den stemning kom vi inn i en rummelig, lavloftet stue, hvor der brente et muntert bål på peisen. En gammel, hvithåret bestefar satt borte ved varmen og røykte snadde. Sønnen hadde tydelig lest høit av en avis. Han stod like under vinduet for å fange det

sparsomme lys. På vårt spørsmål om ly for natten på grunn av uværet — vi hadde en halv mil igjen til det nattelosji som var målet for dagsmarsjen — så de to menn spørrende på hverandre.

«Det kjem an på kvinnfolki, dei hev det travelt ikveld,» var det ubestemte svar. Imidlertid slengte vi ryggsekkene på gulvet og seg ned på en sofabenk alle tre — uten opfordring. Vannet silte av oss og dannet små dammer ved våre føtter.

«Di fer taka av dykk det våte tøiet,» mumlet den gamle om litt.

Jo takk, vi vilde ikke noe heller. Vi håpet jo på at reserven i ryposekken var tørr. Men — — hvorfor gikk ikke mannfolkene sin vei? En stund efter sa den yngre:

«Hev Di 'kje umbytte med?»

«Joda, men hvor skal vi bytte henne?»

De to karfolk så uforstående på oss:

«Er de'kje plass nok heran?»

«Joda, joda, men — —.»

Så smalt vi plutselig i en forløsende latter alle tre. Slik som vi lo! Vi kjente hvordan varmen kom sigende innover våre frosne kroppor og rystet av oss den lille utilpasshet som holdt på å sette sig fast og gi os en forkjølelse på halsen. Vi lo oss glade selv om tårene trillet, vi hylte, vi kopierte himmelens sluser og tordenværet utenfor. Da — endelig — lettet gamlingen sig i kubbestolen og ruslet ut. Sønnen ligervis, og vi var alene i stuen. Som på kommando stanset latteren, og en, to, tre rev vi de søkkvåte klærne av oss og iførte oss reserven: Bluse, sko og strømper. Underskjørtene som heldigvis var holdt i

diskrete farver, måtte gjøre tjeneste om ytterplagg. Og så vi ungdommelige ut før, var vi nu degradert til tre knisende backfischer. Latteren lå sikkert og lurte i øienkrokene da døren gikk op, og konen i huset kom inn. Du verden, hvor hun så nedtrykt ut! Ikke et smil på det av gråt herjede ansikt, ikke et eneste vennlig ord, ikke et spørsmål til de fremmede. Her måtte være noe galt på ferde. Selv om vi var uventede, uvelkomne gjester, måtte vi dog kunne gjøre krav på en liten smule gjestfrihet.

Den yngste av oss kunde ikke dy sig, men buste ut: «Er her sykdom i huset?»

«Å — mykje verre,» var det lakoniske svar.

«Er — er noen død?» hvisket jeg.

Da tok gråten henne, hun la sig fremover bordet og hulket hjerteskjærende.

Vi var unge og kjente lite til sorg og skuffelser, men dette grep oss dypt. Vi så hjelpeløse på det stakkars menneske, inntil en av oss resolutt gikk bort og la hånden på skulderen hennes og hvisket: «Stakkars Dem, vi synes det er så vondt å se Dem så bedrøvet! Fortell oss hvad der er i veien, kanskje vi kunde hjelpe Dem!»

Den vennlige tone syntes å gjøre henne godt. Gråten stilnet av. Noen dype, svære hikst, et par snufs og en kraftig puss med forklæsnippen, så kom forklaringen med tykt mæle, i avbrutte setninger, hvis hovedinnhold var dette:

Deres gjenlevende barn, to døtre 20 og 22 år, skulde neste morgen reise hjemmefra — — til Amerika. Deres eneste sønn var død året før, og enken satt igjen i en liten stue ved Møsvatn med tre små

barn. En onkel av jentene hadde sendt billetter og løvt dem både gull og ære «over there». Pene jenter og så flinke med hendene som begge var, skulde det bli en lett sak å finne en rik mann, skrev onkelen. Og nu hadde de gnålt og tigget så lenge at foreldrene orket ikke å stå imot mer. Og dagen var kommet. Men det var det samme som å sende dem i graven, ja, mange ganger verre. Vi ser dem aldri mer, aldri mer, sluttet hun på sin djerve, friske dialekt, og så tok gråten henne på nytt.

«Det er hjerteløst, det er grusomt, det er stor synd!» ropte vi i munnen på hverandre. Vi glødet av hellig harme over døtrenes opførsel.

Men da blev moren med ett forvandlet.

Hjerteløst, sa Di?

Vi som levde i storbyen i moro og gammen, hadde ikke vett på hvordan to slike jenter hadde det her oppe på ville fjellet. Ingenting lærte de, folk så de ikke hele vinteren igjennem, knapt et par turister, når været var som idag, så de ikke nådde frem til Gibbøen. Forstod vi da ingenting? En skikkelig mann fikk de aldri her oppe, for de var nøie på det, hennes døtre! De hadde lest i bøkene at pene, flinke jenter kunde få om det så var en millionær, bare de traff mannen, men hvad slags karfolk var de sammen med her? Var det noe for hennes jenter å bli sittende i en fattig stue med lite til mat og enda mindre til klær og så til slutt gå i graven uten å ha sett noe av den merkelige verden vi lever i? Kunde vi undres på at de var lystne på annen moro enn den de fikk her oppe? Borte i skauen på en åpen plass danser de om kvelden når de er ferdige med

slitet. Trekkspill — vet dere hvad det er? Ja, det er hele musikken deres. Vi hadde vel hørt finere musikk, vi? Piano og slikt noe og mange musikanter. Og på dansemoroen i byen drikker de vin av fine glass og er klædd i silke og fløiel. Her i skauen må de ta tiltakke med kaffekjelen. Sankthanskvelden tender de bål nede ved vannet og drikker kaffe og hører på trekkspillet, det er den største moro mine jenter har hele året. Var det å undres på at de vilde til Amerika?

Konen talte sig op i en ren ekstase. Ansiktet fikk liv, øinene lyste ved tanken på den karriere hennes døtre skulde gjøre derover, og moderstoltheten holdt på å vinne bukt med kjærligheten og sorgen.

Da kom døtrene inn.

Vi satt stille i benken og så med en slags ærbødighet på de to som skulde finne lykken i det forjettede land. Den yngste, Signe, var vakrest. Hun var mørk og lignet faren. Det sorte, glattstrøkne hår over den høie, hvite pannen hang i en tykk flette nedover ryggen. Øinene var grå, drømmende, og om den fintformede munn lekte et lite usikkert smil da hun fikk se oss. Hendene tok uvilkårlig om fletten, og vi forstod det var uvant å vise sig med den frisure for fremmede. Moren fortalte at håret var nyvasket, imorgen skulde det settes op. Hun beveget sig med en ynde og en gratie som en dronning kunde misunne henne, mens hun trakk ut skuffer, åpnet hjørneskapet og begynte å dekke bordet for de påtrengende, høist uvelkomne gjester. Søsteren fikserte oss skarper. Hun var blond og bar hodet høit og stolt. Øinene streifet oss nu og da med et fiendtlig blikk,

som vilde hun si: Jeg vet hvad dere tenker om oss. Mor har naturligvis sladret og beklaget sig. Men vi vil vekk fra dette fengsel, vi vil ut til friheten og lykken!
 «Hun passer i Amerika,» hvisket jeg, «hun har ben i nesen!»

Sikker og selvbevisst gikk hun omkring i stuen, la nye kubber på peisen og anbragte våre klær til t $\ddot{u}$ r $\ddot{u}$ k, mens søsteren sørget for maten.

— — Gode og mette og inderlig trette blev vi anvist nattelosji i et lite avlangt rum med to køier, den ene over den annen. En halmsekk, en ditto pute og en sauefell var hele sengeutstyret, men vi hadde gjerne tatt tiltakke med gulvet, stuprette som vi var. Foruten to krakker fantes der ikke annet bohave enn en høi, brun leirkrukke fylt med grønn-grå kaffebønner. Som lokk over krukken var anbragt et — — trekkspill. Trekkspill og kaffe — hele moroen var samlet her inne.

— — Efter en vederkvegende søvn drog vi videre neste morgen i strålende solskinnsvær, rodde over M $\ddot{o}$ svatn og gikk til Rauland, hvor vi overnattet i den vakre lensmannsgården, blev skysset over Totakk tidlig søndag morgen, mens kirkeklokkene kimte utover det blanke vannspeil, og kjørte med virkelige hester helt ned til Dalen, hvor vi neste morgen tok dampskibet til Skien.

Som vi stod der forut på båten — naturligvis hadde vi ikke penger nok til 1ste plass — og frydet oss over den herlige naturen, og solskinnet som la sin glans over ferden, dukket to hoder op av trappen. Det var våre emigranter i nye skaut, uklædelige kjøpetørklær som skjulte det vakre håret. Ansiktene

så nesten gamle og slitte ut. Tårer og nattevåk hadde risset sine dype merker i de fine trekk. De blanke gummikåpene følted tydelig ubekvemme i solsteken. Hendene tok uvant om vadsekken og tørklæbunten og visste likesom ikke hvor de skulde gjøre av sig i de nye omgivelser. Hele deres selvsikre, naturlige vesen var forsvunnet. Bykulturen var allerede i ferd med å omskape dem før de ennu hadde nådd byen.

«Det var vel litt hårdt å si far vel,» bemerket vi.

«Å jau, det var nok det. — — Men det var vel so laga at me skulde reise. Me fekk jo dessane billetane, veit du,» sa den yngste, og et par tårer blinket i øienkroken.

Den to år eldre søster så halvt foraktelig på henne. — «Me er no vel vaksne menneskje, veit eg! Me hev ikkje noko att for å leva der uppe i fjellet heile livet!» Hun forsøkte med en liten latter, men fikk det dårlig til.

Vi fant det heldigst å forandre samtaleemne og la siden an på å male de forestående opplevelser med lyse, livlige farver. Loddet var jo nu kastet. Der var ingen vei tilbake for dem.

En måneds tid efter var jeg i hovedstaden. Som jeg går der en dag omkring Majorstuen, løper jeg like på Signe Uppistoga idet hun kommer ut fra en butikk med kurv på armen. Barhodet, med et solid, blårutet forklæ over en trangtsittende, hjemmevevet ullkjole stod hun foran mig og glante likeså forbausset som jeg. Nei, jeg var vel mest overrasket. Efter all beregning skulde hun nu være på Atlanterhavets

bølger, om ikke i Amerika, og så gikk hun ganske rolig og handlet for sin matmor!

Mitt dumme spørsmål: «Er du ikke reist, Signe?» besvarte hun ganske rolig.

«Eg orket ikkje, eg tykte det var gale å reise frå mor og far.»

«Men Åsne da?»

Signe vendte ansiktet bort, og det bevret om munnvikene.

«Ho er reist. — Ho måtte reise, Åsne. Ho hadde det mykkje verre med Amerikafeberen enn eg. Ho kund'kje halda ut upp i skauen. Ho hadde sett livet til der.»

«Men du da?»

«Å — — eg trur eg skal klare det. Det er lettere å liva med fred i hjarte i ein fattig heim enn der burte med vond samvet i rikdom og gaman.»

«Billetten da, Signe? Den var jo betalt?»

Å, hun hadde vært heldig. Alt hadde laget sig så forunderlig. En annen telemarksjente overtok den mot å betale Åsne pengene porsjonsvis når hun begynte å tjene. — «So fer ho litt pengar te klær, veit du, og då blir det vel lettere å koma seg fram. Eg skynar no at me er'kje mykje moderne der uppe i Vestfjorddalen,» sluttet hun med et smil.

Når hun hadde tjent til reisepenger og litt til, vilde hun vende byen ryggen for å leve resten av sitt liv i ein fattig heim med fred i hjarte.

Mange år var gått. Jeg fór med jernbanen fra Oslo til Rjukan, men ikke til det Rjukan jeg bar

minnet om dypt preget i mitt sinn. Jeg hadde lest og hørt og sett illustrasjoner av de vidunderlige anleggene der oppe i eventyrbyen. Nu satt jeg på hotellet og forsøkte å samle mine inntrykk efter en razzia gjennom den imponerende industribedrift. Det var med vemod jeg tenkte tilbake på fossenes konge slik som jeg sist hadde beundret ham i all hans velde. Nu hadde denne mektige monark måttet bøie sin vilje under en skapning som mente å ha rett til å gripe forstyrrende inn i naturens urgamle forordninger.

Jeg følte det som stod jeg ved en konges gravsted. Tross larmen og travelheten rundt om var der dødt og koldt og uhyggelig. Uvilkårlig gikk mine tanker tilbake til den gang jeg så naturkreftene ligge der ubrukte i all sin praktfulle ødselhet — — og jeg skammer mig ikke for å fortelle at jeg felte tårer over menneskenes altopslukende materialisme. Jeg vet det var både naivt og gammeldags. Vil vi bli et selvhjulpent folk, må våre veldige fossekrefter nyttes ut. Men allikevel! Vi blir fattigere på skjønnhet, skal alle våre vakreste fosser maltrakteres i likhet med Rjukan.

— — Jeg spurte på hotellet om der var noen norsk-amerikanere. Det var jo det året vi festet og hyldet våre emigranter fra U. S. A. Ikke ennu, men dagen efter ventedes ingeniør John Wilbert og frue. Fruen var fra en liten plass høit oppe ved Møsvatn, hvor foreldrene fremdeles levde, takket være en annen datter, som forresten nu i sommertiden hadde tjeneste her på hotellet. Signe Uppistoga, ja.

Jeg fant henne nede i kjelleren i ferd med å bake

flatbrød. 23 år er en lang tid, men gjenkjennelsen var straks gjensidig.

På mitt spørsmål om hvordan hun blev mottatt da hun kom hjem dengang, strålte hele ansiktet i glad rødme. De furete trekkene blev vakre og bløte, og øinene strålte mot mig ved erindringen om det lys hun dengang tendte i den lille, fattige stue oppe på den øde fjellvidda.

Hun var fremdeles ugift.

«Jau! Eg er fri og frank,» lo hun. «Eg hev aldri hatt tid, veit du. Dei gamle er sjuke um vinteren, og um sumaren må eg vere her og tene pengar so me slepp sitja matlause når det vert kaldt.»

Tilfeldigvis kom jeg til å overvære møtet mellom de to søstrene. Der blev ikke vekslet mange høitstemte ord. Hjertet var nok for fullt. Men den statelige, velklædde og ennu vakre mrs. Åsne Wilbert sa noen ord til mig som jeg ikke har kunnet glemme. Og fordi jeg er så inderlig enig med henne, skriver jeg dem ned:

«Signe fortjener at der lages fest for henne, — ikke jeg. — Å, hvor jeg skammer mig over all den hyldesten vi har vært gjenstand for i disse dagene, vi hjemvendte norsk-amerikanere! Alle festtalene, all rosen og begeistringen i pressen gjør mig så uendelig skamfull når jeg tenker på hvad Signe gjorde dengang. Der sitter mange rundt om i landet, som gjorde som hun — valgte å bli hjemme, selv om utlengselen i dem var sterk. Men ingen fester for dem som gav sin ungdom til far og mor og fedrelandet.»

Blond eller mørk?

«**N**ei, jeg har aldri i mitt liv sett en så gørr kjedelig ung mann,» sluttet Nelly Sunde heftig, og gav sine velskapte legger en kraftig dask med rognekvisten.

«Du skulde heller legge vindjakken over benene,» sa venninnen. «Du risikerer å ødelegge de fine silkestrømpene slik som du riser dig selv.»

«Uff ja, jeg er så irritert, Jorunn!» stønnet Nelly og smilte — en smule skamfull.

«Ja, myggen er avskyelig,» innrømmet Jorunn. Hun lå tilbakelenet i sin hengekøie og hadde sørget for å dekke de mest utsatte steder. En liten pute var stukket bak det blonde hode, og en bjerkekvist var i uavlatelig bevegelse for å holde fienden på avstand.

Den blekblå, ermløse voilekjolen oversådd med lyserøde blomster klødde henne henrivende og fremhevet ansiktets og armenes lett brunede hudfarve. Øinene var gråblå av den sort som virker nattsorte når eierinnen er i strålende humør. Og Jorunn Kerner så alltid ut som om hun hadde en kilde av glede i sitt indre. Munnen sa ikke så mange ord, men smilet om den og øinenes skiftende uttrykk var en stadig «Lieder ohne Worte».

«Myggen!» blåste den andre. «Var det bare ikke

noe verre! Nei, menneskene affiserer mig mer enn dyrene. Vi har da fått en sjel og er som regel — som regel altså — begavet med selvkritikk og har fått ansvarsbevissthet i vuggegave. Når jeg så møter den der typen — stor og sterk og intelligent, ja for du vil vel ikke nekte at fyren ser intelligent ut? Om han er det, er en annen sak.»

Jorunn Kerner smilte bak bjerkekvisten. «Jeg nekter i det hele tatt ingen ting jeg, Nelly!»

«Nei, men du sa her en dag at han var blottet for interesser.»

«Det sa jeg ikke! Jeg sa bare at interessene kan være så helt forskjellige i denne verden. At Ask ikke bryr sig om krocket og tennis og bridge og lange fotturer behøver ikke tyde på manglende interesser, heller på manglende ærgjerrighet. Han svermer ikke for å kappes med andre, altså.»

«Jamen, Jorunn, det er jo abnormt!» ropte Nelly og satte sig rett op i hengekøien, mens hun dasket leggene med løvkvisten så bladene føk til alle kanter. «Å, de avskyelige bestene,» kom det litt efter i en roligere tone. «Nå lager de til en nydelig nattesøvn for mig!»

«Det er bare tilpass,» mente Jorunn. «Du inviterer dem til å forsyne sig.»

«Men armene da,» innvendte Nelly med en forvilet mine. «Er det bedre at de blir dekorert?»

«Det rår du for selv. De kan være i stadig bevegelse og under tilsyn, de er nærmere dine øine enn undersåttene.»

— — Endelig gav Nelly sig, og venninnene lå herefter i ro og mak og diskuterte videre det emne

som i de siste åtte dager hadde overtruffet alle andre i Granly pensjonat: Hvorfor Petter Ask var så uselskapelig og doven at han bestemt avlo å være med på alle de fornøielser ungdommen pleide å sette pris på.

«De er da ikke syk?» hadde Nelly en dag spurt og mønstret ham fra fotsålene til issen.

Herunder hadde hun vært idiotisk nok til å la øinene fortelle hvad hun syntes om hans veltrenede skikkelse.

Hvorfor blev han rød? spurte hun sig selv. Rød og en smule forfjamsset, men han så henne allikevel åpent inn i ansiktet da han — temmelig bestemt forresten — svarte: «Nei, jeg er Gud skje lov helt frisk, frøken Sunde. Men jeg ønsker å benytte min ferie til å hvile fra alleslags legemlige anstrengelser.»

«Altså er De rett og slett doven,» hadde hun svart og meget demonstrativt snudd ham ryggen.

«Det ideelle ved å feriere er jo å kunne gjøre akkurat det en har lyst til,» mente Jorunn. «Sånn som vi to, Nelly. Her har vi vår egen hengekøie, som vi kan feste hvor vi vil i denne vidunderlige granskogen. Vi later oss sannelig vi også!»

«Jamen vi snakker da ved måltidene! Vi sitter ikke stumme og stoler på at alle de andre skal holde konversasjonen ved like. Hvorfor reiser han ikke heller til en ensom bondegård hvor der ikke er andre gjester — hvorfor har han valgt akkurat dette pensjonat hvor der er så overfylt at værelsene må bestilles en uke i forveien?»

«Antagelig fordi du skulde få et problem å an-

strengt din hjerne med,» var venninnens lakoniske svar.

Men Nelly fortsatte uanfektet: «Og vet du hvor han tilbringer tiden? På sitt værelse!»

«Jaså, det var merkelig,» sa Jorunn tankefull. «Er du aldeles sikker? Jeg trodde han var ute — langt avsted.»

«Nei da. Fru Alm gikk feil en dag og dumpet inn på hans rum. De bor jo vegg i vegg, vet du. Da lå han så lang han var på ryggen og snorket på sengen — klokken var elleve, notabene om formiddagen! Det var den morgen vi trodde han hadde spist frokost så tidlig for å slippe selskap. Og aftenen før var han på sitt værelse hele tiden. Allikevel sov han til elleve, doventdyret!»

Jorunn lo klingende. «At du gider bry dig slik, Nelly. Han skulde vite hvor sterkt han interesserer dig, det vilde sikkert mere ham. Var det ikke fordi jeg avskyr å gjøre mannfolk mer innbilske enn de er av naturen, kunde jeg ha lyst til å — — —»

Restene druknet i foldene av Nellys vindjakke som kom susende over venninnens hode.

«Han interesserer mig aldri det grand, så vidt du vet det, Jorunn. Det er bare min sans for det passende som gjør oprør. Og vi lærerinner er nå engang pedagoger. Det er vår plikt å opdra våre medmennesker når de likefrem detter i armene på oss.»

Jorunn småklukket. «Jeg for min del har latt pedagogen bli igjen hjemme på hybelen. Og min trengte sannelig å ligge i hi de åtte ukene. Det er nå engang min opfatning av å feriere. Men du er for ny i tredemøllen du, Nelliken. Jeg er to år

eldre! Du nyder enda den maktens sødme som er oss givet; men du skulde spare på den, Nelly, den bør ikke utvikles i utide, da blir vi lett karikaturer. Jeg tror det var svært heldig at vi bad frøken Pettersen tie stille med vår lærerinnitetel. Folk er nå engang redd for oppdragere når de ferierer.»

Nelly forsøkte å surmule i to minutter. «Jeg er nå slett ingen backfish lenger,» kom det om en stund. «Jeg er tre og tyve år og har både lov og plikt til å opdra mine medmennesker, især når de trår mig på tærne, og er uhøflige som den der noksakten! —»

«Noksakten» satt samtidig på sitt værelse og skrev. Begge vinduene stod vidt åpne, og gardinene viftet sakte i den lette bris fra haven.

Fuglekvitter og surr av mange stemmer trengte inn til ham. Det klirret av glass, og der blev sagt «skål» og «vær så god», og latteren og spøken lød utvungen og ekte.

Nettop slik likte han å ha det, ja. Mennesker omkring, men ingen så tett inn på livet at han følte sig bundet og besværet. Her var såpass mange at det gikk an å stikke av når det passet. De fleste så ut til å ha sin spesielle sladresøster eller -bror. Noen yndet å ha et større auditorium. Da var haven med det skyggefulle hjørne under kastanjetreet et yndet sted. Der satt alltid fire-fem strikkende eller hek-lende damer og et par eldre kavaléer med sine merkumspiper og var et takknemlig publikum.

De unge hadde heller ikke noe å beklage sig over her. De kunde fortsette med sine pasjoner fra hovedstaden om de lystet.

Forandring er den beste hvile, tenkte Petter Ask og strakte sig i sin fulle lengde. Nu hadde han vært ved sjøen en hel måned. Den hadde naturligvis sin egen charme. Men når en har trukket op et par snes hvitting, knurr og sypiker og på kjøpet fått det sviende manetslim opover hender og armer, da begynner en å lenges mot et annet miljø.

Jovisst var det herlig å boltre sig i de salte bølger og sitte med hjertet op i halsen på relingen av fetter Karstens seilkutter, mens en ventet på hvad det skulde bli til — om en nådde land eller ei.

Men det kom ingen fart i skrivningen der nede. En blev for dorsk og doven. Luften var for tung og saltmettet. Han sov mer enn han var våken.

På fjellet ifjor gikk det akkurat motsatt. Der var luften så tynn og lett at han blev søvnløs og fikk ingen ting gjort. Nei, midt imellem var best. Her ved Mjøsa var det ideelle arbeidssted. Om han arbeidet aldri så intenst, følte han sig aldri overtredd. Søvn og arbeide avløste hverandre... Var ånden villig, og han hadde sittet oppe til klokken tre om natten, tok søvnen ham straks i favn, og slapp ham ikke før han var fullt uthvilt.

Frøken Pettersen, som var verdens elskeligste og klokeste vertinne, hadde straks latt ham forstå at hun visste hvorledes en forfatter burde ha det. — Ingen tvang til å møte ved bestemte spisetider, hvis De føler Dem oplagt til å skrive, var hennes velkomsthilsen. Det var et stort plus i tilværelsen her oppe; men enda bedre var hennes diskresjon. Ingen av gjestene visste at Petter Ask var den samme som skuespillforfatteren Anton Reim. Han tok bare de

to midterste av sine døpenavn, og dermed var han inkognito.

Naturligvis hadde det vært en stor risiko — men ennå hadde ingen opdaget sammenhengen. Og «ingeniør Ask» kunde forsvare sig om det gjaldt. Han hadde i tre år slitt trappene i Trondheims høiskole, og dessuten vært brobygger i Nordland et par års tid.

Et hell var det også at ikke avisene hadde fått fatt i hans kontrafei ifjor vinter da «På retur» blev opført. Et par karikerte tegninger var alt og Granlys gjester var sikkert ikke dramatisk interessert.

Jo, her var et aldeles ideelt sted å avslutte den nye komedien — hvis ikke det brunøiede pikebarnet hadde vært her. Det hendte at hennes spottende blick og ertende stemme satte en plutselig stopp for skrivingen. Aller best som han var revet med av sin stemning og inspirasjon, og pennen fløi avsted over papiret, kunde hun komme og forstyrre ham.

En så fortettet energi og et slikt munnvær var egentlig ikke klædelig for en ung dame, men når den samme dame hadde en hud som fersken, et par øine som brunsort fløiel med lange, sorte silkefrynser over, en munn som dyprøde kirsebær og to rader perlehvite tenner innenfor, da tilgav man energien og kalte det for strålende temperament.

Naturligvis må hun tro jeg er syk, tenkte Petter Ask med et smil og la sig tilbake i stolen. Hun strutter jo selv av sundhet og livslyst. Hun kan ikke tilgi at jeg går og «drar» mig. Min mosjon innskrenker sig jo til å hente min egen post på stasjonen. Og mens jeg går der på den stekende, stø-

vete landeveien, spiller hun og de andre tennis eller slår krocket i granenes skygger. Rimelig at hun forakter mig.

« Og nu var det fortvilede kommet til: Heltinnen i komedien, hun som bar triumfen hjem, var først tenkt som en lysalf, en blåøiet, yndig liten hjerteknuser. Denne brunøiede med temperamentet hadde aldeles ødelagt hennes charme og dermed skaffet ham en masse ekstraarbeide. Nu hadde han strøket og forandret og satt nye replikker inn. De første var for tamme og lyseblå i brunettens friske, røde munn. Nu var det hun som snakket, det var hun som lo, det var hun som var skuespillets hovedperson.

Derved var det riktignok blitt mer friskhet og liv og fart, og han var klar over at komedien hadde vunnet ved forandringen. Dette var vel den unge pike av idag.

Den blyge, blåøiede hørte hjemme i forrige århundre. Men brunetten var slett ikke hans ideal — hadde iallfall ikke vært det, føide han til i tankene. Han gikk og bar på en hemmelig kjærlighet til en blåøiet, blyg og deilig pike, som var kvinnelig og trofast mot den eneste, den utvalgte, som kunde rødme og få blanke øine, felle en tåre hvis en gikk hennes ære for nær.

Men hun var vel ikke til i virkeligheten, hun var vel bare et drømmebillede, fjern og uopnåelig. Han beundret den livsfriske, muntre pike med ferskenhuden og den rappe replikk, hun hadde besatt ham så han måtte skape en heltinne av henne enten han vilde eller ikke. Men dypt i sitt hjerte bar han en stor ømhet for sitt kvinnelige ideal, den blåøiede,

hengivne kvinne, hun som kunde tie med sin munn, men i hvis øines dyp han leste en grenseløs kjærlighet og trofasthet.

Nei, nei, dette gikk rent for vidt. Han burde sky unge piker som pesten mens han skrev. De forvirret bare hans begreper om kvinnelighet og ynde. Neste gang vilde han avvertere efter et pensjonat hvor der bare var mannlige gjester. Så kunde han i fred få utdype det fullkomne ideal i sitt indre. Det var iallfall slutt med all inspirasjon for idag.

Han hadde lest igjennem nestsiste akt og funnet at den unge pike var blitt altfor bråkjekk. Hun måtte dempes, gjøres mer hemmelighetsfull, dragende og lokkende.

Nei, det var rent galt å bo under tak med en type som den brunøiede — Nelly het hun. Hun var som en mørkerød, duftende nellik, ja. Men blev en ikke trett av den sterke duften, mon? Hadde ikke den blekrøde linnea og den lyseblå forglemmigei mer beroligende innflytelse på nerver og sanser, og var de ikke mange ganger vakrere? Eller tornerosen?

Hvordan var venninnen, mon? Han hadde aldri vekslet et eneste ord med henne. Hun holdt sig alltid på avstand. Hun var stille og innadvendt, og han ante ikke en gang øinenes farve eller stemmens klang.

Han puttet manuskriptet i kofferten, stakk armene i en hvit jakke og bestemte sig for en tur i granskogen. Mellem seks og syv var de fleste gjester i haven. Så fikk han gå i fred der borte.

Skogen var mer lik en park, der bløte gressbunn dempet skrittene så en gikk som på et tykt teppe,

og strødd utover dette teppe mellom de høie, mørke graner blomstret linnea og kattedot, smørblomster og skogstjerner.

Skogduen kurret, kråkene skrattet, fuglene kvitret og myggene surret om ørene, maurtuene pranget som små negerhytter, og det lille flittige kre pilte avsted og laget brede landeveier hvor det for frem.

Plutselig stanset han.

En bløt, melodisk stemme hadde nevnt hans navn.

«Synes du ikke det passer?» sa stemmen igjen — og så lo hun, en merkelig kurrende, bløt latter. Hun lot til å more sig kongelig.

Men hvor var de? For der måtte jo være to. Her var så stille at all menneskelig lyd blev forsterket mellom de tause graner.

Han gikk uvilkårlig forsiktig, men det var unødigg — skrittene hørtes ikke. Nu så han de to hengekøiene, et blondt og et mørkt hode og to viftende hender. Han trådte uvilkårlig et skritt tilbake og satte sig på en granstubbe.

Det var et godt stenkast mellom ham og hengekøiene — skogen var til for alle. Altså blev han sittende med god samvittighet.

«Nei, han burde heller hete Hans Stolperud eller Søren Norbeck!» ropte den andre og lo også — overgivent og skadefro. «Jeg har forresten en mistanke om at han er ansatt i et sirkus, han er klovn eller dummeperer eller kanskje han klatrer i hengestiger og gjør saltomortaler. Ja, for det er oplagt at ingeniør er han ikke. De pleier være mer menneskelige og omgjengelige og selskapelige.»

«Undtagelsen bekrefter regelen, vet du,» bemerket den andre. «Kan du ikke slå dig til ro med at han er en overanstrengt ingeniør som søker rekreasjon — akkurat som vi to.»

«Bare han ikke var så forbasket pen og kjekk,» sa den mørke dempet, men høit nok til at lytteren på stubben hørte det og smilte.

«Alle de andre blir uinteressante og almindelige ved siden av. Og før han kom, var de slett ikke så aller verst. Det er også en grunn til at jeg ikke kan tilgi hans dovenskap — — —»

Det var tydelig at den talende hadde glemt at underlaget var svevende.

Da hun sluttet sin tales strøm, gjorde hun en bevegelse som satte hengekøien i sterke svingninger, og en, to, tre lød der et klask, og et skrik skar gjennom luften. Nelly var havnet på gressbakken og lå nu og ynket sig jammerlig.

Petter Ask tok en omvei, hostet og harket, brakk et par grener og nådde frem til ulykkesstedet i det samme Nelly bestemte sig for å prøve om hun fremdeles var i live.

«Har De brukket noe?» spurte han uten videre ceremonier og rakte frem hånden for å hjelpe henne på benene.

Nelly reiste sig langsomt og tok sig uvilkårlig på det ømme sted. «Tenk jeg lever allikevel,» hvisket hun med et matt smil.

Jorunn var også kommet ned på jorden. Hun holdt den fatale del av Nellys hengekøie i sine hender, og viste nu Ask hvor tauet var blitt slitt av.

«Det er jo bare en tykk hyssing,» lo han. «Tror

De virkelig at Deres vekt er så minimal, frøken Sunde?»

Nelly blev sprutrød. «Nei, det tror jeg slett ikke, men jeg trodde det var meningen å bruke det tauet som fulgte med da jeg kjøpte kjøiene.»

«Deres venninne har surret sitt tre ganger rundt granleggen,» sa han med et lunt smil. «Deres var knyttet i en flott sløife — antagelig slik som der?»

Alle tre brast i latter. Tauet ved fotenden var i ferd med å oppløses. Det hadde vært for tykt til sløife.

«Neste gang må jeg få lov å hjelpe damene,» sa han galant. «Jeg skal huske på å kjøpe en solid klæssnor hos landhandleren.»

Jorunn og Nelly vekslet et blick fullt av forbauselse. Og like etter gikk han med et dypt bukk og et elskverdig smil, og vekk var han, like plutselig som han var kommet.

«Det må jeg si,» hvisket Nelly mens hun satte sig på en stubbe og lot til å ha glemst den ufrivillige saltomortale.

«Tja — det var en overraskelse. Tror du han hørte noe?»

«At jeg døde ham Stolperud og Norbech? Søren vet. I så fall kan han den kunst å samle glødende kull. Men den klæssnoren vil jeg først ha sett før jeg tror på'n.»

Da Petter Ask kom tilbake etter turen i skogen, fikk han det travelt med manuskriptet. Helt fra første side av begynte overstrykningene, raskt og iherdig drev han på, skrev i marginen, laget kiler og fylte ut og strøk og fylte igjen. Slik satt han til langt over midnatt. Frøken Petersen hadde selv

bragt aftensmaten op, et par ord i forbifarten da han kom hjem var nok.

Men nede i spisesalen banket to hjerter om kapp hver gang det gikk i døren.

«Han har overanstrengt sig med å snakke så lenge med oss,» hånte Nelly. «Han måtte naturligvis straks gå til sengs.

Jorunn svarte bare med et åndsfraværende smil. Hun hadde opdaget merker etter en kopiblyant på høire hånds fingrer, eller var det blekk? Enten skrev han eller tegnet. Hun var ikke i tvil lenger. Mannen arbeidet mer enn alle de andre tilsammen. Men hun bestemte sig for å bevare hans hemmelighet for sig selv. — Hun hadde fått et eget blick av ham da hun viste ham det ituskårne tau, han hadde holdt hennes øine fast i flere sekunder før han vendte sig mot Nelly. Blikket hadde sagt henne noe. Men hun våget ikke å tyde det — — — Ikke enda.

*

Det var fire måneder senere. Avisene hadde gjort et stort nummer av Anton Reims nye skuespill «Når det er vår», som skulde ha première i slutten av november.

Denne gang var det et lystspill, og det kunde behøves i denne mørke, høstsure tåkemåned. Titelen vakte lyse minner om sol og fuglekvisper og duftet av nyutsprunget bjerkeløv, og avisene spådde rød lykte til première.

Dagen før ringte Nelly til Jorunn. «Vi river i til annen losjerad,» foreslo hun. «Jeg er så trett av denne tåken, Jorunn, jeg må ha noe å kvikke mig op med.»

«Jeg skulde nettop ringe til dig,» sa Jorunn. «Jeg har fått tilsendt to billetter for en halv time siden — til parkett A. Ja, du kan gjerne brøle! Jo, fra den noksakten i sommer. Petter Ask. Jo, tenk, jeg har truffet ham et par ganger i høst, sånn rent tilfeldig. Ja, vi har gått noen turer i Nordmarka og vært i teatret en gang også — nei, jeg syntes ikke det var noe å gjøre nummer av, skjønner du, men nu skriver han at jeg må ta min venninne, frøken Sunde, med, han er blitt forhindret fra å gå og håper vi må more oss.»

—«Gid for en Krøsus!» ropte Nelly strålende begeistret. «Men sant å si trodde jeg han heller vilde sendt dem til mig! Snakket dere to sammen en eneste gang i sommer? — Nei, det trodde jeg. Bare den gangen da hengekøien brast, ja? Det skulde også bare mangle at han hadde glemt mig! Han likte mig, skal jeg si dig, det var soleklart. Men det kan vi snakke om senere. Dette er sannelig spennende. — Full galla, ja, naturligvis. Jeg tar min vinrøde georgette. Javel, din blekblå står godt til. Vel møtt!» — — —

«Når det er vår» gjorde stor lykke. Der blev ropt på forfatteren, og endelig efterat teppet var gått op og ned utallige ganger, kom han inn på scenen.

«Petter Ask,» hvisket Nelly og visste ikke av at hun kløp Jorunn i den bare armen så det gjorde vondt.

«Jeg ante det hele tiden,» sa Jorunn. Øinene lyste som to funklende stjerner.

Nelly betraktet henne skarpt. «Uff ja, hun lignet

dig,» sukket hun. «Du har altså vært hans ideal, mig har han bare tøvnet med — å, for en idiot jeg har vært.» — — —

Da Nelly et par dager senere fikk en liten konvolutt i posten og inni fant to små visittkort med Jorunn Kerner og Anton Reims navn på, brast hun i hikstende gråt.

«Det er munnen min,» jamret hun sig høilydt. «Jeg har aldri kunnet holde kjeft. Jeg er altfor skravlet og kritisk. Og jeg som trodde de likte at vi var kvikke og slagferdige — og hadde temperament — — —»

Hvit slavehandel.

Femseteren fór buldrende gjennom skogen med sytti kilometers fart i timen. Veien lå som et snorrett, hvitt bånd mellom de høie graner, og chaufføren lot farten øke ytterligere. Endelig en gang var han kvitt de utallige svinger og elendige broer og kunde la det stå til uten skrupler. Så langt øiet nådde, lå det hvite båndet der, uten en eneste hindring.

«Vidunderlig vei da, gett,» mumlet han fornøid. «Dette er jo et stykke Danmark midt i fjell-landet.»

«Si heller Amerika,» sa hans sidemann, en vaskeekte norsk-amerikaner å se til, med sorte hornbriller, rutet lue og sportsdress.

«Ja så, de er snorrette der også,» sa den annen og knep øinene sammen.

Var det, eller var det ikke et bevegelig punkt et par hundre meter forut — — — En vandrende bylt, en gammel kone med en kurv i hver hånd. Hun gikk midt i veien og måtte varsles med et hest brøl. Farten blev satt ned til 60—50—40—30—20.

«Nå da?» sa den bebrillede ergerlig. Det gjaldt sannelig å komme frem i skikkelig tid, selvbudne gjester fikk ta såpass hensyn, og onkels frue kunde være skarp.

«Vi agerer den barmhjertige samaritan for en

gangs skyld,» sa juristen ved rattet. «Morlille er stuptrett, stakkar. Se på den krokete ryggen! Vært på bærplukking rimeligvis — og jeg som aspirerer til en stilling i Nyttevekstforeningen!»

— — Bilen stanset like op for konen.

«Vil De sitte på?» sa en ung, elskverdig stemme.

Konen var flyktet ned i veigrøften, som var grunn og tørr, og stod og glodde med store øine på den imponerende landeveissluker, som stod der og peset og bråket.

Kurvene oppå kanten av grøften var søkkfulle av blåbær. Det duftet fristende mot de to i bilen, og juristen bestemte sig straks til å kjøpe den ene som en passende presang til husets frue.

Norsk-amerikaneren tenkte presis de samme tanker. Prektig smurning for å sikre sig at maskineriet ikke gikk i stå de par dagene.

«Hm. Koster det noe?» var morlilles svar.

«Aldri det grand,» lo chaufføren. «Vi kjente den herlige blåbærduften helt borte i den andre enden av skauen, skjønner De. Og så syntes vi det var synd at de fine bærene skulde bli utskjemte av dette vemmelige landeveisstøvet.»

«Hm. Dere vil kanskje ha bær for sjussen, da ma?»

Konen så mistenksomt på de to karene. Det var likesom ikke til å fatte at de virkelig vilde kjøre henne uten å ha noen fordel i sikte.

«Vi kan gjerne kjøpe alt det De har,» sa han med de svarte brillene utålmodig. «Men litt fort da, De! Vi har det travelt, skjønner De!»

Konen kastet et langt, mistrøstig blick henover den endeløse veien og sukket.

«Je bur på Raufoss, je. Skal dere så langt!»

«Å ja, da — og enda litt lenger!»

Chaufføren hoppet raskt ut og grep fatt i begge kurvene.

«Se så, litt fort oppi da, mor! Her har De et pledd om knærne, eller om De heller vil ha det over skuldrene.»

Han formelig skjøv henne inn etter at kurvene hadde fått plass nede på bunnen. Pleddet hev han bort i fanget hennes, smeldte døren i, og straks efter bar det i vei igjen. Farten var nu oppe i åtti kilometer.

Husj, nei. Dette gikk vederstyggelig fort, tenkte hun som satt på baksetet. Hun hadde jo ikke sagt ja takk engang. Det var følt så om å gjøre det var å få henne med. Hm. Jamen var det rart, ja. Skulde 'n sett sånn hast, 'da? Å kunde det bety, tru? Noe lureri lå det vel bak en sånn reint urimelig hjelpsomhet. For aldri hadde hun i sitt lange liv — og hun hadde fylt syv og seksti ved Sankthans — oplevd at karfolk bau sig te å sjusse ei gammal kjer-ring.

Kunde det bare være de derre bæra, da? At de vilde ha dom som betaling når hu skulde ta ved Raufoss?

Aldri et bær skulde dom få! Det var 'ke derfor hu hadde sliti sea klokka fem idag og blitt søkkvåt på beina og atpå gått ei halv mil på slette linna.

Å nei, de kunde passe sig, kunde de. Je har itte bedt om sjuss, det var dom som stansa og var aldri så blide — og reint truga for å få mig med.

Huff, så lynende fort da, gett. Og så mørkt som

det var. Jamen hadde det vært stusslig å ha gått åleine her i skauen. Det var fælt så fort det tok te å mørkne ut i august.

Det teppet han slengte bortpå, var jamen var't og godt, det. Men — hun stakk nesen nedi og snufset et par ganger. Det var lissom sånn rar luft 'ta det. Ikke var det pipe, og ikke var det skråtobakk heller.

— — Det var nå vel aldri no fali, vel?

Hun kjente sig plutselig så døsigg der hun satt, godt tilbakelent i de fjærete hynder.

Akkurat da hun drog teppet rundt halsen, kom den dettendes over henne, den trettheten i hele kroppen. Men verst var det med hodet. Øinene falt i gang på gang, og hun måtte stramme sig kraftig op for ikke å gi efter for søvnen.

En gang hun ikke var på vakt, blev det et par minutters høneblund. Men da hun våknet, kan det nok hende hun blev skikkelig våken. For hvad var det for slags prat de drev med, kara? Ikke var det norsk, og ikke var det tysk, såpass visste hun.

To tyskere hadde losjert i nabohuset forrige vinter, og de sa «nain» og «main» og aldri noe sånt som de to der. «Jes» og «nøv» og «nøv» og «jes» het det støtt innimellom alle de andre rare orda.

Det måtte være engelsk dette, naturligvis. Der kom det igjen: «Au jes,» sa han med de stygge, svarte brillene.

Huff, nei. Dettane var itte noe bra, nei. Slettes itte. Skulde hu våge sig te å sitte på så langt som te Raufoss, tru? Det var vissa en times gange att. Men med denna styggelige farten, måtte de vel være der på ti minutt — — —

Da var det de skoggerlo, de to foran henne.

— Hu så den skarpe profilen av ham med brillene, og sannelig slengte han ikke et øie bortåt der hu satt — — —

Jo, nå visste hun det!

Hun hadde lest i et av bladene her en dag at over i Amerika var «særlig de norske kvinner eftertraktet av agenter for den hvite slavehandel».

Hadde hun ikke lest det med sine egne øine? Og hadde ikke de tyskerne fortalt mye fælt om åssen dom amerikanarane dreiv på for å lokke kvinnfolk te sig.

— — — Hun hadde slengt teppet av sig nå. All tretthet var som blåst bort. Den rare luften i teppet var sjølvsagt en slags bedøvelse 'ta det nye slaget hun hadde lest om.

Mathea Bitterud var ikke dummere enn hun skjønnte såpass. Disse fine, blide kara reiste altså rundt på landeveien og baud sig fram te gratis sjuising for å kapre kvinnfolk!

Nå fantes der ikke lenger tvil i hennes sjel.

Ikke torde hun be dem stanse, og heller ikke torde hun bli sittende.

I all verden, hvad skulde hun gjøre da? Hun hadde jo den rare lukten hengende i neseborene.

Resolutt blev pleddet hivd ut på landeveien.

Se så, nå var hun kvitt den faren. Og nå følte hun sig ikke så søvnig lenger.

Å jo, de hadde nok helt noe sterkt på det fine, varme sjalet.

Men nå gjaldt det å komme sig ut selv — uten at de merket det.

Var det itte Hagen snart nå, tru? Der måtte dom vel kjøre noe langsommere, for der var både sving og veikryss.

Jo da. Nå minsket 'n sannelig på farten. Og nå var det blitt så søkkandes mørkt atte — —

Hun krabbet sig op på knærne. Det var høit fra setet til kalesjen, som lå i mange folder bakover; men redselen gav Mathea overnaturlige krefter. Den lille kroppen blev løftet op av et par sterke arbeidsvante armer, og de skjelvende ben sparket godt bakut i skinnsetet.

«I Jesu navn da,» hvisket hun og gjorde et byks ut i mørket.

Nesler og geiterams strakte armene ut og tok imot henne.

«Nå var du jomen heldig,» sa de.

Men Mathea sanset sig ikke. Hun var trillet ned i en grøft og lå der noen minutter før hun kom til sig selv igjen.

«Takk og lov og pris og ære,» hvisket hun, enda ør efter luftfarten. «Jeg er reddet fra et forsmedelig liv — takk og lov! — — Men blåbæra mine?» jamret hun straks efter og spratt plutselig op. «Blåbæra! Blåbæra!»

Hun kravlet sig op på grøftekanten og speidet efter bilen. Nei, Gud skje lov, den var nok langt av gårde, den.

Ja, ja. Bedre å miste de kørjene enn å ødelegge sig på legem og sjel, tenkte hun og ruslet fremefter veien.

Huttetu, så mørkt det var. Og nå kom der et par regndråper attpå. Hu kjente sig noe lemster i høire hofte, men ellers var det gått merkelig bra.

Smått om senn kom hun i godlag igjen. Hun blev varm av den raske marsjen, og tankene tok til å bli så inderlig koselige at det gjorde ganske godt i skrotten, enda hun gikk der med to tomme hender og visste at de stygge kjeltringene, de ugudelige slavehandlerne fôr av gårde med hele dagsverket hennes.

— Hm. Tenke sig til at jeg ser såpass ut da, resonerte Mathea og satte farten op. At de vilde bry sig med slik ei som mig da? Å ja, det satt vel noe igjen 'ta skjønneten fra den tid hu var ung og sprek. — Og så var det det da at hugetørklæ skjulte de grå hårtjafsene.

«He, he, he!» knegget hun. «Og dom syntes vel je var lubben og god og så nokså trivelig ut, da ma.»

Å ja. Ansiktet var nå så omtrent uten rynker, og god kulør hadde hun hatt all si tid.

Men allikevel da!

Hun smalt i en lystig latter og måtte gjøre en stans for å trekke pusten.

Nei, jasanya da, så dom trudde dom skulde få lurt Mathea Bitterud over Atlantern! Å nei, sann.

Hysj — var det ikke en bil? Jo, så menn. Den kom i møtes. Lyden blev sterkere og sterkere. Det skulde nå vel aldri være dom, vel?

For tredje gang havnet Mathea i vægaveita.

Der kom den, ja. Nå hadde 'n itte større fart. Men, uff, så styggelig som den var å sjå på. Bak i lå den brillekaren og stirret og stirret ned på veien, mens han lot en elektrisk lommeløkt fare søkende omkring.

«Nei, det er nok håpløst, Petter!» ropte han. «Kjerringa må simpelthen ha hoppet ut! Om hun sov aldri så fast, er det en umulighet at hun kan ha falt ut. Begge dørene var jo igjen.»

Bilen seg langsomt fremover mot Mathea. Hun huket sig ned, så hun satt dobbelt, og bad så fromt og inderlig at Vårherre vilde skjule henne for den hvite slavehandels agenter.

Det varte ikke mange minutter før bilen gikk tilbake samme vei den var kommet.

— — —

Tidlig neste morgen mens Mathea enda lå og sov, banket det på døren til Bitterud-stuguen.

«Kors! Hokken er det?» ropte hun skjelvende. Det var knapt mål i det stakkars menneske.

«Det er blåbærkurvene som kommer!» ropte en lystig stemme.

Mathea rev klærne på sig i en fart, slikket sig på hendene og glattet over håret før hun dreide nøkkelen om.

Utenfor stod de to bilkarene fra kvelden før, lattermilde og aldri det grand farlige å se til.

Amerikaneren med sine jes og nøv var uten briller og snakket skikkelig norsk. Og den andre karen så enda koseligere ut. Han bar begge blåbærkurvene. Men de var tomme.

Mathea glodde og glodde. Hun vilde si noe, men både halsen og lebene var tørre. Hun fikk ikke en lyd frem. Isteden snakket de to i munnen på hverandre, spurte og lo og spurte igjen.

Da Mathea hadde fått svelgjet noen ganger, kom det hakkende: «Je — je trudde dere var — ja, atte

dere var sånne aggender for hvit slavehandel, skjønner dere. Og demerså — —»

Munnen trakk sig op til et skjevt, forlegent smil.

Et langvarig brøl, som sloppet ut av en overfylt sekk, brøt løs over Matheas hode. De unge menn krocket sig av latter. Den ene slo sig på lårene med begge hender, den andre hadde foldet sine over maven og lo vilt og ubehersket, mens Mathea stod og så på de merkelige ansikter de skar.

Endelig lot det til at sekken var tømt foreløbig.

«Og så — så hoppet De virkelig ut?»

Mathea bare nikket. Det begynte så smått å demre for henne at egentlig var hun visst en stor dompapp, en gammel jåle.

«Og De har ikke brukket noe — armer eller ben?»

Uvilkårlig tok hun sig til høire hofte.

«M—nei da. Itte det jeg vet om enda da. Men—e — åssen visste dere atte det var mig?»

Nu var det blitt hennes tur til å spørre. Det gjaldt jo blåbærene, gårsdagens tunge slit.

«Jo, vi beskrev Dem for lensmannen, som vi bor hos. Han kjente Dem på signalementet og — — på kurvene! Der står M. B. under begge hankene. — Og her har De ti kroner for innholdet,» fortsatte juristen. «Lensmannsfruen sa det var verd såpass. For det er bare Mathea Bitterud som peller så fine blåbær, sa hun.»

I gledenes by.

Det var en aften i Paris i slutten av mai. Luften hadde denne egne bløthet som særpreger forsommeren der nede i gledenes by. Det følte som et ømt kjærtegn av en lett og bløt hånd når et vindpust satte bulevardenes lindetrær i bevegelse.

«Her nede er det umulig å bli forkjølet,» sa min ledsagerinne, en ung strålende pike, personifikasjonen av selve livets vår. Hun hadde bodd i et pensjonat utenfor Paris hele vinteren, og kjente bare solsiden av Seinestaden.

«Hjemme i Norge tåler jeg ikke et vindpust,» sa hun, «straks krisler det i halsen, og halskatarren er der. Nei, Parisluften, den er vidunderlig!»

Jeg måtte innrømme at jeg følte noe lignende. Alt som minnet om snefjell og isende nordenvind var et tilbakelagt stadium. For åtte dager siden satt jeg midt i solen på et skibsdekk i Oslofjorden, godt innballert i skinnkåpe og pledd, men hadde allikevel en irriterende harkehoste.

Nu gikk jeg her på Montparnasse lenge etter at solen var gått ned, i en lett sommerkåpe og nød at vinden blåste like mot den blottede halsen.

Jo, her var en vidunderlig luft. Den hadde gjort mig til et nytt menneske på disse fjorten dagene.

Halskatarr og hodepine og nervøsitet og all an-

nen elendighet som følger vår lange, mørke, barske vinter, var veket for et velbefinnende som gav mig følelsen av å være fravristet minst tyve av mine mange år.

Nu skulde vi reise sammen hjem. Den siste aften i Paris skulde vi tilbringe på «Viking», alle skandinavere elskede møtested, og vi gledet oss som to unger til å se — og spise oss mette på norske smørbrød med skikkelig pålegg istedenfor dette kjedelige, hvite hvetebrødet vi hadde brukket i stykker og puttet i oss ved alle måltider.

Et innbydende fat blev satt for oss: Norske brødsiver, kalvestek med agurk, egg og ansjos, fiskepudding med reker. Nam, nam! Tennene løp i vann.

Rundt om på alle vegger så vi Norge. De norske vikinger pløide bølgene på vei mot syden, et annet sted så vi høifjellet i sin majestet. Der lå en seter, den unge Solveig stod utenfor og lokket på bøllingen. Ved siden et glitrende fjordbillede med hvite seilbåter, vårt eget Norge av idag — jo, her var godt å være.

Norge, Norge du er vårt, sang det i oss, og vi glemte for en stund det strålende Paris, laget av menneskehender, og snakket om sommeren hjemme, om fjorden og fjellet og de dype, stille skogene.

Min unge venninne holdt på fjorden med hylet av badende nymfer, jeg prist granskogen med hvile for trette nerver, — den var min spesielle venn.

Det surret om oss som i en bikube — norsk, svensk, dansk og fransk i en morsom miksing. Fysiognomiene var likeså forskjellige. Mørkhudede ara-

berer med kullsorte øine kurtiserte nordens blåøiede Unni'er, franske pikebarn med blodrøde leber smilte til våre egne lyshårete gutter. Jo, der var vår i luften — kanskje den imellem følte en smule lummer — — —

Ute ved baren og fra de små kabinetter i bakgrunnen lød en forfriskende norsk latter fra unge piker som enda ikke hadde lært å tøile sine følelser etter fransk mønster.

«De er sikkert norske,» hvisket en fransk-dansk dame ved bordet til høire.

Jo, latteren var ekte norsk. Jeg tvilte ikke et øieblikk på nasjonaliteten.

Da blandet det sig en ny tone inn i det muntre kor.

Like bak oss, i en dunkel krok, satt en ung, blond pike. Hun var helt alene. Den lyse shingel var strøket bakover, ganske glatt uten en antydning til krøll. De store, dypblå øine med mørke, ufarvede øienvipper under de fint tegnede sorte bryn vilde kanskje virket åndeaktig uhyggelig i det bleke, smale ansikt, hadde ikke munnen stått der som en blodrød, levende strek.

Det var disse unaturlig farvede leber som satte sin tone inn. Først som en sakte, undertrykt harking med korte mellemrum, derefter sterkere og hissigere, og til slutt overdøvet hosten alle andre lyder i kaféen.

De bleke kinner fikk farve, øinene blev uhyggelig mørke, den slanke, skjære ungpikeskikkelsen bøides som en ungbjerk i storm hver gang anfallene kom.

«Det er en norsk dame,» fortalte opvarteren på

vårt spørsmål. «Hon klarer det inte länge. Hon er brystsjuk.»

«Hvor yndig hun er,» bemerket jeg.

Han smilte — en smule spotsk, og jeg så spørrende på ham.

Han trakk på skuldrene med et megetsigende smil og mumlet noe om at Parisluften hadde forgiftet henne.

— — Hun vedblev å hoste. Gjestene rundt om sendte henne misbilligende blikk, og et par forlangte endog at hun skulde utvises. Hun ødela stemningen. De vilde ikke bli minnet om tuberkulosens vederstyggelighet en aften som denne, hvor sommerens yrende liv bruste i deres sinn og sanser.

Hun hadde forlangt en kopp te med smørbrød. Men istedenfor å sette frem det sedvanlige utvalg hvorav en kunde forsyne sig efter behag, blev hun tildelt to enslige stykker med egg og ansjos. Hun grep begjærlig efter saltbøssen og drysset dem over.

Mens hosten et øieblikk holdt inne, slukte hun maten.

Jeg så svetten perle frem på den hvite pannen. Visstnok var det varmt i kaféen, og teen rykende, men den unge pike var lett og luftig klædd. En høirød voilekjole uten ermer skulde ikke nettop genere.

De hektiske roser på kinnene, de karmosinrøde leber og kjolen i samme farve, hadde gitt skikkelsen liv i noen øieblikk.

Hun slengte en grå regnkåpe over skuldrene, trakk en liten sort hatt nedover det blonde hår og reiste sig langsomt for å gå. Øinene fór søkende rundt,

bedende, tiggende, tryglende, men ingen syntes å ville ta imot invitasjonen.

Da falt det mig plutselig inn at når ingen andre bet på, vilde hun kanskje ta til takke med en annen av sitt eget kjønn.

Jeg bad min unge ledsager bli igjen og fulgte efter.

Da hun var kommet utenfor, stanset hun et øieblikk og så sig tilbake.

Øinene var lett sløret av tårer. Var det en der inne som hadde sveket henne, mon? En forhenværende venn?

Da kom et hosteanfall hissigere enn noen gang før.

Jeg drev langsomt bortover gaten, og om litt følte jeg at hun kom nærmere.

Jeg kjente en arm bli stukket inn i min og hørte en stemme si:

«Må jeg holde Dem i armen? Jeg er så stuptrett. — De synes synd i mig, ikke sant? De har kanskje en datter på min alder? — Jeg er blitt så vant til å lese i folks øine nu. Alle de andre satt der og foraktet mig. De så på mig som man ser på et ekkelt dyr, som en mest har lyst til å sette foten på — slik! Jeg tør vedde på at den koppen jeg drakk av blir kokt, og at bordet blir vasket med sublimat. Ha, ha, ha! Jeg fryder mig over å narre dem. For jeg skal si Dem noe: Jeg er ikke sånn farlig syk. Det er bare i brystet jeg har det. Jeg tåler ikke luften her i Paris. Den er så lumsk og farlig, den styrker ikke, ser De. Den bare kjæler og smyger sig om en og borer sig inn i de fineste lungefibrene uten å gi blodet rent surstoff — sånn som i Norge.

— — Synes Det det er kjedelig at jeg holder Dem i armen? Er De ikke redd for smitte? Nei, De ser så sund ut. Og nu er jeg ferdig med hosten for i kveld, og da smitter den ikke, vet De. Den kommer når jeg blir for varm, eller der er tobakksrøk. Og allikevel går jeg dit. Jeg er syk av lengsel etter Norge. — — Og der ser jeg jo Norge på alle veggene — —.»

Her stanset hun plutselig sin talestrøm, pusten gikk i ujevne og skjelvende hikst, og venstre hånd lette etter lommestørklæet.

— «Jeg hørte De og den unge piken snakket om Norge — — om en granskau. Tenk, skau!» Hun lo hikstende: «S-k-a-u! Er det ikke et friskt ord? — Vet De at det er nettop det jeg lengter etter her nede mellom alle de kunstige aléene. Alle disse løvtrærne, — ja, hele Boulogneskogen er ingenting mot en liten klynge av de deilige grantrærne hjemme. Vi bor tett ved en granskau — far og mor altså.

Her bor jeg i sjette etasje på et fryktelig stygt rum uten ovn. Jeg er enepike i en fransk familie. — — Hjemme hadde jeg forheng om sengen min, og en eldgammel koselig Bærumsovn, som lekket i alle sammenføiningene. Når lyset var slukt om kvelden, skinte det rødt fra alle sprekkene. Da jeg frøs i vinter, blev jeg varm bare ved tanken på den ovnen.

Nei da, jeg er ikke trett. Jeg må snakke ut! De sa til den unge piken at granluften var så styrkende for nervene, husker De. Den er bra for lungene også, det vet jeg. — — Hvorfor jeg ikke reiser hjem? Hm. Det er nok at èn dør. Jeg skal dø snart, det

vet jeg. Jeg har tæring. Det er et stygt ord, men jeg har pisket mig til å si det høit og vennet mig til lyden av ordet. Nu tåler jeg å høre det uten å skjelve helt inn i sjelen. Det gjorde jeg alltid før. Det er for sent å bli frisk nu — selv i Norge. Reiste jeg hjem nu, vilde jeg drepe mor og far. Jeg narrer dem nemlig. Jeg skriver at jeg har det storartet i alle deler. Jeg har fantasi skal jeg si Dem! Jeg dikter om mig selv — sånn som jeg gjerne vilde hatt det.

De tror jeg bor i et slott, stakkars far og mor. Jeg skriver at jeg vil bli perfekt i fransk først. Da skal jeg komme hjem og gi undervisning. Ha, ha, ha! Jeg har bare vært her ett år, men det ene året har knekket mig tomme for tomme. Dessuten er jeg arvelig belastet. En søster av mor døde i Amerika av tæring og en bror i Oslo. Mor har klart sig fordi hun innånder den vidunderlige granluften og lever et sundt, ordentlig liv. Jeg har levd usundt og gyselig uordentlig. Ja, De ser det naturligvis.

— — Skal vi sette oss litt. Der er en ledig benk. Er ikke Luxembourghaven vakker? Her er sånn nydelig skulptur, og alle de gamle trærne, de er så koselige. Men ikke et eneste grantre. Om vinteren er alt dødt her. — — Vet De hvad — imellem tenker jeg på at det er grankvister de bruker når noen dør. Det er heslig å brekke grenene av de skjønne trærne til den slags. Jeg hater alt som minner om likkister og kirkegård. Men kunde jeg være viss på at jeg blev båret til graven over et teppe av friske, grønne grankvister — —»

Et nytt hosteanfall stanset talestrømmen.

«Dette sitter helt oppe i stemmebåndet,» smilte hun matt. «Tæringen lager den annen hoste. Nei da, denne er ikke av den slags. De kan vel høre at denne hosten kommer av halskatarren. Derfor er jeg hes. Jeg snakker for meget.»

«Jamen, da skal De hvile Dem litt nu og heller la mig fortelle om Norge,» sa jeg. «Lukk øinene og støtt Dem til mig. — — Jeg elsker også granskauen, med bløt gressbunn, linnea og bregner — — og jordbær rundt de gamle stubbene på åpne, solfylte plasser, ekorn som klatrer opover stammene med den lange, brune halen dinglende efter sig, summingen av mygg og fluer, et knekk i en gammel tørr gran av en tung skjære, et dryss av nåler nedover nakken, og så denne deilige harpikslukten — — og fuglekvitteret. Husker De alle de røstene i granskauen, helt ned til de fattige gråspurvvene?»

«Hold op, hold op!» hvasket hun og knuget hånden min, så det smertet. «Jeg ser det alt sammen, jeg føler det, jeg kjenner den deilige luften der inne i skauen vår en stekende sommerdag. Jeg er fra Hadeland, jeg. Far har en diger granskau like ved gården. Je har vøri med'n mange ganger da je var småjinte. Han likte å gå i skauen og holde mig i handa.»

Plutselig reiste hun sig. Det var som all trettheten var veket i et øieblikk.

«Vet De hvad De skal gjøre for mig? — — Si til alle de unge piker De møter at der fins ikke vakrere land enn Norge. Si dem at de må ikke reise hjemmefra. Nei, ikke om de synes de holder på å dø av den fortærende utlengselen. Det er tusen ganger

verre å dø her nede — — av et uordentlig liv og av — — hjemlengsel.»

Nu knakk hun sammen igjen og satt på benken som en viljeløs bylt, mens tårene strømmet nedover de malte kinner.

Jeg fikk kapret en bil og kjørte henne «hjem». Det var det eneste jeg kunde gjøre for henne. Naturligvis fikk jeg vite hennes navn og foreldrenes adresse i Norge, men jeg måtte love intet å røbe av hennes virkelige skjebne.

«Spill komedie,» bad hun, «ellers dør de.»

— — —

Fjorten dager etter var jeg hjemme i Norge. I en av de første aviser jeg slo op, leste jeg annonsen om hennes død:

«Vår elskede datter Gudbjørg døde ved et ulykkestilfelle i Frankrike.»

Jeg besøkte dem senere. Jeg hadde jo lovet å hilse og si at hun hadde det bare godt. Jeg fikk da vite at Gudbjørg var druknet under badning i Biarritz. Denne gang hadde den usminkede sannhet nådd helt frem. Døden hadde vært barmhjertig. Den hadde fått lov å gå en snarvei for å hente sitt bytte.

Og de gamle foreldre gråt over en elsket datter som aldri hadde gjort dem noen annen sorg enn den å forlate dem for å tilfredsstille eventyrlysten i sitt unge sinn.

JULLI WIBORG

KISS-BØKENE

- I. *Frk. Kiss*. 4. oplag. Kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
II. *Student Kiss*. 3. oplag. Kr. 3.00, innb. kr. 4.75.

FORLOVELSES-BØKENE:

- I. *Ragna*. 4. oplag. Kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
II. *Forlovet*. 4. oplag. Kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
III. *Majen*. 5. oplag. Kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
IV. *For første gang*. 4. oplag. Kr. 3.00, innb. kr. 4.75.

KJÆRLIGHETS-BØKENE:

- I. *Mens hjertet længter*. 7. oplag. Kr. 3.00, innb. 4.75.
II. *Naar kjærligheten kommer*. 9. oplag. Kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
III. *Da eventyret kom*. 9. oplag. Kr. 3.00, innb. 4.75.
IV. *Frieren*. 9. tusen. Kr. 3.00, innb. kr. 4.75.

- En farlig drøm*. 8. tusen. Kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
Hemmelig forlovet. 6. tusen. Kr. 3.00, innb. kr. 4.75.
Jan og Eva. 3. oplag. Kr. 1.50, innb. kr. 2.50.
Frk. Tornerose. 6. tusen. Kr. 4.00, innb. kr. 6.00.
De paa sytten. 6. tusen. Kr. 4.00, innb. kr. 6.00.
De paa atten. 3. tusen. Kr. 5.25, innb. kr. 7.00.
Veien til mannens hjerte. 4. tusen. Kr. 4.25, innb. 6.25.
Unge øine. 4. tusen. Innb. kr. 6.25.
Ut —. 6. tusen. Kr. 4.50, innb. kr. 6.50.
Gyngende grunn. 4. tusen. Innb. kr. 6.50.
Kusinen fra landet. 4. tusen. Kr. 3.25, innb. kr. 3.90.
April. 4. tusen. Kr. 3.25, innb. kr. 3.90.
Mitt skib er lastet med. 4. tusen. Kr. 3.25, innb. 3.90.
Tante Ovidia. 3. oplag. Kr. 3.25, innb. kr. 3.90.

JUBILEUMSSERIE I.

Frk. Kiss, *Student Kiss*, *Lykkebarnet*, *For første gang*, *Majen*, *De på sytten*.

JUBILEUMSSERIE II.

Mens hjertet længter, *Når kjærligheten kommer*, *Da eventyret kom*, *Frieren*, *Frk. Tornerose*, *De på atten*.
(Hver serie innbundet i fem helskinns bind kr. 15.00.)

I A L L E B O K L A D E R

Centraltrykkeriet
Oslo

Depotbiblioteket

76g0 07 464

JULLI
WIBORG

—
Når
gjøken
galer